ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

קיסינג'ר - בין קהיר לירושלים

[ש]ר-החוץ האמריקני יזדקק לכל מירצו וכושר-השיכנוע [ש]לו כדי להביא לקירוב בין נקודות-ההשקפה של ישראל [ו]מצרים * קיסינג'ר החליט שוב „לקפוץ" לאיזור, מפני שנראה [...]י ועידת-ז'נבה מתחילה לשקוע בבוץ של סואץ וסיני

מאת אראל גינאי

ד"ר הנרי קיסינג'ר
מיבצעי-בזק סודיים

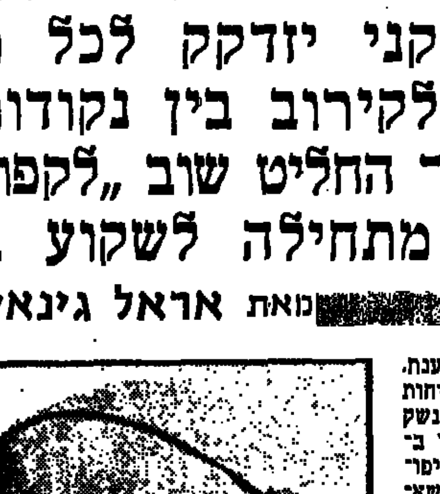

משה דיין
לא תוכנית קונקרטית

[...] שנים רבות שהדיפלומטיה הישראלית טוענת, [...] רק משא-ומתן ישיר, או לכל הפחות שיחות [...]ו אלו שהביאו ב-1949 להסכמי שביתת-הנשק [ברו]דוס — עשויים לקדם את המזרח-התיכון ב[...] אל השלום. והנה, מאז מלחמת-יום-הכיפורים היתה לה לישראל ההזדמנות לנהל משא-ומתן כזה עם המצרים; ובכל זאת, כדי לחלץ [את] השיחות מהמבוי-הסתום, נאלץ שר-הבטחון [מש]ה דיין לנסוע לוושינגטון, שם הזמין, כפי ה[נר]אה, את הד"ר קיסינג'ר לבוא לאיזור ולנסוע [מ]לכאן ולכאן, בין ירושלים לקהיר.

[...] מסתבר, איפוא, שבעוד משא-ומתן ישיר הוא [...]ר נחוץ, אין הוא מספיק, אפילו המדובר בהס[...]ת השאלה של הפרדת הכוחות — בעייה ש[...] מסובכת לכל הדעות, אך בוודאי שפחות [מסו]בכת מהבעייה של השגת השלום...

[...] מדוע דרושה התערבותו של ד"ר קיסינג'ר [...] לנסות ולפתור את שאלת ההינתקות?

תגובות שליליות

[...] מדוע נחלץ מזכיר-המדינה האמריקני לאר[...]ת מדינית חדשה זו. בהצדיקו בכך את ה[...]ה, שעתונאי אמריקני הציג לפני מיספר [...] לדובר ה„סטייט דיפרטמנט": „הד"ר קיסינג'ר נמצא כבר שלושה ימים בוושינגטון; [...] תוכל לומר לנו אם הוא מתכונן כבר ל[סיב]וב נוסף בחו"ל?"

[...] נתעכב תחילה בנקודה אחרונה זו. [...] ד"ר קיסינג'ר החליט לטוס לאסואן, אחרי [...] לירושלים, ולאחר-מכן שוב למצרים. וזה מ[...]י סיבות יסודיות:

[...] מפני שהשיחות בין ישראל למצרים בדבר [הפר]דת הכוחות אינן מתנהלות בצורה משביעת-[רצ]ון; ונראה כי ועידת-ז'נבה מתחילה לשקוע [בבו]ץ של סואץ ושל סיני;

[...] מפני שהתגובות המצריות הראשונות לרע[יונ]ות שהועלו בידי ישראל לא היו שליליות [לג]מרי.

[...] מזכיר-המדינה מעריך, איפוא, כי יש סיכוי [...]ר לקרב את נקודות-ההשקפה, אך הוא מעריך [...] במקביל, שהתקרבות כזאת לא תוכל לבוא [...] כתוצאה מאחד מאותם מיבצעי-בזק מדי[...] שסודם שמור לו.

[...] מסע זה, ההרכב המרשים של המשלחת ה[...]ות אל קיסינג'ר, מעידים בבירור על ה[...]בות שמיניסטר-החוץ האמריקני מייחס ל[...] החדש הזה של המאבק על השלום, או, ל[...], לדו-קיום בשלום במזרח-התיכון.

סיכויים טובים

[...] אומנם, ד"ר קיסינג'ר מעריך, שאם המצב [...]חי יתמשך, לא ניתן יהיה למנוע את הת[חדש]ות הקרבות בקנה-מידה גדול בחזית סואץ. מה [...] שחלק מהמנהיגים המצרים אינו מתנגד כלל [לחי]דוש המלחמה.

[...] מזכיר-המדינה סבור גם, כפי שמסתבר, שכל [...] לא תהיה הפרדת כוחות בשטח, לא תהיה [...]רות לקדם את דיוני ועידת-ז'נבה בשום תחום [...], הוא גם חושב, כי לאחר שתבוצע ההפרדה [...]ר נסיגה משמעותית של כוחות צה"ל — [...] אווירה נוחה יותר לביטול חרם-הנפט [...] על ארצות-הברית. מסתבר, אומנם, כי [...] זה פוגע בארצות-הברית פחות משחששו [...]לה בוושינגטון, אך בכל זאת הדבר מהווה [...]ה, ובמידה מסויימת הוא קושר את ידי ה[...]א ניכסון בהחלטתו לארגן את מיתקפת-הנגד [...]לת של המדינות צרכניות-הנפט.

[...] השאלה היא, האם יש לו סיכוי לד"ר קיסינג'ר [לקר]ב את נקודות-הראות של ישראל ושל מצרים עד כי המשא-ומתן בז'נבה, בדרג הקצינים, יוכל להתחדש בשבוע הבא עם סיכויים של הצלחה.

אם נשפוט מתגובותיהם של החוגים המדיניים בארץ, נראה כי סיכויים לכך הם טובים מאד. אם נשפוט על פי התבטאויותיהם של חוגים מדיניים בקהיר, סיכויים אלה קלושים בהרבה. בין שתי הערכות נוגדות אלו ישנם חישובים טקטיים רבים. ולמעשה, יש הגיון בשתי נקודות-ההשקפה גם יחד.

המצרים מבקשים להוכיח, כי למרות הרושם שנוצר כלפי חוץ — שכן מדובר מטעמנו על נסיגה ישראלית מרשימה, ללא נסיגה מצרית מקבילה — משרתים הרעיונות הישראליים בעיקר את האינטרסים של ירושלים.

ואילו הישראלים, מצידם, מבקשים להדגיש, כי ההצעות שהם מעלים עונות, בקווים כלליים, על הדרישות והאינטרסים של שני הצדדים, ועל כן שומה שיתקבלו, בסופו-של-דבר.

נציין בהקשר זה את ההדגשה שמנהיגי ישראל שמים בעובדה, ששר-הבטחון לא הגיש תוכנית קונקרטית לוושינגטון, אלא רק עקרונות חיוניים, שעליהם יש לבסס את ההצעות המעשיות. לאמיתו-של-דבר, לישראל יש תוכנית מוגדרת. אבל, מעניינת הוא, שד"ר קיסינג'ר יסע למצרים כשבאמתחתו הצעות מעורפלות כל-שהן. ולוא רק מהסיבה — שהמשא-ומתן ייפתח ביותר קלות, בין מזכיר-המדינה קיסינג'ר לבין הנשיא המצרי סאדאת, אם מעגל-המגעים לא ייפתח באיזו לחייה מצרית נוקשה על „תוכנית ישראלית" מוגדרת.

על-כל-פנים, אין ספק כי סאדאת ידחה תוכנית ישראלית מוגדרת כזאת, מסיבות עקרוניות אם לא אחרת — אם תוגש לו ישירות. לא כן אם יובאו לו רעיונות בלבד, מוגשים בצורה מתוחכמת, שמהם ניתן להרכיב הסכם.

„תוכנית מוגדרת ומדוייקת" — שומה שתוגש לדיון בוועידת ז'נבה באורח פורמלי, וסאדאת לא ירצה דיון בתוכנית ישראלית דווקא.

„תמורה מספיקה"

למרות הסודיות האופפת את הדיונים, ידועות רוב הנקודות שלגביהן קיימים חילוקי-הדעות החמורים ביותר, בין הישראלים למצרים, ובמה שנוגע לאמריקנים, נראה, כי הם אינם מסכימים בכל דבר לא עם צד זה ולא עם הצד השני.

בשלב זה, לפחות, נזהרת אמריקה מאד שלא להעלות תוכנית משלה, מחשש שהיא תידחה בידי שני הצדדים גם יחד. אכן, ליקחה של תוכנית-רוג'רס עשה את שלו.

נתעכב עתה על אחדות מנקודות-המחלוקת שבין ישראל למצרים, במה שנוגע להפרדת הכוחות. חילוקי-דעות אלה מתרכזים, בראש ובראשונה, בנקודות הבאות:

● גודל נסיגת צה"ל: ידוע כי ישראל מוכנה להסיג את כוחותיה מהגדה המערבית של התעלה למה שהיא מכנה „קו המעברים גידי ומיתלה", לעומק של כ-30 ק"מ מהסואץ. המצרים, מצידם, מעריכים שישראל בחרה לעצמה בקו האיסטרטגי הנוח ביותר לה, בקו שקל יהיה לה ביותר להגן עליו. המעברים הם המפתח לסיני והמצרים אינם מוכנים להסכים לכך שהם יישארו בידי צה"ל.

קהיר תובעת, איפוא, נסיגה חשובה הרבה יותר. הם אומנם יודעים כי ישראל לא תסכים שכוחות מצריים יתפסו את המעברים. על כן הם מוכנים, כפי הנראה, לנסיגה ישראלית מזרחית למעברים, בעוד שבמיתלה ובגידי יישב כוח-חירום של או"ם, אשר יחצוץ בין שני הצבאות. וייתכן שהאמריקני יסכימו להצעה זאת.

● התמורה המצרית לנסיגת צה"ל: המצרים מדגישים כי אין להם מה להציע לישראל בתמורה על נסיגת צה"ל. ראשית, לטענתם, מפני שחצי האי סיני שייך למצרים וישראל צריכה היתה לפנותו כבר מזמן. שנית, שוב לטענתם, מפני שבהשיגה הפרדת הכוחות ויצירת איזור-בטחון שבו יסיירו יחידות או"ם — תשיג לעצמה ישראל הקלה ניכרת בעול של החזקת כוחות מילואים גדולים.

ערובות איתנות

המצרים אומרים, שבתנאים כאלה תוכל ישראל להחזיר לביתם אנשי-מילואים במספר גדול מאד, ולסלק את הלחץ הפסיכולוגי שיוצרות בציבור הישראלי התקריות הרבות בקווי הפסקת האש, ועצם האפשרות של התחדשות הקרבות במתכונתה מלאה.

זו תמורה מספיקה לחלוטין לנסיגה חלקית של הכוחות הישראלים — טוענים המצרים.

על כך משיבה ישראל: בנסיגתם ישימו כוחותינו קץ לכיתורה של הארמיה המצרית השלישית — דבר שיעניק יתרון עצום למצרים. יתירה מכך: כוחותינו ישללו מעצמם אמצעי של התקפת-נגד בכיוון קהיר, במקרה שהמצרים ייזמו מיתקפה בסיני. על כן אנו דורשים, שהמצרים ידללו את כוחותיהם בגדה המזרחית של התעלה. דילול כזה יחול על חיל-הרגלים, אך בעיקר על הציוד הכבד, הארטילריה, הטנקים, וכן על טילי הנ.מ. ללא כלי-הנשק הכבדים והמתוחכמים הללו, לא יהיה בידי המצרים לפתוח בהתקפה גדולה; ומאחר שאנו זוכרים את ההפרות המצריות של הסכמי הפסקת האש, רצוננו בכינונה של מערכת-פיקוח נאותה.

עד כה סירבו המצרים בעקשנות לרעיון של דילול כוחותיהם בשטחים השייכים להם בלאו הכי, לטענתם, כפי שהם חוזרים ומדגישים כל הזמן. בנקודה זו נראה, שהאמריקנים נקטו עמדה קרובה לזו של ישראל.

● ההתחייבויות המדיניות שכל צד חייב לקבל על עצמו: הישראלים מעריכים, שמאחר שהם נוטשים עמדות הנוחות להם, צריכה מצרים להתחייב, מצידה, שלא להזדקק עוד לנשק של „עויינות פעילה", כלומר למעשי מלחמה.

אך ידוע היטב מהו הערך שיש לייחס להצהרות מצריות. ועל כן ישראל מבקשת ערובות איתנות יותר לאי-חידוש מעשי האיבה — ערובות שניתן למוצאן, למשל, בפתיחת התעלה לשיט ובשובם של התושבים האזרחיים לערי התעלה.

וזה בדיוק הדבר שקהיר חוששת ממנו: נורמליזציה מסויימת של המצב בקווי הפסקת-האש בין ישראל למצרים. היא חוששת שעם נורמליזציה כזאת ייחלשו הלחצים המופעלים על ישראל לשם פינוי כל השטחים הערביים שנכבשו ביוני 1967. היא גם חוששת, שאם תסכים להסכם כזה, היא תואשם בהפקרתם של הסורים ושל הפלשתינאים לגורלם.

על כן, מצרים תהיה מוכנה לפתוח את תעלת סואץ לשיט רק אם ישראל תתחייב מראש לפינוי „כל השטחים הערביים הכבושים".

תקופת-הנסיון

על כך משיבה ישראל, כי זו רתימה של העגלה לפני הסוסים, וכי שיחות-ז'נבה חיוביות דווקא בכך, שהמצרים הסכימו בהן, זו הפעם הראשונה, לשאת ולתת מבלי להציג תנאי מוקדם של נסיגה מוחלטת. ואם הם הסכימו לכך — אז אין שום הצדקה שיציגו תנאי מוקדם כזה לגבי הסכם של הפרדת הכוחות.

אולם, כדי להרגיע את מצרים הדואגת, מוכנה ישראל להצהיר כי נסיגתה למעברי המיתלה והגידי, אינה אלא שלב ראשון של נסיגות, שיש להסכים עליהן במשא-ומתן.

זה אינו מונע מישראל להבהיר, כי נסיגות נוספות כאלו לא יוכלו להתבצע אלא אם כן תפתח מצרים את התעלה לשיט, ותוכיח, באמצעים שונים, שאומנם ויתרה על כל צורת-פתרון אחרת, זולת דרך הפתרון המדיני.

בישראל מעריכים, בדרך כלל, כי תקופת „נסיונה" של מצרים, שבה תצטרך להוכיח כי ויתרה על אמצעי המלחמה — תצטרך להימשך כשנה...

אין צורך להדגיש במיוחד, שהמצרים נחפזים יותר, וכי בכל הנקודות האלו יזדקק ד"ר קיסינג'ר לכל מירצו ולכל כשרון-השיכנוע שלו כדי לקרב את שתי נקודות-ההשקפה.

הכדורגלנ[ים] עשויים „לקפ[וץ]" לברלין - באפ[ריל]

הסגל גבר אתמול בדוחק על מחנה-יהודה

— מאת אברהם בן-שלום —

נבחרת הכדורגל הישראלית, העומדת [...] בעוד 12 יום עם קבוצת כורסיה מ[...] טדיון בכדומילה, עשויה לצאת כבר ב[...] לביקור-בזק בגרמניה.

על כך התבשרו השחקנים אתמול לפני משחק-האימון עם הפועל מחנה יהודה. אולם הבשורה החדשה והמבחן הבינלאומי הקרוב לא דירבנו במידה מספקת את הנבחרת, שניצחה רק בדוחק (0:2) את יריבתה מליגה ב'.

הסיכוי לנסיעה לגרמניה נוצר על פי הזמנתה של קבוצת הרטה-ברלין, שהסכימה לארח את הנבחרת למשחק שהכנסותיו יוקדשו לנפגעי צה"ל. הרטה, העומדת לבקר בחודש הבא בארץ על פי הזמנת הפועל תל-אביב, הודיעה על נכונותה לשחק עם הנבחרת ביוזמה, אבל בשיחה טלפונית שקיים אתמול מר יהודה ליליאן, מראשי ההתאחדות, עם ברלין, הוברר כי המדובר בחודש אפריל. ו[...] נמסר אף לגרמנים, כי התאריך הרצוי לנו הוא ה-10 באפריל.

על פי התוכנית שהתגבשה כבר תמריא הנבחרת לברלין ביום א' — ה-14 באפריל — ותחזור למחרת המישחק (ביום ד' ה-17), מבלי שיהיה צורך לשבש את משחקי הליגה.

שורין הצטיין

ההסתערות אל חצי-הגמר

— מאת רפאל נאה —

ראשו של יהושע רוזין, מאמן קבוצת הכדורסל של מכבי תל-אביב, נתון כמובן בימים אלה רק למשחק הראשון של חניכיו בשלב רבע הגמר בגביע אירופה לאלופות — נגד איניס ואריזה — הערב ב-9.00, בהיכל הספורט ביד אליהו בתל-אביב.

אין, איפוא, פלא בכך, שרוזין חובש לראשו באחרונה את הכובע מסוג „סומבררו", אותו קנה בוואריזה לפני שבע שנים, ערב המשחק הראשון מבין שניים בין מכבי תל-אביב לאיניס — (77:67) בגמר גביע אירופה למחזיקות גביע.

ואם יביא הכובע מזל לכדורסלני מכבי מול הקבוצה המחזיקה בגביע הבין-יבשתי ו[...] בתארי האליפות של אירופה ואיטליה?

● המורא

אבל מזל לבד לא יספיק לאלופה הישראלית כדי להכניע את יריבתה. פרשנים סבורים אומנם, כי האלופה האיטלקית נסוגה. אבל בכל-זאת היא עדיין חזקה מספיק, כדי לנצח את מכבי ת"א — אפילו ביד-אליהו.

לרשותו של המאמן החדש של הקבוצה, סאנדרו גאמבה, עומדת שורה של שחקנים, העלולים להטיל מורא על חבריה — ובמיוחד בראש ובראשונה לשני הזרים של איניס — המכסיקני מנואל ראגה (בן 29, המתנשא לגובה של 1.88), והאמריקני בוב מורס (2.03 ,23) הנמצא בכושר-שיא — ולשלושה שחקני הנבחרת שבקבוצה שהשתתפו באליפות אירופה האחרונה בברצלונה — דינו מנאגין (2.04 ,23), מרינו זנאטה (1.99 ,26) ואיבן ביסון (2.00 ,27). אבל גם אדוארדו רוסקוני (1.81 ,27) ואלדו אוסולה (1.91 ,28) ויתר חבריהם הם שחקנים מסוכנים מאוד.

כדורסלני מכבי, שינסו „לשבור" את יריביהם במשחק מהיר — במטרה לזכות ביתרון גבוה, העשוי אולי, להספיק לקראת משחק הגומלין בשבוע הבא בוואריזה — יתקלו ב„הגנת ברזל". „הודות למשחקנו החזק בהגנה גברנו השבוע על אינוציגטי (זימנטאל לשעבר) 67:78", העיר המאמן האיטלקי על בחוריו.

מכבי תל-אביב מועמדת לדעתי לנצח הערב את קבוצת העבר האיטלקית, אבל בהפרש נקודות שספק אם יספיק כדי לזכות בסיכום שני המשחקים (שהם למעשה שתי מחציות של משחק אחד). אם יהפכו חניכיו של רוזין את התחזית האמורה, הרי שיקצרו הישג בלתי-רגיל.

● המבחן

המשחק, הערב, יהווה את מבחנו הגדול של ביל פלאס ממכבי תל-אביב. כדורסלן שחום-עור זה הוכיח עד כה את מלוא יכולתו. אם יצליח גם מול האיטלקים, נוכל לגמור עליו את ההלל.

המשחק גם יהווה את תחילת ההסתערות של האלופה הישראלית לעבר שלב חצי-הגמר. מבחינת הסיכויים על גבי הנייר מועמדת איניס לזכות בבכורה בבית, והמאבק על המקומות הנוספים יתנהל בין מכבי לבארק הצרפתית ואוראל אנטוורפן הבלגית. שתי האחרונות יתמודדו ביניהן הערב בבארק, בעוד שבבית המקביל תארח אקדמיק סופיה את ריאל מאדריד ו-וינרברגר תשחק בבירה האוסטרית נגד ראדניצקי בלגראד.

אמש ערכה איניס אימון בן שעתיים באולם ביד-אליהו ובמהלך התירגולים נפגע זנאטה קלות באצבעותיו, ונחבש.

יהושע רוזין, מאמן מכבי תל-אביב, צפה באימון מתחילתו, בעומדו הרחק כאחד הצופים. לאחר-מכן התאמנו המכבים.

אמר אמש המאמן האיטלקי גאמבה: „צפוי לנו משחק קשה. תקוותי שידנו תהיה על העליונה. אם נפסיד בהפרש שלא יעלה על 10 נקודות, נזכה בסיכום שני המשחקים. גורל המשחק יהיה נעוץ בשחקני קבוצתי — ראגה, מורס ומנאגין: ובסטיבנס, פלאס וברודי במכבי".

מאמן מכבי ת"א, יהושע רוזין, לא היה מוכן אף הוא להסתכן בתחזיות: „אבל אסור להיות תבוסתן — ואף לא להתרברב. אני מצפה למשחק טוב. לנצחון על זימנטאל אשתקד (78:114) אין לדעתי השלכות לגבי המשחק הערב, ולו רק מן הסיבה כי איניס טובה יותר", אמר רוזין.

● החמישיות

רוזין, כעמיתו האיטלקי, אמר כי יקבע את החמישייה הפותחת רק הערב, שעה קלה לפני תחילת המשחק. מאמן מכבי נקב בשמות של שבעה שחקנים — פלאס, סטיבנס, ברודי, אבישר, מינקין, ניימארק ושוורץ — כמועמדים לחמישייה הראשונה. גאמבה הסתפק בשמות של שישה — מורס, ראגה, מנאגין, זנאטה, ביסון ורוסקוני.

היכל הספורט ביד-אליהו יהיה (כרגיל במשחקי גביע-אירופה) מלא עד אפס מקום, אחרי שהכרטיסים אזלו מיד אחרי שהוצאו למכירה. בין

הקפטנים - והזרים

מכסיקני ראגה · ראש-קבוצה מנאגין · אמריקני מורס

אמריקני פלאס · ראש-קבוצה ברודי · אמריקני סטיבנס

המשחקים הערב בגביע אירופה

- מכבי תל-אביב — איניס ואריזה;
- בארק (צרפת) — אוראל אנטוורפן;
- אקדמיק סופיה — ריאל מאדריד;
- וינרברגר וינה — ראדניצקי בלגראד;

שלושה גביעים לספורטאי-השנה

טקס חלוקת גביעים לשלושת הספורטאים הישראלים המצטיינים של 1973, כפי שנבחרו בידי „ידיעות-ספורט", ייערך הערב, בהפסקת המשחק ביד-אליהו.

מכבי תל-אביב ברבע הגמר

● 1968: מכבי ת"א — ראסינג מאלין 62:78; מכבי — ראסינג 74:75; ריאל מדריד — מכבי ת"א 54:64; מכבי — ריאל 88:96; ספרטאק ברנו — מכבי ת"א 76:105; ספרטאק — מכבי 77:88.

● 1969: סטנדארד ליאז' — מכבי ת"א 67:80; מכבי — ספרטאק ברנו 78:88; ספרטאק — סטנדארד 77:82; מכבי ת"א — מכבי 61:75; אורנסודה קנטו — מכבי ת"א 51:67; אורנסודה — מכבי 54:70.

● 1973: מכבי ת"א — בוס ליר 74:92; בוס ליר — מכבי 65:72; מכבי ת"א — הכוכב האדום בלגראד 92:113; הכוכב האדום — מכבי 88:103; זימנטאל מילאנו — מכבי ת"א 74:108; מכבי — זימנטאל 88:113; ריאל מאדריד — מכבי ת"א 87:88; ריאל — מכבי 88:96.

כדורסלני מכבי תל-אביב ינסו לנצח הערב ביד-אליהו את איניס ואריזה בהפרש שיעניק להם סיכוי לגומלין ● לאחר-מכן יצטרכו לדלג על המשוכות של בארק ואוראל

הצופים יהיו עדי מלחמת יום-הכיפורים. ישפטו: רומאני טופאוולו (טורקיה) ו[...] מיראסה ריואה (רומניה). כ[...] משקיף פיב"א (ההתאחדות הבינלאומית) ישמש היווני אנטואן קיליאנים.

המשחק יועבר בשידור ישיר בטלוויזיה החל ב-9 בערב. מחצית השניה תשודר גם בגל ב' של „שידורי ישראל", החל ב-9.45.

ווסטהאם „עפה" באנגליה - עם מחזיקת הגביע

שעה שלידס-יונייטד הכניעה את הוולבס 0:1 וסנדרלנד, מחזיקת הגביע האנגלי „הועפה" בביתה ע"י קארדיף (אף היא מליגה ב') 1:0. [...]

כדורסלניות המכללה הרומ[נית] נתנו שיעורי להפועל תל-א[ביב]

סן-ז'רמן ניצחה בגביע 0:2

זו דעתי

אהרן שניר

הפרדת־כוחות ואיחוד־מוחות

אילו נערך עתה בישראל מישאל־עם, סביר להניח שהרעיון להקים ממשלת חירום לאומית היה זוכה לרוב. זאת, בתנאי שכל אזרח היה מתעלה על רעיונותיו הפוליטיים המצומצמים, מסלק מלבו מוסכמות שאבד עליהן הכלח כאילו המערך הוא סוציאליזם, ואילו הליכוד הוא פאשיזם; שמיפלגת־העבודה היא נציגת הפרולטריון, ואילו גח"ל מייצג את האינטרסים של ה־בורגנים.

הארגונים הקיקיוניים, שנטלו לעצמם את הפאטנט על השלום, שהאשימו את המערך בהבלה בו, שהטילו בליכוד שיקוצים שהוא אינו מעוניין כלל בשלום ושעמדתם הקיצונית של הדתיים לאי ויתור על יהודה ושומרון מרחיקה אף היא את השלום המיוחל — ארגונים קיקיוניים אלה נחלו מפלה מוחצת בבחירות. כלומר, העם לא התלהב מהפאטנט שלהם, ומסר למעלה ממאה מנדטים, מתוך 120, לאלה החרדים יותר לגורל המדינה מאשר לפתרונות חפוזים, שישאו חן בעיני הערבים.

אין ספק שקיימים ניגודים עקרוניים בין הסיעות הגדולות. אבל קרה כבר, בהיסטוריה שבעת משבר לאומי מקפיאים חלק מהניגודים הללו, ומנסים לגבש מכנה משותף פחות־או־יותר, תוך ויתורים הדדיים לגבי נושאים, המסכנים את קיומו של העם.

אנו נמצאים עתה בשעה כזאת.

● ● ●

מדינת־ישראל ניצבת בפני לחצים מדיניים, שלכמותם לא ידעה בעבר, מהם הידועים לציבור ומהם שטרם נתגלו לו. איזור המזרח־התיכון הפך לזירת התמודדות פוליטית, העלולה לגלוש לשטח הצבאי. כשמדינות האיזור משמשות רק חוטים, אך לא הן המושכות בהם.

הפירוד בעם, „מלחמות היהודים", השיגאות שלא דעכה, הופכים אותנו לחלשים יותר במיקוח מול יריבינו ונוחים יותר ללחצים חיצוניים. סיכויינו לשחות בין המשברים ולהגיע לחוף־מבטחים תלויים בכוח מגובש. בשיתוף מירב המוחות־החושבים למציאת דרך לשמור על קיומנו מבלי לערער את בטחוננו.

אפשר להגיע למכנה־משותף כזה.

● ● ●

הבעייה המרכזית והדחופה כרגע היא מציאת דרך להפשרת יחסי־האיבה בינינו לבין מצרים. כל הסיעות הגדולות, שהן הבסיס לממשלת־חירום, הסכימו שלמען השלום הן מוכנות ללכת לקראת מצרים מבחינה טריטוריאלית. כמעט עד למכסימום שמצרים דורשת.

ממשלה, שיישבו בה נציגי רוב רובו של העם, תוכל להכריז ללא היסוס וללא פחד מפני ביקורת, כי „תמורת שלום אנו מוכנים להחזיר למצרים את סיני". מצרים מכריזה שלא די לה בזה, והיא תובעת נסיגה גם מהגולן, מיהודה ושומרון, מירושלים ופתרון בעיית הפלשתינאים! נחייה ונראה כיצד יתפתחו הדברים. שהרי אדם בר־דעת — על כל פנים בתוככי ישראל — אינו מאמין שאפשר לפתור את כל הבעיות תוך חודש או שנה.

יש להניח שבנושא אחד קיימת תמימות־דעים בינינו לבין המצרים: שני הצדדים מעוניינים בהפרדת־הכוחות, ונראה שצעד זה אכן יתבצע לאחר תהליך נוסף של מיקוחים, בתנאי שעמדתה של ישראל תהיה איתנה, אך עניינית ומגובשת.

רק לאחר הפרדת־הכוחות יתבררו לנו כוונותיהם האמיתיות של המצרים ורצונם הכן להמשיך במו"מ.

מומחים צבאיים ישראליים לא ראו סכנה לקיומה של ישראל עוד לפני מלחמת יום־הכיפורים מאי ישיבה על גדות הסואץ, כשההגנה מתפרשת במרכז סיני בשיטת ניידות הכוחות. אפשר ליישם שיטה זו עתה, עם חייץ מאוייש בחיילי או"ם, ולהעמיד את מצרים במיבחן.

אם יסתבר שהיא מעוניינת בשלבים הבאים של ההסדר, ותמורת עליהם ייכנס להליך ענייני — יתבצעו מצידנו שלבים נוספים של פינוי־שטחים, תהליך שתוך פרק־זמן לא קצר — אולי שנים — יביא לעיצוב הקווים בחזית זו, ויאפשר לנו להתפנות, אפשר אפילו בשיתוף עם מצרים, לפתרון הבעיות האחרות השנויות במחלוקת בינינו לבין שכנינו האחרים.

עד כאן יכול גם יכול להיות שיתוף־פעולה מלא בממשלת־חירום.

● ● ●

אם יתעוררו חילוקי־דעות בעניין יהודה ושומרון, הרי הדרך לפתרון בעיות חבל־ארץ זה נראית עדיין רחוקה וקשה. אפילו יצחק רבין, הנימנה עם ה„יונים" במערך, אינו מאמין שאפשר יהיה ליישב שם את הסיכסוך בן־לילה, ויעברו עד אז עשר־עשרים שנה.

בינתיים, משוחררת ממלחמות־היהודים, תוכל ממשלת־החירום לכבוש עמדות, תוך ויתורים הדדיים, שיוכיחו לערבים כי לזרוק אותנו לים — לא נרשה; אך תמורת הדו־קיום בשלום נהיה מוכנים לא רק לסגת משטחים, אלא אף לפייס לתושבים להקילם באם.

העם הזה זקוק עתה, יותר מאשר בכל עת אחרת, לאיחוד ולא להפרדת כוחות.

מהם יחסיה של גולדה עם צמרת „העבודה"

בחטיבת מפא"י־לשעבר מושמעת התביעה להפסיק את „ההליכה על בהונות הרגליים" ב[illegible] הקשור לראש־הממשלה ✶ ספיר: „חייבים לשמור על גולדה" ✶ יריבים קשים בעבר, [illegible] השרים דיין ופרס, מהווים היום משענת חזקה לראש־הממשלה, יותר מחברים קרובים [illegible] הועלתה אפשרות של חילופים: תיק החוץ יימסר למשה דיין, ואילו תיק ההסברה לאבא א[illegible]

מאת שלמה נקדימון

שמץ מיסתורין אופף בימים אלה את גולדה מאיר. מקורבים, במרכזאת ובלעדיה, מתארים אותה כנתונה במצב־רוח קודר, כאחוזת הירהורים וכמי שתוהה על הנעשה בדל"ת אמותיה.

מה הסיבה לכך? האם משום שנתגלה לה, לפתע, שהיא בעצם בודדה? שסמכותה מתקופת והולכת? שמהלכים שונים בסביבתה אינם יכולים שלא להתפרש כהטלת אזיקים על ידיה?

הרגשות אלו נולדו למעשה אצל הגב' מאיר באותו לילה ארוך שבין ה־5 ל־6 בדצמבר. כשנתכנס מרכז מפלגת־העבודה לחדש בה את אמונו כמועמדת המערך לראשות הממשלה. באותו מועד נקרא המרכז לאשר מיסמך־עקרונות חדש, כמצע־בחירות המתחייב מאירועי מלחמת יום־הכיפורים.

במהלך אותו דיון „קטלו" חברים מרכזיים את מיסמך־גלילי, וביטלוהו כעפרא דארעא. אכן, המלחמה דחתה לטווח ארוך ביצוע סעיפים לא־מעטים במיסמך זה, שעיקרו היה תוכנית־פעולה בשטחים לארבע השנים הקרובות. אבל בעצם העירעור על המיסמך ראתה גולדה הנפת כורת על עקרונות מדיניים, שהונחו על־ידה.

ראש־הממשלה כשלצידה השרים גלילי ודיין, תבעה לקיים הצבעה שתיקבע אם מיסמך־העקרונות החדש אכן מבטל את מיסמך־גלילי. גולדה תבעה ותבעה ותביעתה נדחתה. מי שמנע קיום הצבעה כמבוקשת של גולדה, היה דווקא האיש הלויאלי ביותר כלפיה: פנחס ספיר.

דחיית תביעתה נפלה על גולדה כמהלומה. היא רטנה על שלא נתמלא מבוקשה לקיים הצבעה. הרושם שנוצר היה, כי היא איננה מבינה את המתרחש. שהרי דומה כי מעולם לא אירע לגולדה, שמישאלה שלה לא תתמלא.

אבל מסתבר שגולדה התעשתה כעבור זמן קצר. עדים לכך מיספר אישים בצמרת, שהיא רואה אותם קרובים לדעותיה. היא שפכה לפניהם מעט ממועקה על ליבה. וכך הם שמעו, כי לכתחילה לא רצתה להתערב במעשה הרכבת רשימת המועמדים לכנסת. אך לאחר שהורכבה הרשימה, גילה כי מועמדים מסויימים מקרב חטיבתה — חטיבת מפא"י — משודרים על גל שונה לחלוטין משלה. התגלית הבאה שלה היתה למצוא מרכז ערוך ומזומן שלא לקבל מישאלה שלה.

יש, איפוא, לגולדה לב כבד על חברים קרובים שלה. הדבר מזכיר ביותר מרמז את אשר אירע לדוד בן־גוריון בשנת 1960, כאשר נעזב בידי חבריו הקרובים בשל עמדתו בפרשת־לבון, שהרי גם במקרה הנוכחי יש פערים בין עמדת הגב' מאיר לבין חברים מרכזיים בצמרת. ומה צריך יותר מכך כאשר היא מעידה, לא במעט מרירות, כי יריבים קשים לשעבר, כמו השרים דיין ופרס, מהווים לה עתה משענת חזקה יותר מאשר חברים קרובים מזה עשרות שנים.

הדמות המרכזית היום בחטיבת מפא"י היא פנחס ספיר. לכן ניתן לפרש כי רטינותיה מכוונות במידה לא מועטה כלפיו. ואכן, לאחר המלחמה „נטל" ספיר שרביט־מנהיגות בידיו. לפני המלחמה אמר ספיר לכל המאזין לו, כי שירת דיין בממשלה ולמעשה עיניו נשואות לתפקידי־ביצוע מרכזיים אחרים. ואין חוכר מחייב את חברותו בממשלה, שלא לדבר על כך. כי היה אומר שהוא מעדיף לירות כדור ברקתו, או לקפוץ מגורד־שחקים, במקום לכהן כראש־ממשלה.

יחסים מיוחדים במינם

גם כיום נרתע עדיין ספיר מהאפשרות שיכהן כראש־ממשלה בעתיד הקרוב, אבל הוא החליט שלא לשמוט מידיו את מנהיגות מפלגת־העבודה, המצויה בהמשך מתוקף היותו ראש חטיבת מפא"י, שהיא הגדולה בחטיבות „העבודה" והמערך.

אכן, עובדה היא — מסבירים מקורביו — שספיר הוא שמנע קיום הצבעה על מבוקשה של גולדה בישיבת מרכז „העבודה". אבל היו לכך סיבות אוביקטיביות. היה זה באישון לילה. חלק מהחברים כבר הסתלק. המרכז לא אורגן מראש לקראת הצבעה זו. אם היתה נערכת הצבעה, ייתכן שהגב' מאיר היתה יוצאת מנוצחת והיתה מסיקה מסקנות אישיות; ייתכן גם שהרוב היה מצביע עם גולדה, ואז אותו חלק תובע את ביטול מיסמך־גלילי היה יוצא וידו על התחתונה. דבר שהיה גורם ללא ספק משבר. על־ידי אי קיום ההצבעה נשארו חברים משני הקצוות בעמדותיהם: אלה טוענים שמיסמך־גלילי שריר וקיים; ואלה טוענים שהמיסמך החדש מבטלו, ובא, איפוא, שלום על ישראל.

מכאן צצה שאלת יחסי גולדה־ספיר. אלה הם כנראה לעין יחסים מיוחדים במינם. יחסים הנמשכים עשרות שנים. שידעו הרבה עליות ומורדות. עוד לפני המלחמה זרמה מחשבתו הפוליטית של ספיר באפיק נוגד לזה של גולדה. אבל רק לעתים רחוקות ניתן היה לכך ביטוי. כדי שלא ליצור קרע ביניהם. אחרי המלחמה, גרס ספיר כי פריצת המלחמה הוכיחה למעשה את חיות ה„יונית" שלו, ותבע שהמערך יקבע קווי־מדיניות חדשים. הפסיכוגראף האישי של ספיר, שאין כמותו לתחושות פוליטיות דקות מן הדקות, אכן קליט את רחשי ליבה החומה. ולא פעם נדמה היה כי הוא מהלך מתוסכל בשל כך, שהרי — מעידים מקורבין של ספיר — לא חל אצלו שום שינוי ביחסו הלויאלי עד כדי קנאות לגולדה. רבים העדים המוכנים להישבע בנקיטת חפץ שלא אחת אמר ספיר באחרונה: „חייבים לשמור עליה".

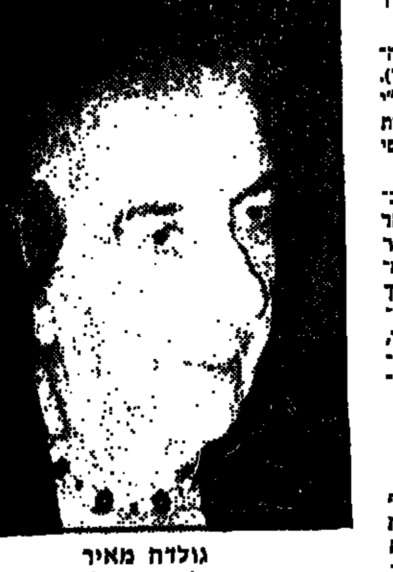

גולדה מאיר
יותר מרמז לאשר אירע לב"ג ב־1960

אבל מסתבר כי ספיר נתון בין הפטיש (הלויאליות לגב' מאיר) לבין הסדן (תביעות חבריו). האחרונים, בתוכם חברים מרכזיים בחטיבת מפא"י או „הגוש", תובעים ממנו להפסיק את מדיניות „בהונות הרגליים" — כהגדרת הח"כ החדש יוסי שריד — כלפי גולדה.

הגדרה זו, הנשמעת לכאורה כמונח חדש בלכסיקון הפוליטי, ידועה היטב במפא"י. כך תיאר זאת אחד החברים הוותיקים ב„גוש": תמיד, לאחר התייעצויות, היינו קובעים בינינו לבין עצמנו עמדה מסויימת. לאחר מכן היינו שואלים: מי יילך להביא את עמדתנו לגולדה? השאלה היתה נשאלת בחרדה ולא היו מתנדבים רבים למשימה זו. שלעתים היתה בלתי־אפשרית. היינו מהלכים, איפוא, על בהונות רגלינו ומביאים דבר ראש־הממשלה סחור־סחור.

„לא אווזים מטוגנים"

מה היה איפוא קורה? ספיר, שהיה שותף לקבלת ההכרעות, היה „מבשל" את ההחלטות ומביאן לא אחת כמאכל ערב לחיכה של גולדה לא בדיוק כפי שנקבע מראש בהתייעצויות. „הפעם", אמר לי אותו חבר ותיק, „לא נהיה עוד אווזים מטוגנים". הדברים הובאו לידיעת ספיר. הוא הבין לרוחם ועם זאת לא היה מוכן להניף נס־מרד:

„גולדה", אמר להם ספיר, „לא רצתה לכהן כראש ממשלה. אנחנו היינו אלה שהפצרנו בה. היא הרי היתה מוכנה לתת גט־כריתות לתפקידה. היא בהחלט לא החזיקה בקרנות־המיזבח. הפעם, אם ניצור מצב בניגוד לדעתה, ייגרם נזק ממדרגה ראשונה. כי גולדה היא היחידה היכולה עכשיו לעמוד בראשנו".

ספיר ייאלץ, איפוא, לעמוד בוויכוחים קשים עם חברים קרובים כדי למנוע התנגשויות ישירות עם הגב' מאיר, התנגשויות הנראות כבר באופק. כמו, למשל, שאלת הרכבת הממשלה.

גולדה היא שתעמוד בראש הממשלה הבאה. מן המוסכמות היה שהרכב־ממשלה אינו נושא שנדון במפלגה. ראש הממשלה הוא הפוסק והמכריע. חברים מרכזיים בחטיבת מפא"י ראו בכך משום „אי סדר", וטענו כי יש לקבוע בחוק פנימי במפלגה את סידרי מינוי נציגיה בממשלה, ואכן ועדת החוקה, בראשות הח"כ לשעבר ברוך אוניה, ישבה על מדוכת הנושא, אך לא הצליחה לגבש חוקה ברורה. שכן, הדיעות נחלקו בין תובעי „חוק וסדר" לבין אלה הגורסים, כי יש להמשיך ולעמוד לראש־הממשלה את הזכות שלו בנושא.

תובעי „החוק והסדר" הצביעו על כך, כי זכות הנתונה למעשה לראש־הממשלה היא פיקציה, שהרי סמכותה זו, בתנאים הנתונים, מפורשה רק על חטיבת מפא"י, שכן, ראש־הממשלה לא רק שאינה קובעת מי יהיו שרי מפד"ל ול"ע, אלא שגם אינה יכולה לקבוע מי יהיו שרי החטיבות האחרות של העבודה (אחה"ע ורפ"י, הבוחרות בעצמן את שריהן), והוא הדין במפ"ם.

אלה בחטיבת מפא"י, הגורסים כי יש לבטל את זכותה של גולדה, אף חשבו על שינויים מרחיקי־לכת. הם העלו אפשרויות של חילופי תפקידים בין שרים, כמו למשל, מינויו של דיין כשר החוץ והעלת תיק־ההסברה על אבא אבן. או אז דובר גם על אפשרות שספיר יתמנה אפילו כשר־בטחון. אף מיוחסת אימרה לספיר, שאם היה שר־בטחון לא היו חסרים בצה"ל לבנים... („גאטקעס" בלשונו).

אבל „חישובים" אלה נערכו בלי „בעל־הבית", קרי גולדה. והדברים אף לא הובאו לידיעתה. שהרי היא הודיעה מראש, כי תתנגד לעריפת ראשים. שכן, נטילת תיק הבטחון מידי דיין, ולו אף במחיר החלפתו בתיק חשוב ביותר כשר החוץ, היתה מתפרשת כהבעת אי־אמון בו על רקע מלחמת־יום־הכיפורים; ונטילת תיק־החוץ מידי אבן ומינויו כשר־ההסברה (או נשיא ההסתדרות הציונית) היתה מתפרשת אף היא כהבעת אי־אמון. שני שרים אלה היו מסיקים מיד מסקנות קיצוניות. לעומת, זאת, אצל ספיר מתגבשת מגמה שלא לחזור ולכהן כשר־אוצר — ועם זאת בדעתו להישאר בתחום המשק.

„לבלוע" את דיין

יש, להניח כי יפרצו ויכוחים בין הגב' מאיר מחד, לבין חברים מרכזיים מאידך, על דרך קביעת נציגי חטיבת מפא"י בממשלה, כשספיר ייאלץ הפעם הזאת לעמוד בחוץ ולכבות שריפות.

אך שהוא מבקש לשמור עתה על שלימות המפלגה — שפירושה המעשי הוא כמסוף־כוח בהנהגה — לא נרתע ספיר מלערוך בלישכת־הממשלה חשבון עם דיין, אף שלא נקב בשמו. בעיצומה של מערכת הבחירות אמר ספיר: „מערכת הבחירות כולה מוקדשת למלחמה בליכוד וב־רבי מנחם (בגין). אחרי הבחירות אומר את מה שיש בליבי כלפי דיין".

ושאיש דיין בוער כאש בעצמותיו של ספיר. כלפי חוץ שומר ספיר על איפוק. בביתו שלו, בחוג ידידיו האינטימי, אין ספיר פוסק מלהלקות בו. הרת לו היטב שדיין לא יצא במערכת הבחירות נגד הליכוד. יתר על כן: בשידור־הטלוויזיה [illegible] תוני של מנהיגי המערך, שחתם את מערכת־[illegible] רות של המערך, סירב דיין להופיע ולקרוא [illegible] להצביע אמ"ת. וזאת כמחאה על כנס־פרוטס[illegible]

דיין הוא בעצם אחד הבודדים שיש לו [illegible] גישה חופשית אל הגב' מאיר כמותו גם השר [illegible] וחבר־הכנסת חזן. גולדה רוצה במינויו של [illegible] כשר בממשלה מטעם מפ"ם, אלא שהוא [illegible] שאין חפצו בכך. טענתו היא, כי מפא"י [illegible] אורח תמור. כאשר קבעה כי חברות בממשלה [illegible] בת לשקף את ההנהגה. להערכתו, אין [illegible]

„המערך לא קיבל סמכות"

אגב דיין: רבים מייחסים משמעות [illegible] לפגישה שנערכה השבוע בביתו של דיין, בין [illegible] הבטחון לבין ראש רשימת הליכוד, חבר־[illegible] בגין. על פגישה זו הוטל איפול מוחלט. יש [illegible] כי דובר בה — בין שאר הנושאים — גם על [illegible] לת־חירום לאומית שהליכוד כאחד חפץ [illegible] מפאת המצב בו נתונה ישראל. לדעת בגין, [illegible] אות הבחירות מעידות שהמערך לא קיבל [illegible] להמשיך את שלטונו הבלעדי ולבצע את [illegible] ויש איפוא להקים ממשלה רחבה. אי אפשר [illegible] בגין, לקבל הכרעות כה גורליות, כפי ש[illegible] הקרוב צופן, בממשלה מצומצמת.

אישים מרכזיים בעבודה, החל בגולדה [illegible] וכלה בראשי אחדות־העבודה ומפ"ם, שללו [illegible] ממשלה כזו. לבגין הרה היטב שהשר [illegible] רפ"י, שלל אף הוא הקמת ממשלה בהשתתפות [illegible] ליכוד. ובכלל תמה בגין על שתיקתה של [illegible] רפ"י.

במ־כו „הקיץ" נזכר בגין השבוע את [illegible] אותו לילה, ערב הקמת ממשלת הליכוד הלאומי [illegible] במאי 1967, בכריה. באותו לילה הצטרף [illegible] בבנין לבל יתנה את הצטרפות גח"ל לממשלה [illegible] כנף לאישי בהצטרפות רפ"י ומינוי דיין [illegible] בטחון. „הצטרף אתה לממשלה", [illegible] לדיין דז, שאלת גולדה כערך בלשון זו.

אך בגין היה נחוש בדעתו. ממשלה בלי [illegible] לא תוכל לשאת בתואר ממשלת ליכוד לאומי [illegible] ביר לגולדה. וכמה, בעצם, על מפא"י את [illegible] רפ"י. עתה ציפה, אולי, בגין ליחס של [illegible] דן של דיין ורפ"י. דיין אמר לחבר־הכנסת [illegible] המר ויהודה בן־מאיר מצעירי המפד"ל, כי [illegible] זה הוא סומך את ידיו על גולדה. [illegible] דיין אינו מתנגד להכללת הליכוד בממש[illegible] חל שום שינוי בדברים שאמר בעבר, כי הוא [illegible] לבגין יותר מאשר לישר'. אך הוא [illegible] שלה בראשות גולדה. גם בלעדי הליכוד [illegible] מדיני שיוכל לסמוך ידיו עליו.

בגין גם היה רוצה שהמפד"ל תתנה [illegible] תה לממשלה בהקמת ממשלת־חירום, כי [illegible] יכול לאלץ את המערך להקים ממשלה [illegible] איזכר בגין, כי ערב מלחמת־ששת־הימים [illegible] מנהיג המפד"ל, משה שפירא ז"ל, כי [illegible] הוב את הקואליציה, אם לא תקום ממשלה [illegible] פרוע, איפוא, לא יוכלו תלמידיו של [illegible] בדרכו של מורם ומורדו".

ההצבעה — והסקרים

התוצאות לפי מידגם מייצג שיקפו בנאמנות את ההצבעה העתידה

מאת ישעיהו בן־פורת

[illegible]יום חמישי, 27.12.73, ארבעה ימים [illegible]ני הבחירות, העביר מכון „דיווח ו[illegible]קור", כמדי חודש מאז ינואר 1973, [illegible]די מערכת „ידיעות אחרונות" את [illegible]ממצאי סקר דעת־הקהל האחרון ב[illegible]שא ההצבעה בבחירות לכנסת ה[illegible]שמינית.

ואולם מימצאים אלה, שכללו את [illegible]צאות השבוע הרביעי של חודש [illegible]מבר, לא הובאו לדפוס ולא פורסמו. [illegible]ערכת סברה, כי פירסום סקר, ש[illegible]ך מטעמים מובנים רק בעורף ולא [illegible]רב חיילי צה"ל, עלול לא לבטא את [illegible]מצב לאשורו.

עכשיו, אחרי מעשה, אנו מפרס[illegible] (ראה לוח) את מימצאי הסקרים, [illegible]ערכו בחודשים נובמבר ודצמבר [illegible]ידי המכון „דיווח וסיקור", בהנהלת [illegible]גדי יציב ויעקב ונהון.

[illegible]רש זעום

[illegible]השוואת מימצאי הסקרים האחרו[illegible] לפני הבחירות, עם תוצאות ההצ[illegible], נותנת לנו את האפשרות ללמוד [illegible] מידת האמון שניתן לייחס לסקרי [illegible]קהל בכלל, ולסקרי בחירות בפ[illegible]. נראה לנו שמותר להסיק מן ההש[illegible]אה לפחות שני לקחים עיקריים: רמת [illegible]סקרים שפירסמנו ומהימנותם אינן [illegible]פלות מרמת סקרים דומים, המת[illegible]סמים בארצות אחרות בעולם; עם [illegible]ת מוטל עלינו ללמוד את הדרך בה [illegible] לקרוא, לפרש ולסמוך על סקרים [illegible]לה.

● 1. השוואת מימצאי סקר דצמבר (ולא הוציאו מן הכלל את גולדה), [illegible] לחלוקה־למעשה של המנדטים לכנסת [illegible]שמינית, מצביעה על קיפוח ה„לי[illegible]ד" ב־3 מנדטים (36 במקום 39), [illegible] קיפוח מפד"ל, ר"צ ורק"ח במנדט אחד [illegible] אחת. כן זיכה הסקר את ל"ע ב[illegible]מעט 2 מנדטים (—6 במקום 4), וכן [illegible] המיעוטים ומרי במנדט אחד מיר[illegible]. מוקד והפנתרים זכו בסקר דצמ[illegible] במנדט „מסופק" (סימן מינוס) [illegible]חד.

[illegible]טעות לגבי המיעוטים ורק"ח נב[illegible]ה מן ההנחה, כי אין שינוי בהצבע[illegible] של ערביי־ישראל. הקפדנו לפרסם [illegible]ה זו בשולי כל הסקרים, מאחר ש[illegible] חקרנו את האזרחים הלא־יהודים. [illegible]בין כה וכה ההפרש בין מימצאי [illegible]סקר ותוצאות הבחירות הוא זעום. [illegible]פרש בסדר־גודל זה צריך לקחת ב[illegible]בון גם בסקרי בחירות בעתיד. גם [illegible]בחינה זו אין הבדל גדול בין הסקרים [illegible]נערכו על־ידינו, ובין סקרים דומים [illegible]נערכו, למשל, בארה"ב, לקראת ה[illegible]בחירות לנשיאות.

[illegible]ידגם מייצג

● 2. יש לזכור כי הסקרים מתיימ[illegible] לחזות את הצבעתו של הציבור, [illegible]א את תוצאות המניפולציות. הנער[illegible] אחרי ההצבעה על־ידי מחלקי ה[illegible]דטים. על ההפרש בין סוגי המניפו[illegible]ציות ניתן ללמוד מהשוואת הטורים [illegible] ד' וה' (החלוקה הסופית. החלוקה [illegible]ני העודפים. החלוקה על־פי השיטה הישנה) בלוח הנ"ל. הסקרים מתבססים על התפלגות התשובות בקרב מידגם מייצג של האוכלוסיה, בעוד החלוקה הסופית של המנדטים איננה מייצגת כהלכה את התפלגות ההצבעה בקרב האוכלוסיה. הייצוג הנאמן ביותר, מבחינה זו, מובא בטור הרביעי (מנדטים לפני חלוקת העודפים). ההפרש בין תוצאות אלו ובין מימצאי הסקר בחודש דצמבר אינו עולה על מנדט אחד. פירוש הדבר שסטיית הסקר מן התוצאה הנ"ל מסתכמת בפחות מאחוז אחד.

מותר ללמוד מכך, כי גם בעתיד צריך יהיה לקחת בחשבון אפשרות של סטייה כדי אחוז אחד פלוס־מינוס. זה, אגב, אחוז־סטייה מקובל בסקרים דומים בעולם.

● 3. העובדה שרבים כל כך מבין המרואיינים (כמעט שליש מהם) נמנעו מתשובה בסקר האחרון, לא פגמה במימצאים. הסכנה האורבת לפיתחם של סקרים מסוג זה, אינה באחוז הנימנעות מתשובה לסקרים, אלא באחוז הנמנעות מהצבעה ביום הבחירות. מסתבר שהנמנעים מתשובה בסקרים, מתפלגים בהצבעתם בדומה למרואיינים שהיו נכונים להשיב.

מכל הבחינות האמורות ניתן להסיק את המסקנה, כי סקרי דעת־הקהל שיקפו בצורה נאמנה את ההצבעה העתידה של ציבור הבוחרים בישראל.

תוצאות הבחירות, חלוקת המנדטים — ומימצאי סקרי „דיווח וסיקור" בנובמבר ודצמבר

המפלגה	סקר נובמבר	סקר דצמבר	מנדטים בכנסת השמינית	מנדטים לפני חלוקת העודפים	מנדטים לפי השיטה הקודמת
מערך	50	51	51	50	50
ליכוד	44—	36	39	37	38
מפד"ל	7	9	10	10	10
חזית תורתית	4+	5	5	5	5
ל"ע	7—	6—	4	4	5
רק"ח	3	3	4	4	4
ר"צ (שולמית אלוני)	—	2—	3	3	3
מעוטים	4	4	3	3	3
מוקד	1—	2—	1	1	2
פנתרים	0	1—	0	0	0
מרי	0	1	0	0	0
שארית	—	—	—	3	—

הערות ללוח

● בטור הראשון ניתנות תוצאות הסקר שנערך על־ידי „דיווח וסיקור" בחודש נובמבר. סקר זה תקיף אז 1.500 מרואיינים, בעורף בלבד.

● בטור השני ניתנות תוצאות הסקר, שנערך על־ידי „דיווח וסיקור" בחודש דצמבר, על סף הבחירות. גם סקר זה תקיף אז 1.500 מרואיינים, בעורף בלבד. תוצאות סקר זה לא פורסמו.

● בטור השלישי, במסגרת מודגשת, ניתנת חלוקת המנדטים בכנסת השמינית, על יסוד תוצאות הבחירות.

● בטור הרביעי ניתנת חלוקת המנדטים לכנסת השמינית, לפני חלוקת הקולות העודפים. השוואת טור 2 לטור 3 מראה שהשארית של שלושה מנדטים חולקה, על־פי שיטת „בדר־עופר", בין הליכוד (2 מנדטים נוספים) והמערך (מנדט נוסף אחד).

● בטור החמישי ניתנת חלוקת המנדטים לכנסת השמינית על יסוד השיטה הקודמת של חלוקת העודפים. על פי שיטה זו היו נשכרות רשימות ל"ע (במנדט נוסף אחד), ומוקד (מנדט נוסף אחד). הליכוד היה מקבל 38 מנדטים (ולא 39, כפי שקיבל עכשיו), והמערך 50 (ולא 51).

קנה דירתך בדירות גינדי
ראשון־לציון, רחוב הרצל 59, טלפון: 946180
דירה למשפחה
דירת רווחה 4 חדרים לחזית
בבנין בן 8 דירות בלבד, סביבת שקטה, לוקסוס מלא, 2 חדר רחצה.
במחיר ללא תקדים: 118.000.- ל"י
הרשמה: 5,000.— ל"י
חתימת חוזה: 45,000.— ל"י
בתשלומים עד לכניסה: 48,000.— ל"י
משכנתא: 20,000.— ל"י
סה"כ: 118,000.— ל"י

מדוע לא גרמו הבחירות לחילופי שלטון

פרופ' אשר אריאן

תוצאות הבחירות אינן אומרות לנו הרבה על מאווייו וכוונותיו של הבוחר. בסקר דעת־קהל ניתן לעמוד על מניעי ההצבעה, משמעויותיה ופירושיה, אך תוצאות הבחירות עצמן — קשות הרבה יותר לפירוש.

במעשה הבודד של זריקת הפתק לקלפי עשוי הבוחר להתייחס למיגוון רחב של נושאים וגורמים. הוא עשוי להביע את דעתו באשר למדיניות הבטחונית, לפער העדתי, לשאלת זיהום האוויר או למנהיגות המדינה. אין לכן לדבר על „רצון העם" כמשתקף בתוצאות הבחירות. לא ניתן להסיק מהן אם רצה העם בהחלפת מנהיגות המדינה, או בהשארת על כנה.

מה שכן מתאפשר מתוצאות הבחירות הוא ניתוח התנהגותם של הבוחרים בכלל לעומת העבר, וחיזוי השפעותיהן הפוליטיות לעתיד.

ישראל ידועה כבעלת מערכת מפלגה דומיננטית, בה השיגה תמיד אותה מפלגה רוב יחסי בבחירות, והיוותה את מרכז הקואליציה הממשלתית. אחד הפירושים, שניתנו לתוצאות הבחירות הפעם הוא, שבחירות אלה קירבו אותנו למערכת מפלגתית תחרותית, בה נאבקות על השלטון שתי מפלגות עיקריות.

ואכן, הבחירות הביאו לצימצום משמעותי של הפער בין שתי הסיעות הגדולות בכנסת. היחס בין מיספר המושבים של המערך והליכוד קטן יותר מאשר אי־פעם. כתוצאה מבחירות 1959 היו למפא"י 2.8 לעומת כל מושב שנכחו בי חרות. המפלגה השניה בגודלה. ב־1965, בה השיגה מפא"י תוצאה מרשימה יחסית, היו לה 1.7 מושבים לעומת כל מושב של גח"ל; ואילו הפעם הצטמצם היחס ל־1.3 ל־1.

✶

השינוי, איפוא, אינו יחסי בין הסיעות, אך טעות תהיה זו, לדעתי, לראות בכך מעבר לדגם של מערכת מפלגתית תחרותית.

סממן מובהק של דגם זה הוא תחלופה בשלטון בין שתי המפלגות הגדולות. מפלגת האופוזיציה בישראל עדיין רחוקה ממעמד של מחליפת המפלגה הדומיננטית בשלטון.

קשה לחשוב על תנאים נוחים יותר (אף אם טראגיים) לעלייה לשלטון עבור מפלגת אופוזיציה מאשר אלה שהיו לליכוד בבחירות 73. המשבר שנמצאה בו המדינה בעיקבות מלחמת יום־הכיפורים, והירידה האדירה בפופולאריות של מפלגת השלטון תשפוע, נתנו בידי האופוזיציה הזדמנות היסטורית. וזו, לא רק שהצליחה להתייצב לבחירות ברשימה משותפת של מיספר מפלגות, כי אם האדם שהביא לכך, אריק שרון, הפך עתה לגיבור לאומי.

ועם כל זאת — שליטתו של המערך במערכת, אף אם נחלשה מבחינה מיספרית, נשארת כשהיתה.

אחד המאפיינים הבולטים של מפלגה דומיננטית, כפי שמתארו איש מדע־המדינה צרפתי הוא: „אפילו אויביה של המפלגה השלטת, אפילו אזרחים הממאנים לתת לה קולם מכירים במעמדה העדיף ובהשפעתה; דואבים על כך, אך מודים בכך".

התבוננות זהירה במערכת הבחירות תראה שהליכוד לא הצליחה לשכנע את קהל הבוחרים שהיא יותר מאשר קבוצה אופוזיציונית נדחית. הוא לא הדגיש את עובדת היותו אלטרנטיבה למפלגת השלטון.

דוגמה טובה לכך הוא קריאתו של הליכוד לציבור הבוחרים לתת לו את הסמכות להקים ממשלת ליכוד לאומי. ללא ספק הרגישו ראשי הליכוד, שסיסמה זו מקנה לו דמות של מפלגה אחראית — לא מפלגה השואפת לאחוז בהגה השלטון לבדה, אלא כזו המקדמת אחדות והארמוניה. הנסיון ליצור תדמית של מפלגה אחראית חשוב היה, שכן המערך ניסה לרפות שמנהיגיו של הליכוד הם חבר־הרפתקנים, המתנגד למשרות וליוזמות־שלום ונצמד לדוקטרינת „אף־שעל".

קריאתו של הליכוד לציבור לתת לו את הסמכות להקים ממשלת ליכוד לאומי באה שלושה שבועות לפני תום המערכה. השפעת הסיסמה הגיעה לשיא מוקדם מדי, ונגרמה תגובה נגדית. סיסמה זו, במקום שתעודד את התדמית האחראית של הליכוד, חיזקה את דימויו כמפלגה אופוזיציונית. חוסר התגובה של ראשי הליכוד להתקפת־הנגד של המערך החליש את הסיסמה שנשארה למרות הכל הסיסמה העיקרית של הליכוד עד לבחירות עצמן. מערכת בחירות דורשת קצב התפתחות מסויים, שלא התגלה אצל הליכוד.

הליכוד לא הצליח, איפוא, לשכנע שהוא גמיש ברעיונותיו. מפלגת שלטון חייבת בגמישות רעיונית; מפלגת אופוזיציה יכולה להרשות לעצמה לדגול באמיתות מוחלטות.

המערך ניסה להחזיק בתומכין המסורתיים. תוך הפחדתם מתוצאות עלייה ניכרת לליכוד. עיקר המערכה היה להבהיר, שהענשת המערך, מיזוק הליכוד אינם שני צדדים של אותו מטבע. וברור שמערכת הבחירות של המפלגה הדומיננטית היתה המוצלחת ביותר.

✶

התנאים להשגת השלטון עבור הליכוד ב־73 היו נוחים ביותר ועם זאת היא נכשל. נשאלת השאלה, באילו תנאים יכלו הבחירות להביא לעליית הליכוד? מה צריך להיות טיבה של סוגיה פוליטית, על־מנת שתביא לחילופי שלטון? (דיון זה אקדמי הוא, שכן הצבעות הע"ם אינה מבוססת על סוגיות בלבד).

על־מנת שהשפעתה תהיה מירבית, דרושים לה לסוגיה שלושה מאפיינים: 1) לחלק ניכר מהציבור חייבת להיות עמדה כלפיה; 2) העמדה בציבור חייבת להיות מוטית בכיוון אחד, ולא מאוזנת; 3) הציבור חייב לראות הבדלים בין המפלגות בהקשר לסוגיה. המפלגה שתזכה תהיה זו שעמדתה תתאים לעמדת הרוב ברוב הבחירות ובהתייחס לרוב הסוגיות. אחד או יותר מהתנאים הללו חסרים, ולכן איננו עדים לשינויים דראמטיים.

לדוגמה, קיימות סוגיות כמו צדק חברתי או זיהום אוויר, שלגביהן לא רואה הציבור הבדלים בעמדות המפלגות. וכך, למרות שלרוב האנשים יש עמדה, ומיבנה הדעה בציבור נוטה לכיוון אחד, השפעתה של הסוגיה על תוצאות הבחירות היא מועטה.

פוטנציאל ההשפעה של סוגיית השלום והבטחון ב־73, רב היה. סוגיה זו הפכה למוקד העיקרי במערכת הבחירות. על־פי סקר, שנערך על ידי המכון למחקר חברתי שימושי מבוגרים בוחרים אחרי המלחמה, 70 אחוז ראו הבדלים בין המערך והליכוד באשר למדיניות הבטחונית. אך בתשובה לשאלה: „לעמדת מי אתה קרוב יותר בענייני חוץ ובטחון?" ענו 60 אחוז שהם קרובים לעמדת המערך, ורק 23 אחוז טענו שהם קרובים לעמדת הליכוד.

במלים אחרות, שלושת התנאים ההכרחיים נתמלאו — אך התוצאה היתה המשכיות פוליטית, ולא שינוי פוליטי. רק אם רובה של האוכלוסיה היה תומך בעמדת הליכוד (ושאר התנאים היו מתמלאים גם כן), רק אז ניתן היה לצפות לשינוי במפלגת השלטון. אך המערך הוא המבטא את עמדת הרוב בסוגיות המכריעות של שלום ובטחון (לא רלוונטי יהיה להזכיר, שיש הטוענים כי אין למערך מדיניות ברורה בנושא).

✶

בירידתו של המערך בבחירות יש לראות רק נסיגה זמנית בדגם הקיים של דומיננטיות. תוצאות בחירות 1973 הן, כנראה, רק הנקודה התחתונה בעקומת התמיכה במערך. אין לראות בהן את תחילת הסוף, אלא את המשך ההתחלה.

דגם זה, קרוב לוודאי שלא ישתנה, עד אשר המפלגה השניה בגודלה תראה עצמה כאלטרנטיבה לשלטון במערכת תחרותית, ולא רק אופוזיציה נצחית במערכת מפלגה דומיננטית.

היעלמותה של מערכת מפלגה דומיננטית אינה דבר של מה בכך. העוצמה שלרשות המפלגה השלטת ומיבנה בסיס־התמיכה המסורתיים בה, מעוררים קינאה. האופוזיציה אינה יכולה לעשות הרבה, כדי לגרום לנפילתה. מישגים פוליטיים, הנעשים על־ידי המפלגה עצמה, הם הסכנה העיקרית להמשך שלטונה. אולי היו בחירות גם התפרקות המשיית תנוחצה לקראת החזרה לדגמים הישנים המוכרים ולריכוזי הסיוט של המלחמה. במובן זה יתכן שבחירות אלה דווקא מדגישות את הכלל של דומיננטיות מתמשכת של תנועת־העבודה בפוליטיקה הישראלית.

מישפחות הנופלים - בסבך של בעיות כספיות וחוקיות

נוסף לאבל ולכאב על מות יקיריהם, ניצבים הקרובים — בעיקר אלמנות מלחמה — מול שורה ארוכה של קשיים, הקשורים בחוקי ירושה, רישום־רכוש ופנסיה ✶ הועלתה דרישה לקבוע בחוק את כל ההסדרים הקשורים בהשלכות המלחמה

מאת **אריה אבנרי**

שמותיהם של חללי מלחמת יום־הכיפורים עדיין לא סורטטו ברבים. אבל לגבי בני משפחותיהם וחבריהם לעבודה ולנשק — הותיר מותם לא רק חלל ריק ולבבות שבורים ודואבים, אלא גם טרגדיות אי־שיות, החורגות ממסגרת הסטאטיסטיקה ה־יבשה.

לא חסרות גם בעיות, היוצרות מתחים ואי־נעימויות מיותרות בקרב משפחות ה־נופלים. אלה הן הבעיות הנשארות ב„ת־חום המשפחה", אך הציבור חייב להיות מודע להן.

את שורש הקושי מתארת גברת חביבה אבי־ביא, מנהלת הלישכה לייעוץ מש־פטי, המשותפת למועצת־הפועלות ולמשרד־הבטחון: „מרבית הנופלים, אשר היו צעי־רים בגילם, לא הותירו אחריהם צוואות. משום כך נוצרו בעיות עדינות, שאנו מנסים למצוא להן פתרון".

הבעיות הן כספיות ביסודן, אך יש להן השלכות מרחיקות־לכת יותר.

„חוק הירושה" תשכ"ה־1965 קובע, בין היתר, כי אם נפל חייל, אשר הותיר אחריו הורים, אשה וילדים, מתחלק רכושו (דירה, מכונית, חשבון בנק וכיו"ב) לפי הנאמר בצוואה, או בהתאם לרישום של הרכוש. אם הרכוש רשום על־שם הבעל והאשה, מקבלת האשה את חלקה, וחלק מחלקו של הבעל, ואילו היתר מתחלק בין הילדים וההורים. אם אין רישום — חלקה של האשה קטן יותר.

במלחמת יום־הכיפורים נוצרו מצבים עגומים, שבהם נפלו חיילים צעירים מיספר חודשים לאחר נישואיהם. הורי הנופלים, אשר העניקו לבניהם דירה מלאה או חל־קית, סבורים למרות יגונם וכאבם הרב, כי אינם יכולים להשאיר את הדירה בידי האל־מנה הצעירה, אשר במילא תתחתן במוקדם או במאוחר, והם מבקשים, איפוא, בחזרה חלק מהדירה — או תמורה כספית.

האלמנה נמצאת במצב מביך: החוק מחייב אותה לתת להורי בעלה המנוח את חלקם בדירה, אך לרוב אין בידיה מזומנים כדי לשלם להם (ויש לזכור כי חלק ניכר מהדירות התייקר בסכומים ניכרים מאז נירכשו), והאלמנה המעוניינת להשתח־רר מה„עול" של ההורים לגבי הדירה, כי עיקר כאשר מדובר במכירתה, נאלצת לש־לם להם „בבנות לירות, שאינן לרוב ברשו־תה.

עליות וירידות

בעיה כאובה מסוג אחר קיימת כאשר מוכנים הורי הבן הנופל ללכת לקראת ה־אלמנה בתנאים מכבידים, המגבילים את חירותה האישית, בעיקר כאשר מצויים יל־דים. אם היא מסרבת — הם תובעים במפ־גיע שישית מערכה של הדירה, המגיעה להם לפי החוק.

מספרת אלמנתו של קצין־מילואים, ש־נפל ביומה השני של המלחמה בקרבות־הבלימה בסיני: „היינו נשואים שמונה שנים, וכמו כל זוג מצוי היו בחיי־הנישו־אים שלנו עליות וירידות. זמן קצר לפני המלחמה רבנו והעדפתי „להתאוורר" קצת עם שני הילדים אצל הורי. יש לי הרגשה שהוריו מאשימים אותי. אני לא יודעת בדיוק במה, והם מנסים לנשל אותי מהדי־רה. רק לילדים הם מוכנים להשאיר משהו, בתנאי שיתגוררו אצלם בסופי השבוע, וש־אתחייב שאם אנשא — הם ישאו את שם אביהם ולא יעברו תהליך אימוץ".

מספרת אלמנה ללא ילדים: „אני אחת משרות האלמנות בהריון. בעוד זמן קצר אני עומדת ללדת את ילדנו המשותף, שלא יזכה להכיר את אביו. הורי בעלי המנוח משתדלים, אומנם, לעזור לי, ואני מודה להם על כך, אבל הם לא עוזבים אותי ל־נפשי על־מנת שאוכל להתבודד עם כאבי ועם זכרונותי. מעודי לא הייתי חמרנית, ולא הקדשתי תשומת־לב לשאלה על שם מי רשומה הדירה, אבל עכשיו אני יודעת שאם אנתק את עצמי ואת ילדי ממשפחתו — אני עלולה למצוא את עצמי ביום בהיר אחד ללא קורת־גג".

אלמנות אחרות יודעות לספר על מצבים בלתי־נעימים, שנוצרו בגלל המכונית, פו־ליסת ביטוח־החיים וחשבון־הבנק. נוצר מא־בק סמוי בין ההורים, המבקשים להחזיר לעצמם חלק מהסכומים שהשקיעו בבנם, או לדאוג לילדיהם האחרים, לבין האלמנה, המבקשת להבטיח את עתידה ואת עתיד ילדיה.

זעקה גדולה

„תפקידה של הלישכה לייעוץ מישפטי הוא למצוא נוסחת הסדר בין שני הצדדים", אומרת גב' אבי־ביא. „חלק מהמיקרים הל־לו כבר הגיע לבתי־מישפט. לישכת עורכי־הדין עשתה צעד בעיתו, כאשר פנתה אל ציבור עורכי־הדין בבקשה להתנדב לטפל בענייניהן של המשפחות הללו ללא תשלום. עשרות עורכי־דין אכן התנדבו לייצג הורים ואלמנות לא רק בענייני רכוש, אלא גם ב־בעיות של חובות, משכנתות, חוזים שאינם ניתנים לביצוע וכו'".

בעייה חמורה אחרת קשורה בתשלומי קרנות־הפנסיה למשפחות הנופלים. כאשר פנו מיספר אלמנות לקרנות הפנסיה ההס־תדרותיות בבקשה לשלם תשלומי פנסיה חודשיים ללא כל קשר לתשלומים המשו־למים לבני המשפחות הנפגעות על ידי מישרד־הבטחון. הוחזר להן, להפתעתן ה־בלתי נעימה, כי סעיף „סיכוני מלחמה" אינו תופס לגבי תשלום הפנסיה. הן הקי־מו, איפוא, קול זעקה גדולה.

מזכיר ההסתדרות בפועל, מר ירוחם משל, הממונה גם על המרכז לבטחון סו־ציאלי של ההסתדרות, העיר בהקשר ל־כך: „היה ברור לנו שצריך למצוא הסדר לכך. עוד בימי המלחמה הראשונים ראתה ההסתדרות כאחד מתפקידיה החשובים את הדאגה למשפחות הנופלים במערכה, והס־דירה מערכת סיוע מעל ומעבר לתקנות קר־נות הביטוח והפנסיה למשפחות הנפגעים".

המנכ"ל הצעיר של „מיבטחים", מר עמוס ערן, הכין תוכנית מתאימה: כל מש־פחה, שהיתה מבוטחת באחת מקרנות־ה־פנסיה, תקבל מהקרן את הפרשי התשלו־מים בין התגמולים של מישרד־הבטחון ל־בין תשלום הפנסיה, בהתאם לזכויותיהם של המבוטחים.

מסביר בהקשר לכך ערן: „גודלו של הסכום מותנה במשכורתו של החלל. מי שהשתכר משכורת גבוהה, ההפרש שתקבל משפחתו יהיה גדול יותר מאשר זה ש־השתכר משכורת בינונית. רק במיקרה ש־הנופל השתכר משכורת נמוכה, לא זכאית משפחתו להפרשי תשלום. כמובן שהפנ־סיה החודשית המשולמת על־ידי הקרן היא לתקופה ממושכת, ולעיתים עולה ב־הרבה על הסכומים שהנופל השקיע בקרן".

אפשרות לבחור

מזכיר־ההסתדרות בפועל לא התמהמה; ב־הצעתו של ערן, והטיל על ועדה הסתדרו־תית מיוחדת, בראשותו של חבר הוועדה המרכזת אהרון אפרת, לבחון את הבעייה מכל האספקטים שלה.

בראשית השבוע הגישה הוועדה את מסקנותיה בנושא עדין זה, והתברר כי הן צמודות לעיקרון, שקרנות הפנסיה ההס־תדרותיות צריכות להתחשב בתשלומיהן בסכומים שמקבלות המשפחות ממישרד־הבטחון, ולא לשלם להן בנפרד.

העיקרון המנחה של הוועדה קובע, כי דינו של חייל מבוטח שנפל במלחמה לצו־רך תשלום הפנסיה הוא כדינו של מבוטח, שנפטר עקב מחלה או תאונה, ומישפחתו זכאית לתשלום חודשי קבוע.

עוד קבעה ועדת־אפרת, כי „לשאירי חייל, שניספה במלחמת יום־הכיפורים תינ־תן אפשרות לבחור בין הזכויות הריטש־

ירוחם משל
„יש למצוא הסדר"

חיים, שנצטברו לזכותו, לבין הח הורשיים, המשלימים את הקיצבה מקבלים ממישרד־הבטחון עד לשיע פנסיה שהיו מקבלים מהקרן בטי פטירה עקב סיבה שאינה לשורה מה".

מר משל הודיע לאחר פירסום המ כי מוסדות ההסתדרות מתכוונים להת מו"מ מיידי עם כלל המעסיקים הצי והפרטיים, כדי להבטיח בעתיד כימ כוני־מלחמה לשאירים על־ידי תוספ רשה לקרנות בשיעור שייקבע כסבי מומחים — בתנאי שהמדובר במבוטח פנסית מקיפה בלבד. ההסתדרות וה ציבוריים נוספים הלכו באחרונה בעיק שונים לקראת משפחות החללים. אם גישה הומניטארית טבעית, ואם מתוך הם יודעים את רגישותו של הציבו ישראלי לתוצאות מלחמת יום־הכיפ

תודת האומה

פחות נדיבים הם אנשים פרטיים היו קשורים עם הנופלים בקשרי או עמדו לעשות אתם עיסקות למינהן. האלמנות באות ללישכה לייעוץ מישפ מועצת־הפועלות ומישרד־הבטחון, ו עזרה למניעת פינויה מהדירה, התח זמן קצר לפני המלחמה חתם בעלה על הסכם למכירת דירתם, ובמקביל דירה חדשה הנמצאת בתהליך של ב עתה אין ביכולתה של האלמנה למ שני החוזים. מאחר שמקור־הכנסת יחיד הוא התגמולים שהיא מקבלת מ רד־הבטחון. חרף כל אמצעי השיכנו רב האזרח שרכש את הדירה לוות ההסכם, והחוק הוא לצידו.

והוא אינו היחיד. המסרב לגלות גי למרות שמצבן של מרבית מישפחות לים השתנה מן הקצה בעיקבות נפילת המי־שפחה.

אנשי הלישכה סבורים, כי יש לפע רק למניעת שינוי חוק־הירושה על־מנת נוע ולהחוך שורה של אי הבנות, אל לקבוע הסדרים בחוק למיקרה של מל על כל השלכותיה הכלכליות לגבי מש הנופלים.

תהא זו, לפחות, תודת האומה.

20 CLASS A CIGARETTES

KENT

WITH THE FAMOUS MICRONITE® FILTER

מה טוב להינות מהטעם המרענן של קנט

קופסא קשה, קינג־סייז, באורך 100 מ"מ. והטעם מנטול

ב"ה

כנס חירום

להקמת ממשלת חירום לאומית ושמירה על ריבונותנו על יהודה ושומרון

הציבור הדתי לאומי מתכנס

לכנס חירום

למען הקמת ממשלת חירום לאומית ושמירה על ריבונותנו על יהודה ושומרון.

הכנס יתקיים אי"ה ביום ראשון, י"ט טבת, תשל"ד 13.1.74 בשעה 4.00 אחה"צ, בבית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש תל־אביב.

יפתחו את הדיון:

הסופר **נחום אריאלי**, ירושלים
פרופ' **יהודה דון**, בר־אילן
הרב **חיים דרוקמן**, ראש ישיבת בנ"ע אור עציון
ח"כ **זבולון המר**, סגן שר החינוך והתרבות
חנן פורת, כפר עציון

דיון חברים והחלטות

הציבור הדתי מוזמן

שר המיסחר והתעשייה, רב־אלוף (מיל.) חיים בר־לב:

„צה"ל יכול להסתדר גם בלי אנשי מפלגות"

„פיקוד־צפון סיים המלחמה לא פחות טוב מפיקוד־דרום – בלי פוליטיקאים כמפקדים בכירים ✡ הפרדת־כוחות תאפשר למצרים להתרכז במישור המדיני, בלי הכרח להיחלץ מן העסק על־ידי פתרון צבאי ✡ לטווח ארוך אני מאמין בשלום, אך אם סאדאת ידבק בעיקרון של ,אף שעל' – לא יהיה הסדר ✡ ייתכן שנצטרך להעלות מחירי סוכר, שמן ואורז לרמה כזאת, שלא יהיה כדאי לאגור ✡ יש להבדיל בין פיקוח ליציבות מחירים ✡ על העורף לעבוד יותר שעות ויותר טוב ✡ אני מוכן לקבל תיק אחר, אבל לא כל תיק"

על שר המיסחר והתעשייה, רב־אלוף (מיל.) חיים בר־לב, הביאוני השבוע שתי סוגיות: האחת — הדיו־נים בז'נבה על הפרדת הכוחות, נושא שהוא, כרמטכ"ל־לשעבר, בוודאי יודע לאבחן ולנתח. והשניה — המח־סור במיצרכי־יסוד, המחירים המאמירים, בעיית שיח־רור אנשי־מפתח מצה"ל, ובכלל: באיזו מידה וכמה זמן יוכל המשק הישראלי להחזיק מעמד בתנאי חי־רום. חיים בר־לב עישן סיגר, וכתמיד הוא מסביר ענינים, בהיר ביטוי, מדבר לאט ובבטחון, ולעיתים בתקיפות נמרצת.

אני: מהו, לדעתך, גבול־הבטחון המינימאלי, ש־ישראל יכולה לסגת אליו?

בר־לב (אחרי שיקול קצר, בניסוח דיפלומאטי): אגיד כך: אנחנו יכולים לסגת עד המינימום הדרוש להבטחת בטחוננו לאורך ימים; אך אנו צריכים להת־בסס לא על רצונן הטוב של מדינות ערב, ולא על הסכמים וערבויות של מעצמות. עלינו לשבת בגבול־בטחון עם כוח צבאי ראוי.

שאלה: כאשר אתה מדבר על גבול־בטחון מיני־מאלי, כוונתך למעבר המיתלה והג'ידי?

בר־לב: אינני רוצה להיכנס לפרטים ולהגיד עד היכן ניתן לסגת בכל גיזרה וגיזרה. (מדגיש) סיני הוא מידבר גדול עם תווי־קרקע מגוונים, אשר כמה מהם נותנים לנו יתרונות איסטרטגיים ברורים.

שאלה: איך אתה רואה את סוגיית הפרדת הכו־חות, עליה דנים עכשיו בז'נבה?

בר־לב (שקול): המלחמה נסתיימה בקו הפסקת־אש, הטומן בחובו את כל האלמנטים הסותרים הפסקת־אש.

שאלה: מדוע?

לא שלום ולא מלחמה

בר־לב: כוחות מכותרים וקווים מתפתלים. מבחינה זו, גם אילו היה רצון כן לקיים את הפסקת־האש לאורך ימים, ספק אם הדבר ניתן. (ברגש חזק מאוד) הפסקת־האש נכנסה לתוקפה לא במקום שהמצרים רצו בו, אלא מערבה לסואץ, מאה ואחד קילומטר מקהיר, ולכך יש שלוש השלכות: אל"ף: אם ישראל ומצרים מעוניינות באמת בהפסקת־אש, הקו החדש והמיוצב מפריע בכיוון זה. בי"ת: הימצאותנו מערבה לתעלה הוא עניין בלתי־נסבל בשביל המצרים. פלוס העיר סואץ, על מאגרי הנפט שלה, המנותקת. גימ"ל: אין לנו שום שאיפות טריטוריאליות מעבר לתעלה. נכון לכך כל זמן שהמלחמה נמשכת זה מקום טוב לשבת בו, אבל אם נגיע להסדר־שלום אמיתי עם המצרים, אין לנו שום עניין להימצא מערבה לתעלה. (מהורהר) המצב השורר בינינו לבין המצרים הוא לא לכאן ולא לשם, לא שלום ולא מלחמה. הפרדת הכוחות תאפשר למצרים להתרכז במישור המדיני בלי להימצא במצב של הכרח להיחלץ מן העסק על־ידי פתרון צבאי.

אני: אתה מאמין שהמצרים מתכוונים בכנות להגיע איתנו להסדר כלשהו?

בר־לב (מחייך): ברור לי שיש למצרים רצון כן להיפטר מאיתנו מערבה לתעלה. לגבי סוגיות אחרות, אחרי מלחמת יום־הכיפורים, שנגמרה במקום שנגמרה, הבהירה למצרים שוב, כי בכוח אי־אפשר לפתור את הבעייה. הם ניסו במלחמת־ששת־הימים, ניסו במלח־מת ההתשה ובמלחמת יום־הכיפורים — (חד־משמעי) ולא השיגו מה שרצו. לכן הם מנסים, לדעתי, עכשיו לפתור את הסיכסוך בדרך המו"מ הפוליטי, והם מוכ־נים לשלם מחיר. (בלי אשליות) המחיר, כפי שהמצ־רים נקבו אותו בישיבת הפתיחה של ועידת־ז'נבה, נראה לי נמוך מדי. במלים פשוטות: אם זהו המחיר האחרון, שמצרים מוכנה לשלם תמורת הסדר איתנו — ישראל איננה יכולה ללכת על בסיס זה. שר־החוץ המצרי פהמי תבע בז'נבה, שניסוג לגבול הבינלאומי שמלפני 1967, וניתן זכויות לעם הפלשתינאי, מבלי להיות ספציפי בנקודה זו. וכתמורה תכיר מצרים בישראל, ותגיע איתנו להסדר שמהותו לא הוגדרה. אם זהו „מחיר התחלתי", או גישה העשויה להשת־נות תוך כדי מהלך המו"מ — אינני יודע, אבל קיים סיכוי לא אפסי, שנגיע עם המצרים להסדר כלשהו. אני חושב כי הדרך בה אנו הולכים היא נכונה, ואני מאמין בדינאמיקה של משא־ומתן. (חד־משמעי) כמובן שעלינו לעמוד לכל אורך הדרך על דברים שהם בנפשנו, ויש לנו הכוח לכך.

חיים בר־לב
„ערבויות יכולות לשמש, קומה שנייה"

לערבויות ערך המוגבל בזמן

אני: איך אתה מבין את המושג דילול כוחות?

בר־לב (בפשטות): פשוטו כמשמעו, קביעת איזו־רים, בהם לא תימצא ארטילריה, או טנקים, או טילים.

שאלה: אינך גורס ערבויות בינלאומיות?

בר־לב: אם יהיו לנו גבולות בטוחים יכולות הערבויות לשמש מעין „קומה שניה". ערבויות הן תוספת, לא תחליף. תשאל אותי: מדוע? משום של־ערבויות יש ערך המוגבל בזמן, והן ניתנות לתקופה מסויימת, ואחר־כך מטבען נוטות להתבטל. אני מאמין כי לערבויות של ארה"ב וברה"מ בעולם יש תוקף לטווח של שנתיים־שלוש, מאכסימום חמש שנים. אין להן שום ערך לטווח ארוך.

אני: באיזו מידה צריכה ישראל להיות מעוניינת בפתיחת תעלת־סואץ?

בר־לב: אנחנו בהחלט צריכים להיות מעוניינים בכך, כי בפתיחת התעלה ניתן יהיה לראות סימן מובהק לכוונות הכנות של מצרים להרגעה בטחונית. כאשר תיפתח התעלה, נדע שפני סאדאת לא למלחמה, אלא להסדר מדיני.

שאלה: וספינות ישראליות תעבורנה את הסואץ עם דגל או בלי?

בר־לב: אם מדובר בהסדר־שלום כולל, ברור ש־ספינות ישראל תעבורנה את תעלת־סואץ עם דגל. כ־מצב־ביניים, כמו עכשיו, הדבר איננו משמעותי.

שאלה: אתה מאמין באמת כי ניתן יהיה להגיע אי־פעם לשלום עם המצרים?

בר־לב (אחרי מחשבה ממושכת): בסופו של דבר — כן! אינני יודע מתי. אבל בסופו של דבר — כן. אני לא אומר לך כי אלה יהיו יחסים כמו בין בלגיה וצר־פת, עם שגרירים ותיירים והסדרי מטבע. אבל לטווח ארוך — אני מאמין בשלום.

שאלה: מאידך, האם תיתכן מלחמה נוספת?

בר־לב: יש מינימום שאנו יכולים להסכים לו, אבל אם סאדאת ידבק בעיקרון של „אף שעל" לישראלים — לא יהיה הסדר, ואז, במוקדם־או־במאוחר תפרוץ מלח־מה, וזו אפשרות שאנו חייבים להתכונן לקראתה. (בשמץ אופטימיות) אם המצרים היו גמישים ומוכנים לפשרה, המבוססת על ויתורים הדדיים, אזי עניין המלחמה יורד מעל הפרק, ותוך עשרות שנים היחסים בינינו לבין הערבים יתייצבו ויגיעו לנורמאליזציה. (בעצב) אינני בין אלה המאמינים, כי נגזר על עם ישראל לחיות על חרבו עד סוף כל הדורות.

„עוצבה פוליטית" בשטח

אני: כרמטכ"ל לשעבר, אתה סבור כי הפוליטי־זציה חדרה לצה"ל?

בר־לב: עקרונית, נראה לי שאנשי צבא־הקבע אינם עוסקים בפוליטיקה. אני מכיר אותם, והכרתי את עצמי כאשר כיהנתי כרמטכ"ל. לא עסקנו בפולי־טיקה בצה"ל. (מנתח) מה פירוש פוליטיזציה של הצבא? שירבוב שיקולים מפלגתיים בנושאים צבאיים. מאחר שאנשי צבא־הקבע אינם מודרכים על־ידי שי־קולים פוליטיים. מה קרה במלחמה הזאת? בתוקף שעת־חירום קשה, גייס צה"ל מפקדים בכירים מה־מילואים מבלי להיות מודע לעובדה, שאחדים מהם ממלאים תפקיד מרכזי במפלגות ונתונים בעיצומה של מלחמת־בחירות. (בלהט) אני מאמין, כי מפקדים אלה עצמם, כאשר נקראו לדגל, זנחו את פעילותם המפלג־תית והתעלמו מזהותם המפלגתית. בצה"ל, כמו בכל מסגרת ממושמעת, יש ביקורת. ואני זוכר סיכומי תר־גילים בצה"ל, בהם נמתחה ביקורת קשה מאוד על מפקד זה או אחר. אחרי מלחמת יום־הכיפורים נמתחה באופן טבעי ביקורת על מפקדים, ואין לתאר ביקורת עניינית על מפקד, כמגמתית ופוליטית. עכשיו: ברגע שיש לך עוצבה, שמפקדה שייך לגוש פוליטי מסויים, מספיק שמישהו יקרא בחלצה את העוצבה על־שם אותו גוש — והנה יש לך „עוצבה פוליטית" בשטח. מה קורה הלאה? אם יש לך „עוצבה פוליטית" אחת, מייד מדביקים לעוצבה אחרת מפלגה יריבה, וזוהי הפוליטיזציה! (החלטי מאוד) הלקח ממלחמת יום־הכיפורים צריך להיות בין השאר, כי דמות מרכזית במפלגה פוליטית איננה יכולה בשום־פנים־ואופן למלא תפקיד בכיר בצה"ל. או יבואו ויגידו: צה"ל יפסיד אנשים מוכשרים. (בחריפות) ואני אומר: צה"ל יכול להסתדר בלעדיהם. וקל לי לומר זאת, כי גם אני שייך לקטיגוריה זאת. והראייה: פיקוד־צפון, שעמד אולי בפני בעיות חמורות יותר מפיקוד־דרום, סיים את המלחמה לא פחות טוב מפיקוד־דרום — בלי פו־ליטיקאים כמפקדים בכירים. אשר למיקרים יוצאי־דופן, לתפקידים לא תיקניים, נראה לי כי ניתן יהיה לנצל אנשי מפלגות על־ידי אישור מיוחד של גוף פרלמנטרי מוסמך.

אני: מה דעתך על מעמדו של ח"כ האלוף אריק שרון?

בר־לב: כל מה שאמרתי במישור העקרוני — תופס גם במיקרה זה. זוהי פוליטיזציה מן הסוג הברור ביו־תר. פוליטיקאים כמפקדים בכירים במילואים בתפקי־דים תיקניים — זוהי פוליטיזציה „פאר־אקסלנס".

שאלה: שר־המשפטים לשעבר, יעקב שמשון שפי־רא, אמר כי התנגד לגיוסך. אבל אתה הבטחת לו להתפטר מן הממשלה ולא עשית זאת. זה נכון?

בר־לב (רגוע מאוד): בישיבת הממשלה, שהתקיי־מה ב־9 באוקטובר בערב, הודיעה גולדה מאיר, שה־צבא מבקש לגייס אותי. ונעניתי. שר־המשפטים העיר, כי לדעתו עומד הדבר בסתירה לכהונתי כשר, ומחייב את התפטרותי מהממשלה. הודעתי בו במקום, כי אני הולך לצה"ל, ואם הדבר מחייב התפטרות — אני מוכן. בהסכמת ראש־הממשלה עזבתי את הדיון והלכתי לצבא. מאוחר יותר הודיע לי היועץ המשפטי לממש־לה, מר שמגר, שהוא בדק את העניין, ולפי החוק אינני חייב להתפטר. פאקט!

נמכרו כמויות כפולות מהרגיל

אני: ברשותך נעבור לנושאי כלכלה. בשבוע האח־רון מורגש מחסור חריף בסוכר, בשמן ובאורז. מה קרה?

בר־לב (בלי היסוס): ביצים זה עניין של מישרד־החקלאות. אשר לסוכר, שמן ואורז —, אין מחסור במוצרים אלה בארץ. המחסנים מלאים, והאספקה זורמת בצורה סדירה. אבל מה קורה? קורה שהציבור מעריך שמחירי מוצרים אלה יעלו, ולכן מתחיל (בהומרה) לאגור! כתוצאה מכך, נמכרו בשבועיים האחרונים כמויות כפולות מן הרגיל של סוכר, שמן ואורז. ה־נטייה לאגור מביאה למחסור מלאכותי. (בשקט) תי־אורטית, כמה שלא נספק, זה לא יספק את רצון הציבור לקנות לשם אגירה.

שאלה: מה אתה מציע לעקרת־הבית הישראלית לעשות?

בר־לב (אט־אט): אני מציע לעקרת־הבית לא ל־אגור, אלא לקנות לצריכה השוטפת. אם האגירה הזאת גם של הצרכן, גם של הקמעונאי, גם של הסיטונאי, תימשך — יתרחש אחד מן השניים: או שיהיה מחסור מתמיד, כמו שיש בימים אלה, או שנצטרך באופן מלאכותי להעלות את המחירים לרמה כזאת, שלא יהיה כדאי לאגור.

אני: אפשרות כזאת קיימת?

בר־לב: כן! אפשרות כזאת קיימת, אף כי לא רצוי לנו מחסור, ולא רצוי להעלות מחירים בגלל אגי־רה (אופטימי). אני מקווה שהציבור עצמו, בצירוף הפעולות שאנחנו עושים בעיקר בקרב הסיטונאים וה־תעשיינים, יפסיק את האגירה ויאפשר המשך הספקה סדירה. (נמרץ) גם עם פרוץ מלחמת יום־הכיפורים היתה בהלת קניות לצורך אגירה, וגם אז נוצר מחסור בגלל בהלה זו, ודומני שהוכח לציבור, שהמחסור אז היה מלאכותי, ובמשך כל המלחמה לא חסרו מיצרכי־יסוד.

שעות נוספות ומאמצים נוספים

שאלה: יש תלונות על אי שיחרור מספיק של אנשי מפתח מצה"ל. מה דעתך?

בר־לב: הוועדות פועלות במיסגרת מישרד־העבודה. אני לא יכול לומר, אם הן עובדות בסדר או לא. ידוע לי שהצבא משחרר כ־15 אחוז מאנשי־המפתח, שהמשק מעוניין בשיחרורם. מצב־החירום הנוכחי כנראה איננו מאפשר יותר מזה. (אחרי הירהור) לדעתי, צריך ה־משק לדעת שכל עוד מצב־החירום ימשך, בעיית כוח־האדם המגוייס תחייה, פחות או יותר, בהיקף הנוכחי. מה בכל־אופן ניתן לעשות? בעניין עובדים בלתי־מק־צועיים הבעיות נפתרות על־ידי קליטת עולים, מתנד־בים ונשים. לגבי אנשי־מפתח — חלק משוחרר מה־צבא, יש כאלה המקבלים שבוע כדי להסדיר דברים דחופים, פנסיונרים מוחזרים לעבודה מקצועית, מתנד־בים מקצועיים מובאים מחו"ל, יש סידור עם מישרד־החינוך שתלמידי י"ב מקצועי יעבדו בתעשייה לתקופה ארוכה. (מרים קולו במעט) מעל לכל, עבודה בשעות

(סוף בעמוד 18)

מקררי קורעוז אקספרס

אספקה אקספרס -
אין לקורעוז פטנט על זה, זוהי רק שיטת הייצור של קורעוז. למקררי קורעוז מחיר יציב שאינו משתנה מיום ההזמנה עד יום האספקה.

שווק והפצה: מפיצים בע"מ
תל אביב: רח' יהודה הלוי 59, רח' אלנבי 95
חיפה: דרך העצמאות 53
ואצל הסוכנים ברחבי הארץ

דוד הורוביץ

נשק הנפט - חרב־פיפיות

מדינות ערב עלולות לכרות את הענף שעליו הן יושבות

האגדה על כוחות רדומים, מאירים ו־אדירים, העולים על אדונם ומשתלטים עליו, היא נחלת כמה עמים והרוחה בזכ־רונם הקולקטיבי. הגולם היהודי, הג'יני ה־משתחרר מבקבוק בו היה כלוא בסיפורי „אלף לילה ולילה", שוליית הקוסם של גיתה — לכולם מכנה־משותף: ההכרה, כי לא תמיד ידע האדם לשלוט בכוחות שעו־ררו מתרדמתם, ולהטיל עליהם מרותו.

אחרי תדהמת העולם המפותח מחרם הנפט, שתולדותיו בכמה מדינות היתה כניעה משפילה ורתיעה מכל מעשה התגוננות, מתחילה „התגובה החוזרת" (ה־backlash), והמטוטלת שנעה בכיוון אחד בלבד — זה של נסיגה — מתחילה לנוע בכיוון ההפוך, זה של התגוננות.

ההשלכות השליליות של השימוש ב־נשק הנפט על הארצות המפיקות אותו הן בלתי נמנעות: חיפוש מוגבר של מקורות־נפט חדשים, ניצול מוגבר של אוצרות נפט קיימים בארצות שאינן ערביות, החשת ניצולם של מקורות אנרגיה פוטנציאלית ותמריץ לייצור תחליפים.

בבריטניה, באירלנד ובאינדונזיה הוגברה תפוקת הנפט, והוחש ניצול מקורות־נפט גדולים, שזה עתה ניתגלו בים הצפוני של אירופה. הנחת צינור־הנפט מאלסקה, ש־הושהתה במשך שנים, אושרה בארצות־הברית. החלו הגישושים בין סין ליפאן על ניצול מקורות־הנפט ליד חופיה של סין, שבהם צפונים לדעת הגיאולוגים אוצרות „זהב שחור", העולים על אלו שבמזרח־התיכון. רוסיה הגבירה את חיפושיה בסיביר, בוונצואלה החלו בהכנות לניצול אוצרות־נפט עצומים, שקיומם ידוע מכבר, אך עד כה לא היה כדאי לנצלם בגלל איכותם. אך הם הפכו לכדאיים ברמת המחירים הגבוהה של ימינו.

גם ייצור תחליפי נפט הפך לכדאי ל־אחר עליית המחירים המסחררת של השנ־תיים האחרונות. הפקת נפט מחולות ומיבדי אבן, והפיכת פחם לנפט כדאיות ברמת המחירים החדשה, וחומרים אלו מצויים ל־מכביר בארצות־הברית וגם במקומות אח־רים בעולם. כן הוחשה הקמתם של כורים גרעיניים, שיספקו אנרגיה גרעינית לייצור חשמל.

מערכות אלו של מקורות־נפט חדשים ומקורות אנרגיה תחליפים ומתחרים בנפט, עשויה ברבות הימים לשבור את המונופול של המדינות המשופעות בנוזל היקר.

*

אספקת הנפט הגולמי לא הצטמצמה ב־היקף המצופה על־ידי יוזמי החרם. לנמלים בארצות המפותחות מגיעות מיכליות, ו־מיספרן אינו מצטמצם בהרבה.

רוסיה לא עמדה בפני פיתוי המחירים הגבוהים, והחלה במכירת נפט למדינות ה־מוחרמות, במחירים מופקעים. אפילו עיראק „הפטריוטית" והנלהבת לעניין הערבי, הפרה בעצם את החרם, ומוכרת נפט לכל דורש בדרכים עקיפות. היא לא צימצמה כלל את תפוקת הנפט שלה ואת שיווקו, אלא הגדילה אותם בהשוואה לשנה שעברה ביותר מ־40 אחוז. כמה מדינות במיפרץ הפרסי השתמשו בתחבולות שונות, כדי לעקוף את תקנות החרם, ולהפיק ב־דרך זו רווחים מופלגים; ואיראן, שאינה כבולה כלל בכבלי החרם והתחייבויות ל־צמצם את תפוקת הנפט שלה ואינה מכירה במעצורים פוליטיים לשיווק — לא כל שכן.

אופייני ומעודד מבחינה זו הוא נאומו האמיץ של השאה הפרסי, המגנה ודוחה את סחטנות הנפט ואת הפיכתו של הנפט לנשק פוליטי. ואכן, איראן מגבירה את התפוקה בכל שידה משגת.

נראה שבמדינות־ערב חוששים. בדרך־כלל, האינטרסים הכלכליים לשמור את ה־נפט במעבה האדמה ובדרך זו להבטיח את פרנסתן של ארצות הללו לעתיד ולהרוויח גם מעליית־המחירים המופלגת, את האינ־טרסים הפוליטיים של סחיטה והטלת אי־מה על מדינות צרכות־נפט.

כלל זה אינו חל רק על ארצות־ערב דלילות האוכלוסיה, שאין להן שאיפות ל־פתח את משקן ולגוונו בקצב מהיר. אולם איראן ועיראק, בעלות השטחים הנרחבים והאוכלוסיה הניכרת, אינן להוטות כלל ל־צמצם את הכנסותיהן, הדרושות להן לפי־תוח אוצרותיהן הטבעיים ולגיוון משקן. הן משתוקקות להכין לעצמן ליום־סגריר מקורות־מחיה בלתי תלויים בנפט, כאשר בארותיו יתדלדלו וצינורות השפע והעושר יסתתמו. להן נחוץ הון־תועפות לפיתוח חקלאותן ותיעושן. הון זה יכול לבוא רק ממכירת הנפט בהיקף רחב ככל האפ־שר. הצורך והשאיפה לפיתוח כלכלי ולגיוון משקי בומגנג גוברים בעיראק אף על ה־קנאות לעניין הערבי.

אכן, יש קורלציה ברורה בין דחיית המדיניות של צימצום התפוקה ועקיפתה לבין גודל האוכלוסיה וצורכי הפיתוח ב־ארצות המפיקות נפט. מבחינה זו, דינה של עיראק אינו כשל סעודיה או כווית ה־מידבריות ומעוטות האוכלוסיה.

לכן נראים כבר הבקיעים הראשונים

חשייך זאכי ימאני
חרדה מתגובה חוזרת

בחזית הארצות מייצרות הנפט, ויש לצפות שהם יילכו ויתרבו במרוצת הימים, ויק־שו על החרם.

גישה לבעיית חרם הנפט לצימצום אספקתו היא רב־צדדית: היא אינה מוגבלת לחיפושי נפט, לניצול מוגבר של בארות קיימים בארצות שאינן שותפות לחרם, ולייצור תחליפים.

גישה אחרת, חשובה לא פחות ומניבה תוצאות מיידיות, היא זו של חיסכון והקט־נת הצריכה. ידועים האמצעים, בהם נקטו כמעט כל הארצות שנפלו קורבן לחרם ה־נפט: חיסכון בשימוש בתחבורה פרטית, הגבלות בהסקה ביתית בתאורה וכו'. ארצות הברית, שאוכלוסיתה מהווה ששה אחוזים מאוכלוסיית העולם, הצטיינה עד עתה ב־ביזבוז מפליג של אנרגיה, בהיותה צורכת כ־30 אחוז מתצרוכת הדלק העולמית. לכן יש שם מירווח רב לחיסכון בצריכת ה־נפט ללא סבל וקושי חמורים. התייקרות הנפט משמשת גורם המאיץ את האינפלציה ומעלה את מחירי המיצרכים התעשייתיים והאחרים, שאותם צרכות הארצות מייצרות הנפט. כמעט כל אמצעי הייצור — מכונות אמצעי הובלה וחלק ניכר של המזון — מיובאים בארצות הנפט מארצות אחרות. לכן מחזירות המדינות מייצרות הנפט חלק מרווחיהן במחירים הגבוהים של תיבוא ה־חיוני.

זאת ועוד: האינפלציה מכרסמת בית־רות העצומות של מטבע־החוץ, ברזרבות של הארצות הללו המופקדות בבנקים ב־אירופה ובאמריקה, וערכן יורד פלאים. שכרן יוצא בהפסדן: השאה הפרסי היפנה את תשומת לבן של המדינות מפי־קות הנפט, שהתכנסו בטהראן, לתהליך זה, הסוגר במידת־מה את מעגל־הקסמים. הכ־פלת המחירים הקטלנית של הנפט, שעליה הוחלט בכנס זה, הזריקה את כל החשל־כות הכלכליות של מדיניות האנרגיה של מדינות מפיקות הנפט. על כך העיד במ־פורש ד"ר קיסינג'ר באומרו: „ככל ש־גבוה יותר מחיר הנפט, כן יוקדם יותר ביצוע תוכניות החירום לפיתוח מקורות־נפט חדשים ותחליפי אנרגיה אחרים".

*

חשובה לא פחות היא גם התגובה ה־חוזרת הפוליטית על התפתחויות אלו. האר־צות הערביות מקוממות נגדן את העולם המערבי, המאבד לאט ובהחלטה את סבל־נותו, שלכאורה אין לה גבול.

הולך ומתגבש הרצון הפוליטי להתנגדות ולמרי נגד מדינות ערב ושתלטנותן. בשפה היוונית קיים מושג של „היבריס" — יוהרה המגדישה את הסאה, חוצפה שלוחת־רסן, ל־פי אגדות יוון, הביאה ההיבריס רבים רבים יחידים ועמים, להרס ולאבדון. מדינות־ערב אחוזות עתה שיכרון של היבריס, שגעון־גדלות, שעלול להוליכן עד תהום ו־כישלון. הנה מיספר סימנים לכך:

● תשע מדינות השוק הזהירו בוועידתן בקופנהאגן את מדינות־ערב, שלא ימריו בשימוש בנשק הנפט. הן העיזו בפעם ה־ראשונה לכלול בהצהרתן על המזרח־התי־כון סעיף על שמירת בטחונה של ישראל. הן בחרו בוועידתן ועדת־התגוננות נגד חרם הנפט, ובהחלטות אלו הנחילו בפעם הראשונה מפלה לצרפת.

● קיסינג'ר הציע לארצות אירופה המע־רבית הקמת מנגנון של ארצות הברית, אירופה המערבית ויפאן, לטיפול בענייני האנרגיה, כלומר למסד את המלחמה [...] אספקת האנרגיה. ותוכניתו נשקלת [...] בכובד ראש, חרף התנגדותה של צ[...]

● הנשיא ניכסון החליט, בהסכמת [...] גרס, להקציב עשרה מיליארד דולר [...] שלוש שנים למחקר ולפיתוח מקורות [...]גיה קיימים וחדשים.

● מאות מומחים של מדעני העולם [...] אחד ואחר מבקשים פתרונות, חקירים, [...]חנים ומגיעים להישגים ולהמצאות [...] מאמץ מרוכז ואדיר, המונע על־ידי [...]טרס כלכלי, ממלכתי ואישי.

● אזהרת קיסינג'ר, המושמע [...] אירופה לשליטי ערב ולרוסיה. [...] דיזציה" של אירופה, כלומר הפיכתה [...]רורת לרוסיה בענייני חוץ ובטחון, [...] מהמקיאווליזם של צרפת — מטות א[...] מטוטלת הפוליטית לכיוון חדש.

ואמנם מדינות־ערב הבינו את הסכ[...] המבשרים להן סכנות בעתיד הקרוב [...] החליטו בכנס בכוויית להגדיל שוב [...] תפוקתן.

פעלו כאן שני מניעים מקבילים: [...] מחיר הנפט בכנס מייצרות הנפט [...]ראן משמשת פיתוי שקשה לעמוד ב[...] אלא שהחרדה מפני תגובה חוזרת, מ[...] וחברתית, אחזה את קברניטי מדינות־[...] ביחוד אחרי ששר־הנפט הסעודי, [...] ימאני, דיווח להן על סיורו באירופה [...] אמריקה.

*

סכנת משבר האנרגיה טרם חלפה, [...] עודנה חמורה, ביחוד לטווח קצר, ש[...] הגורמים — הספקה, תחליפים וחיסכון [...] יתנו את אותותיהם.

ב־31 באוגוסט אשתקד, כשרבים הכ[...] את האפשרות של משבר־אנרגיה ושי[...] בנפט כנשק פוליטי, נתפרסמו על־ידי [...] שורות אלו ההערות הבאות:

„אין להכחיש שקיימת בעיית אנ[...] הדלק למשק העולמי, הולך ונוגע את [...]ליון: תצרוכתו גדלה בקצב מהיר [...] משנה לשנה לרגל התיעוש המתקדם [...]בוי אמצעי התחבורה המנועים ב[...] עליית רמת־החיים הכללית. ואין לכחד [...] המשבר על־ידי הכחשתו בלבד. הנסי[...]לול את קיומה של הבעייה והצגתה [...]סיס מירמה של חברות הנפט ומדינות [...] בלבד, אינו משכנע. מדיניות של בת[...] אינה משתלמת".

אכן, המשבר טרם חלף. ברם, ההע[...] — היוהרה — אינה יועצת טובה. הער[...] כרגיל, איבדו את חוש המידה, והתערבו בענייני מדינות אחרות, בהן אדירות [...] ראשונים ניכרים כבר, מי שמחובר [...] לראשו, מאבד את צלילות־דעתו. [...] לכרות את הענף שעליו הוא יושב.

מס' 1 בחימום
תנור אויקל
מבחר דגמים בסיגנון קלאסי ומודרני
סוכנים בכל רחבי הארץ.
אויקל בע"מ
הנדסת חימום ואיוורור
ת"א, רח' פינסקר 70
טל. 283236-7-8
עם תנור אויקל בבית, החורף נשאר בחוץ

מכירת ופרטים אצל סוכנינו

תל־אביב: אויקל, פינסקר 70, תל־אביב, טלפון 283236/7/8
חיפה: למפל, מורית 126, טל. 241200
ירושלים: גלעדי, ריבלין 8, טל. 227988
ק. שמונה: עזרא, איזור התעשיה, טל. 40157
צפת: ציוני ממן, ירושלים 73, טל. 30496
טבריה: „כל" אלחדיף 1, טל. 20602
עפולה: ברס, הנשיא 7, טל. 22863
נהריה: אלישע, מ. מסחרי 12, טל. 920139
עכו: פלג, רח' חרצל 18, טל. 911966
קרית טבעון: פישר, אלונים 87, טל. 934444
קרית מוצקין: פלג בע"מ, שד' השופטים 13, טל. 732323, 717349
פרדס חנה וזכרון: מושונב, טל. 77349

נתניה: מיקי, הרצל 35, טל. 23097
חדרה: שוייצר, טל. 22112
רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים וקרית־אונו: נוטמן, עוזיאל 110, טל. 716838
פ"ת: זייף, ברקוביץ 4, טל. 913646
כפר־סבא: כהן, ויצמן 84, טל. 923916
רמת־השרון והוד השרון: סיגנל, רמת־השרון, סוקולוב 60, טל. 776661
הרצליה, ראשון לציון, רחובות: אחים צור, טלפון 777358
גדרה, אשדוד, אשקלון וקרית־גת: בולקות, טלפון 91107
באר־שבע והדרום: שלה, פסז' [...], טל. 4167
ערד: אזרי יצחק, השלוה 14, טל. 121
נווה־מונוסון: א. תנאי, טל. 756154

לאנשי התאגדויות העובדה, קנית בארגוני הקניות הארציים.

בוא למרכז רוממה
המרכז המסחרי המודרני והגדול על הכרמל
למכירה במרכז המסחרי
סופרמרקט — 1600 עד 3000 ממ"ר
חנויות — בית מרקחת, בית קפה, חנות לקוסמטיקה, מספרה לגברים, מספרה לגברות ועוד.
אולמות — סניף לבנקים, אולמות תצוגה לריהוט ודיור
משרדים — 1500 מטר שטחי משרד למהנדסים יועצים וחברות מסחריות
בתי מלאכה — למלאכה זעירה — חשמלאים, שרברבים וכו'
דירות רווחה במגדל רוממה למכירה
דירות רווחה בנות 3—4 חדרים עם הסקה מרכזית ושרותים מעולים
בדבר פרטים נא לפנות אל
חברת פתוח ובנין רוממה חיפה בע"מ רח' הנביאים 20 טל 669119, 664693
פרסום שמי

„הילד הנורא" של המפד"ל

סגן שר־החינוך וראש הצעירים במפלגה הדתית הלאומית, זבולון המר, מנסה בימים אלה למנוע עמדה פשרנית של מפלגתו ביחס לעקרונות ✶ „אם המפד"ל תחזור בה מעניין יהודה ושומרון — ח"כ בן־מאיר ואני נסיק מסקנות אישיות ונהווה קבוצה עצמאית" ✶ „אנחנו, הצעירים, מפד"ל האמיתית" ✶ „ארץ־ישראל חשובה לא פחות מכשרות" ✶ „בתקופה זו עלינו לקבל את תיק החינוך" ✶ „אינני רוצה שמפלגתי תהיה מונחת תמיד בכיסו של המערך" ✶ „אילו יכולתי לחזור 16 שנים אחורנית, הייתי בוחר קריירה אקדמית"

מאת מנחם מיכלסון

„הילד הנורא של המפד"ל"; „הכיבשה השחורה בצאן המיפלגה הדתית לאומית" — אלה הם שניים מן הכינויים הרבים, [...]ירים ואוהדים הדביקו לזבולון המר.

אבל סגן שר־החינוך בן ה־37, המזעזע את אושיות המפד"ל, אינו נראה בדיוק „שובב" גדול. הוא צנוע־הליכות, בהיר־מחשבה, מדבר ללא יוהרה, יודע מה הוא רוצה. וזה בדיוק מה שמרגיז את מנהיגי המפד"ל, המנסים לחתור על מי־מנוחות של הכיסאות הקורצים כל־כך.

הוא מתכנן מהלכים עם בגין, נפגש עם דיין, מנהל שיחות־טלפון מרתוניות עם אריק שרון. מפרסם מודעות בעיתונים, הקוראות לתומכיו להתלכד גם אחרי ה־בחירות. קורא למפד"ל לא לסגת אף שעל מעקרונותיה המוצהרים.

יריביו בתוך מפלגתו לוחשים מאחורי גבו, לכל מי שמוכן לשמוע: „המר? קאריריסט! אמביציונר!"

והמר אומר: „מטרתי אינה להיות שר. [...] הפעילות שלי בזמן האחרון גורמת [...], שגורמים רבים במפד"ל כורתים [...]בריתות נגדי, כדי לדחוק אותי לפינה. [...]להיות בתפקיד בכיר פירושו להיות תמיד [...]תחת הזרקורים; להיות במוקד של קינאה [...]צרות־עין; להיות בעמדת השפעה. אבל לא [...]אכפור שום דבר, כדי להגיע לעמדה כזו. [...]ום דבר!"

הזמנה ל„קסטל"

המר מדבר בשקט, בתמימות שאינה [...]ולפת אחד כמוהו, המצוי בעולם העסק־[...]ות רב־התככים והאינטריגות: „כל מה [...]אני רוצה הוא — להשפיע על המפד"ל [...]בתוכה — ומתוכה. לשם כך ויתרתי על [...] הרבה דברים פרטיים".

כמו, למשל, על קאריירה אקדמית. הוא [...] אוניברסיטה „בר־אילן" בתנ"ך, ב־[...]רות ובחינוך, וחשב לקשור את עתידו [...]מחקר האקדמי. אולם, במהלך לימודיו [...]זמן ל„קסטל" לנהל את חוג הצעיר [...]מפד"ל, שניקתו למפלגה פחתה והלכה [...]כל שרבו האינטריגות. זבולון נענה. [...]וא ידעו מזמיניו אילו כאבי־ראש יגרום [...]ם בעתיד — אין ספק, כי היו מניחים לו [...]שקט גמור לנהל את חייו בין כותלי ה־[...]וניברסיטה.

גם הוא עצמו מהרהר בכך: „למרות [...]קשה לומר שאני „רוצח" במפד"ל, הרי [...]ילו ניתן לי לחזור 16 שנה לאחור — [...]יתי בוחר לי תפקיד אקדמי בתחום החינוך [...]אוניברסיטה".

כך או כך, הוא בפוליטיקה — ובמקום [...]בוה.

זבולון המר נולד בחיפה ב־1936. אביו, [...]למיד־חכם וצנוע הליכות, פועל בבית־[...]חרושת „שמן" בחיפה. הוא סיים לימודיו [...]תיכון־הדתי „יבנה" בחיפה, התגייס ל־[...]"ל והדריך ב„בני־עקיבא" בירושלים, [...]פתח־תקווה ובתל־אביב. חניכתו, נחמיה, [...]רבות הימים אשתו ואם ארבעת ילדיו, [...]יווחה אותו באהדה במלחמותיו הפנימיות [...]מפד"ל — ובדאגה רבה במלחמות של [...]מו, ב־56 וב־67, עת שירת בחזית סיני [...]איש שיריון.

הוא פיצה, במשך השנים, את עמדותיהם [...]מבוצרות היטב של ראשי המנגנון במפ־[...]גתו והקים ראש־גשר בצמרת המפד"ל, [...]אחר־מכן — התנחלות בכותל־המזרח [...]ל הרשימה בכנסת ובמישרד החינוך, בו [...]וא מכהן כסגן־השר.

„עם הצעירים, שאני בראשם", הוא [...]ומר, „בניתי עולם משלי במיפלגה. הפער [...]ן תנועת־הנוער למיפלגה הוא גדול, אך [...]כנסנו את האווירה של תנועת־הנוער ל־[...]פד"ל, ביססנו קבוצה, הקשורה לצד ה־[...]ת של המפד"ל. היה לנו מאבק עם ה־[...]כונת של המפד"ל — וגברנו עליה".

עימות עם המערך

עתה מנסה זבולון המר, עם עמיתו ד"ר [...]ודה בן־מאיר, לגבור על נטיות במפד"ל [...]התפשר על עקרונות, שהוצהרו לפני ה־[...]חירות — ושקיומם מעורר אי־אילו קשיים [...]קרב מנהיגי מיפלגתו. כמו, למשל, עמידה [...]משמעית על עקרון ממשלת־חירום.

„בתקופה כזו", אומר זבולון, „כשקרבות [...]כרעות, שישפיעו על גורל העם למשך [...]נים רבות — הכרעות של שלום ומלחמה, [...]יים ומוות — חשוב שלא יתקבלו על־ידי [...] זעיר. יש לרכז את מכסימום הכוחות [...]פוליטיים. וזאת — כדי שהתוקף הפוליטי והמוסרי יהיה חזק יותר. חייל בחזית יהיה שקט יותר. יתן אמון רב יותר — אם יידע, שתשעים אחוזים מחברי־הכנסת חשבו ופסקו מה מותר ומה אסור. לא טוב שה־הכרעה תיפול במיגוון־דעות קטן, שיש לו דרכי חשיבה ידועות. כמו מערך ומפד"ל בלבד".

„נוסף לכך", הוא מוסיף, „הבוחרים הביעו רצון זה בהצבעתם. הם העניקו ל־מערך, לליכוד ולמפד"ל יחסי־כוחות כאלה, שרק צירוף שלושתם ביחד יביא להכרעות עליהן יסמוך. המפתח בנושא זה בידי ה־מפד"ל. אם היא תביא לעימות עם המערך — הוא יסכים. לכן אנו עומדים כל־כך על הקמת ממשלת־חירום — ואפילו ללא קווי־יסוד. כי זה קשה מאוד — בה יהיה תיגבור חזק יותר נגד האויבים, והידידים. אם ה־מפד"ל תגלה עמדה עצמאית, ופחות כפי־פות־קומה כלפי המערך, היא תוכל לדבוק יותר בעמדותיה".

— ואם לא?

המר: „לא נעבור על זה בשתיקה"

— מה תעשו?

המר: „אם המפד"ל לא תעמוד על עק־רונותיה, ותחזור בה מעניין יהודה ושומרון — בן־מאיר ואני נסיק מסקנות אישיות ופוליטיות. אנו עלולים להיות קבוצה בשם עצמנו אם המפד"ל תתכחש לעמדותיה. אבל אני מקווה מאוד שזה לא יקרה".

— האם תצטרפו או לא לממשלה שאינה ממשלת־חירום?

זבולון המר: „נצטרף — רק בתנאי שהממשלה תבטיח בקווי־היסוד שלה, כי יהודה ושומרון יישארו בריבונותנו. אבל הכרעה סופית נקבל רק לאחר התייעצויות עם ראשי־הישיבות, עם חברי התנחלויות ועם רבבות התומכים בנו, בצעירים".

— האם אתם פוזלים לעבר הליכוד?

המר: „זו לא פזילה לעברם, אלא רי־אקציה להיגררות המפד"ל אחרי המערך. אינני רוצה שהמפד"ל תהא תמיד מונחת בכיס של המערך".

„בכלל", מוסיף זבולון, „אנחנו, הצעי־רים, המפד"ל האמיתית! אנו רוצים להח־זיר אותה לתקופה שנלחמה על ערכיה. ארץ־ישראל חשובה לא פחות מנושאי כשרות".

נדרוש תיקון העוול

— מה הם תנאי המפד"ל להצטרפות לקואליציה?

המר: „אם תקום ממשלת חירום ללא קווי־יסוד, תוותר המפד"ל על נושאים ספציפיים, יקטנו הדרישות, יקטן הייצוג המיניסטריאלי — והכל כדי להשיג את הצורך הדחוף, שיעמוד להכרעה גורלית. אם תוקם ממשלה קטנה, נעמוד על הבט־חת ריבונותנו על יהודה ושומרון; נדרוש בדחיפות את תיקון העוול בפרשת „מיהו יהודי" — כלומר, גיור כהלכה. ובתקופה זו כדאי שנקבל גם את תיק החינוך. זאת, כדי להשפיע על הצד היהודי של החינוך הכללי, כי קשה יהיה להחזיק לאורך זמן מעמד השקפתי משולל יסודות יהודיים. כדי שיכולת עמידתנו לא תחלש יש להעמ־יק את החינוך בנושאים כמו: ייעודו של עם ישראל, גאולה, עם־הבחירה, המל־חמה והשלום ועוד. כן יש לדאוג לחינוך הדתי, שבהרבה מקומות הוא בדרגה ג'".

הטלפון מטרטר בביתו של זבולון המר. מישהו שואל אם זבולון כבר טיפל בעניינו. הטיפול טרם הסתיים. מרוב טיפולים ב־ענייניהם של אחרים, שכח זבולון את משפחתו. הוא גר בבני־ברק בדירה בת שני חדרים. בחדר אחד ישנים ארבעת יל־דיו (שמואל בן ה־12, צפורה — 9, קינרת — 5, עזריה — 3), והחדר השני משמש כחדר אורחים, חדר־שינה וחדר עבודה. הריהוט בביתו של סגן־השר אינו ייצוגי, אם לנקוט לשון־המעטה. כוננית־הספרים עמוסה עד אפס־מקום, חוברות וספרים נערמים על כיסא, ועל השולחן מאות מכ־תבים.

„כל היום אני מתרוצץ", אומר זבולון, „ובמיוחד עכשיו. כשאני בא הביתה — יש לענות על מכתבים, להפסיק באמצע ולענות לצילצולי הטלפון. מאוחר בלילה, לפני השינה, אני עוד מספיק לקרוא משהו. עכשיו אני קורא את „עיר ומלואה" של עגנון, את „הפרדס" של בנימין תמוז ואת „מות העייר' של יורם קניוק. אחרי הכל, אני בוגר המחלקה לסיפרות, לא?..."

עיסוקיו האינטנסיביים בבעיות הפרט, יצרו את הקשרים שלו עם שולמית אלוני.

„היא עושה עבודה מצויינת בטיפול באזרח מן השורה", אומר זבולון, „אבל, בינינו יש מחלוקת עצומה בנושא דמותה היהודית של המדינה. יש לה שנאה גדולה כבר, ובזה נהיה יריבים בכנסת".

— מה דעתך על הרב כהנא?

זבולון: „חבל שהוא לא נכנס לכנסת. הייתי מוצא איתו שפה משותפת בכמה נושאים. לאמיתו־של־דבר, הייתי מעדיף אותו מבחינת גישתו על אחד או שניים מאנשי מיפלגתי בכנסת".

שורש הסיכסוך

— מהי מפת־השלום הניצית שלך?

זבולון המר: „אני רוצה שלום, אבל אני סבור כי המאמץ הריאלי של ישראל חייב להיות מושקע במאמץ למניעת מלחמה. ראשית, יש לערוך ,הפרדת כוחות' — בין מצרים לבין ירדן וסוריה. דגם השלום בינינו לערבים ייבחן על מצרים. יש להגיע להסדר עם המצרים, בשלבים שיימשכו שנים, בהן נבחן את כנותם לשלום. אורך הזמן בין תזוזה אחת לשנייה בסיני, בין מהלך למהלך, ייקבע על־פי התנהגותה של מצרים. זאת אני אומר מתוך ידיעה, שה־פלשתינאים הם שורש הסיכסוך, אבל מצ־רים היא המפתח לסיכסוך.

„לגבי ירדן — ברור, כי יהודה ושומרון הן שלנו. יש למצוא דרך, שלירדנים יהיה טוב לחיות איתנו. לתת להם מוצא לים; לתת לירדן אוטונומיה מסויימת לגבי ה־תושבים והערים בגדה — כמו, למשל, פיקוח מוניציפאלי — אך בד־בבד להרבות בהתנחלויות. נבין חובבית לשיקום הפליטים — אך נדאג לשכם יהודית גדולה".

— האין בכך סתירה?

המר: „עם ישראל ,עובד' במסלול שו־נה לחלוטין מהמסלול העולמי. יש לנו הב־טחה אלוקית על הארץ הזו — ועלינו להג־שימה. אבל אם יש בינינו כאלה שאינם מאמינים במסלול הזה — למה שהערבים יסכימו? אני סבור, שאפשר ליצור איתם מערכת יחסים אנושיים, כאשר יש להם קשרים עימנו".

זבולון המר
„להשפיע על המפד"ל בתוכה — ומתוכה"

— מה לגבי סוריה?

המר: „אינני רואה שום אפשרות ל־סידור איתם. גם אנחנו וגם הם רוצים את רמת־הגולן, ועד 67 חשבו היטב מה פירוש [illegible] על הרמה".

ובינתיים, בעוד זבולון המר מנסה לפ־תור את בעיות האיזור, עומדות בפניו בע־יות מפלגתו. צעירים במפד"ל בטוחים, כי אלמלא הם היו מנהיגי התנועה חותמים כבר מזמן על הסכם עם המערך לכינון קו־אליציה. רא עקא, שהמר וחבריו טורחים להזכיר להנהגת המפד"ל את הסיסמאות, אותן פיזרו ביד נדיבה במערכת הבחירות.

„אתה יודע מה זה מזכיר לי?", פורץ זבולון בצחוק. „בליל־שבת לפני הבחירות, אני יוצא עם בני מבית־הכנסת. בדרכנו ה־ביתה, צעדנו על כביש שהורחב ונסלל כמה ימים קודם־לכן. ,תראה איזה כביש יפה עשו פה' — אמרתי לבני. הוא הסתכל עלי בתמיהה ואמר: ,אבא, מה איתך. אתה לא יודע שזה בגלל הבחירות?'..."

נצל ההזדמנות!
רכוש דירה במחיר ישן ללא תוספת התיקרות
נותרו עוד מספר דירות בנות 3-4 חדרים לכניסה תוך שלושה חדשים
160 יח' דיור בנות 4/3 חדרים בסטנדרט בניה גבוה.
• הסקה מרכזית.
• אספקת גז מרכזית.
• אנטנה מרכזית לטלויזיה ורדיו FM.
• חלונות אלומיניום.
• חניה מסודרת.
• שטחי ירק נרחבים.
חנויות, גני ילדים ובתי ספר במקום.

בדבר פרטים נא לפנות אל
יעקב פריצקר ושות' - מגוט בע"מ
במשרדי רוממה חיפה בע"מ
רח' הנביאים 20 טל. 669119, 664693

עזור לילדיך - ולעצמך - באנגלית!

כדאי ללמוד אנגלית ב„שיטה הטבעית"

כן, כדאי לך לדעת אנגלית, כדי לעזור לילדיך בהכנת השעורים. שיטה באנגלית תקדם גם אותך אישית בעבודה ובחברה, בלימודים ובחיי התרבות.

יתרונות השיטה: תלמד אנגלית באמצעות אנגלית — כמעט ולא תיזקק למילון — תספוג דקדוק מתוך השפה עצמה — תקרא אנגלית נכונה — תלמד בנוחיות בזמן הפנוי שלך — וכל זאת בהדרכת מורים שיתקנו את תרגיליך בכתב.

מה אומרים הלומדים? „אני מאד מרוצה מהשיטה שלכם...", אומרת גב' מרים הולצמן מפתח־תקוה. ומר יחזקאל אלון מגבעתיים מתודה: „עלי לציין שאותו פרק לימודים שרכשתי בשיטתכם סייע לי הרבה בעבודתי".

וכמוהם הביעו הערכה לשיטה ושביעות רצון מסגנה לומדים מצפת ואילת, מכפר מונש וכפר־סבא, מעין חרוד ולהבות חביבה, פאטיקים ואופקים וכן מירושלים, תל־אביב וחיפה.

הצעד הראשון פשוט מאד: גזור ושלח את התלוש עוד היום אל: „השיטה הטבעית", ת.ד. 4351, תל־אביב. חוברת הסברה בת 24 עמודים תישלח אליך מיד.

אל: „השיטה הטבעית", מכונים לתוראת שפות, ת.ד. 4351, תל־אביב.
אנא שלחו לי מיד חינם וללא כל התחייבות את חוברת „השיטה הטבעית — מדריך המתירה לידיעת אנגלית".
שם: ....
כתובת: ....

מערכות סטריאו HI-FI
מטובי היצרנים בעולם!
במחירים ובתנאים
הנוחים ביותר בארץ!!!
★ פטיפונים
★ טיונרים
★ אמפליפיירים
★ טייפים
★ רמקולים
יעוץ מקצועי, הדרכה, הובלה ושרות ללא תשלום נוסף
אקאי • סוני • דואל • ליאק
נשיונל • אונקיו • פיוניר
מרנץ • בי־אנד־או • קנווד
טנדברג • סיונגס • סנסוי
רח' החלוץ 67, חיפה
(פסג' קולנוע רון)
טל. 642241
צליל טון
צליל טון • בחיפה • מערכות סטריאו HI-FI

מדינת ישראל
שירות התעסוקה

מצב הכוננות נמשך

התנדב לעבודה בשכר

ומלא מקומם של המגויסים

המשק זקוק

* **לך,** עקרת הבית, אשר ילדיך גדלו
* **לך,** הצעיר אשר עבודתך הופסקה בשל סיבות שהזמן גרמן
* **גם לך,** אשר זמנך מאפשר לך לעשות עבודה מועילה

בימים אלה, כאשר מרבית העובדים במפעלים החיוניים עדיין מגוייסים חשוב לעזור לתעשיה להפעיל את מלוא כושר ייצורה.

לכן, כל אדם המתנדב לעבודה בשכר — תורם תרומה נכבדת למאמץ המשקי.

היה אף אתה שותף למאמץ הכללי והתנדב לעבודה בשכר;

שירות התעסוקה פתח סניפים מיוחדים למתנדבים לעבודה בשכר.

ההתנדבות היא לעבודה של חודש ימים לפחות. מתנדבים המעוניינים לעבוד לתקופות זמן ארוכות יותר יתקבלו ברצון. העבודה היא בשכר בהתאם לתעריפים המקובלים במקומות העבודה אליהם יופנו.

מדורי התתנדבות לעבודה בשכר יהיו בלשכות העבודה הבאות:

* ירושלים, רח' מסילת ישרים 16 — טל. 02-231181
* תל־אביב, רח' יבנה 12 — טל. 03-625281
* חיפה, רח' דבורה 2 — טל. 04-666101
* רמת־גן, רח' ארלוזורוב 14 — טל. 03-720111
* פתח־תקוה, רח' אוסישקין 16 — טל. 03-914835
* רחובות, רח' יעבץ 8 — טל. 03-950462
* באר־שבע, רח' העצמאות 53 — טל. 057-4386

פרטים על העבודות המוצעות, מתפרסמים בעתון זה בימים ג' וי'.

תן ידך למאמץ המשקי
התנדב לעבודה בשכר!

אליהו עמיקם

תביעתם הצודקת של הפלשתינים

(תזכיר לוועידת־ז'נבה)

החזכיר, המתפרסם בטורים אלה לרא־שונה, הוא זיוף גלוי לעין. לפי כל הסי־מנים, אין הוא בא אלא לחבל במאמצי השלום, לשבש את סדרי הדיונים בוועידת ז'נבה, ולפגוע במדיניותו האמיצה של שר־החוץ היוצא, מר אבא אבן.

ובכל־זאת, אחרי שראינו שקרים רבים כל־כך מתרכזים באמת לא אחת, נמצא אולי לא מעט אמת בשקר המתפרסם להלן. (המלביה"ד)

חג הקורבן המבורך, 1393

בשם אללה הרחמן הרחום

לכבוד
האדונים המדינאים המכובדים מאוד
בוועידת ז'נבה
השלום עליכם, רחמי אללה וברכותיו,

אנחנו, יושבי מחנה הפליטים הפלשתינים בלבנון (שמו המדוייק של המקום אינו חשוב, מטעמים מובנים), פונים בזה אליכם, ובהזדמנות זו אל העולם כולו, בבקשה לדון בגורלנו ולמלא את תביעותינו הצודקות לאלתר, ללא כל דחייה.

אנחנו פונים אליכם ביום חגנו, חג הקורבן המבורך. אנחנו חוגגים אותו יחד עם כל המוסלמים בעולם. כל המוסלמים חוגגים אותו בששון, בחדוות ובעושר רב. אנחנו שרויים בו בדמעות, בשכול, בחוסר־כל ובניוון. בחג הקורבן הזה — אנחנו הקורבן.

אנחנו האומה העשירה ביותר בעולם. אדמותינו מש־תרעות על פני 11 מיליון קמ"ר ומעלה, מן האוקיאנוס ועד המיפרץ הערבי, הפרסי לשעבר. אללה, ישתבח ויתעלה, בירך את אדמותינו באוצרות, שאין להם שיעור. את שהחסיר על פני המידבר, תיקן ומילא בבטנו מיליוני מונים.

אנו שואבים, בחסדו, ממעינות השפע זהב שחור, ההופך לכסף נוצץ. אנחנו קונים בו את העולם ומלואו — את כל הנשק הטוב, את כל המעדנים והמותרות. אנחנו קונים בעולם כולו בנקים, תעשיות, קרקעות, מספנות, בורסות, עיתונות, עיתונאים, מדינות ומדינאים.

בשדה קטל העטיר אללה את לוחמיו בנצחונות מפו־ארים. הכנענו את האוייב הציוני ושברנו את גאוותו. בזירה המדינית הדביר אללה תחתינו את רובו של העולם. ממזרח שמש ועד מבואו — מיפאן ועד אמריקה — הכל כורעים ומשתחווים לפנינו. אירופה כולה היתה לנו למס. השחורים של אפריקה, ששימשו לנו בעבר לצרכי יצוא, שוב שמנו אותם אחד אחד לתוך כיסנו.

אנחנו, הערבים, אדוני העולם אנחנו. ואילו אנחנו, הפלשתינים, עבדי עבדים. 18 מדינות יש לנו. לגדולה שבאומות אין 18 שגרירויות בבירת מדינה כלשהי. לנו יש. כלומר, לנו, לערבים, יש. לנו, לפלשתינים, לא רק שגרירויות וממשלות אין. אין לנו מולדת ואפילו בית אין לנו. אנחנו, הערבים, הירבה אללה את כספנו מעבר לכל דמיון. אנחנו, הפלשתינים, אין לנו כסף כדי החיאת נפשותינו.

✱

על כן שואלים אנו: אם מנת חלקו של הערבי היום הוא עושר, כוח וכל מנעמי גינתו של אללה, מדוע תהיה זו מנת חלקם הבלעדית של פפילים מושחתים, המבזבזים את אוצרותינו בנאפופי הרמונותיהם ובבתי־זונות בכל כרכי העולם?

כן, אוצרותינו! כי אללה, ישתבח ויתעלה, נתן לנו, לאומה הערבית כולה, ארץ טובה ורחבה, על כל עושרה ותפארתה. נחלת אבותינו היא. משום כך אדמותינו השדו־דות אינן רק בפלשתין, שכל שטחה אינו מגיע אפילו לאחוז אחד מכלל אדמותינו הערביות.

אנו אומרים — אדמות שדודות. כי את ברכתן שדדו מאיתנו השליטים למיניהם, מלכים, נסיכים, שייכים, שודדיים, סוחרי סמים ועבדים, רודנים צבאיים מטורפים. הם התעשרו, שמנו והתהוללו בחיי אלף־לילה־ולילה, כאשר אנחנו, נשותינו וטפנו, התבוססנו בדמנו ביוון המחנות. הם עמדו או מנגד וגרפו מיליארדים מאוצרו־תינו. כשאת חלקם משלשלים הם לכיס שותפיהם הכופרים מחברות־הנפט האמריקניות. לנו נתנו הם נשק, שנוכל ליהרג בו, והבטחות.

600 אלף פליטים פלשתינים היינו בשנת 1948. 600 אלף יהודים עקרו באותה שנה מארצות ערב והתיישבו בפלש־תין. יהודי העולם הרמו כספים, כדי לבנות בתים בשבילם ולהקל עליהם בחיים החדשים. אותנו כלאו אחינו הערבים והמוסלמים במכלאות ומחייתנו באה לנו מנדבות זרים, חברות אוים ומוסדות צדקה בינלאומיים, שחלק נכבד מתמיכתם היה ננגב בדרך אלינו. זה קרה במולדתנו הערבית, בתוך עמנו. הבתים והרכוש, שהשאירו היהודים בארצות ערב תשונות, לא לנו ניתנו. כמובן. גזל אותם מי יגזול מאתנו את צלם אללה ואת ברכתו.

✱

ועידה זו מכתיבה את תזכירנו אליכם, אדונים מדינאים מכובדים מאוד, שתוטל עליכם לדון בתביעת הפלשתינים הצודקת. והרי תביעתנו:

א) ישולם לכל ערבי פלשתיני סך של לפחות 10 אלפים דולר בתורת פיצויים אישיים.

ב) הפיצויים ישולמו מתמלוגי הנפט הערבי, אשר ירוכזו בקרן בין־ערבית מיוחדת, בחסות אוים ו... מעצמות־על.

ג) כל מוטב ומוטב יהיה רשאי לעשות בכספו כטוב בעיניו ויהיה רשאי להתיישב ולבנות את חייו בכל מקום שירצה, בתחום המולדת הערבית הגדולה, או מחוצה לה, כמו כל אדם בעולם החופשי. איש לא ייכלא עוד במחנה לאות על לא עוון בכפו.

ד) תשלום הפיצויים לא יותנה בשום הסדר מדיני, ולא יהיה קשור לפתרונה המדיני של בעיית פלשתין. כן לא יפגע הוא בזכותם של הפלשתינים להטבות אחרות מכל סוג שהוא.

ה) תוכר דחיפותה של תביעתנו והיא תידון לפני כל נושא אחר בוועידת ז'נבה ולביצועה תובטח זכות קדימה לפני ביצוע כל החלטה אחרת של הוועידה.

תביעתנו היא תביעת מינימום, באשר דורשים אנו חלק זעיר בלבד מן המגיע לנו. המדובר הוא בסכום שינוע בסך־הכל בסביבות 20 מיליארד דולר. האמריקנים סחטו מאדמתנו סכום גדול יותר רק בעשר השנים האחרונות, בסיועו של פייסל, עבדם הצבוע, שודד אוצרותינו ומוכרם לכופרים. מדוע מגיע להם יותר מאשר לנו, בעלי האוצרות?

הכסף, שאנו תובעים, מצוי. מלחמת אוקטובר עלתה למצרים קרוב ל־13 מיליארד דולר. היא עלתה לא מעט גם לסורים, לעיראקים ולאחרים, שהשתתפו במאמץ המלחמתי או תמכו בנו. פייסל עומד לפני עיסקת־נשק חדשה עם צרפת. עם כל הכבוד לכלי־משחית הבולעים את משאביה של האומה הערבית, צורכי החיים קודמים לצורכי המוות. במיוחד כשמדובר בנו, הפלשתינים, שכבר מתנו דיינו.

✱

אנו מודיעים את הדחיפות שבתביעתנו. היום הכסף מצוי, אך לא לעולם חוסן. מחר יוציאו הרוסים או האמרי־קנים את הנפט מידנו. ואז יישארו בעלי החזקה בהתחנותיהם, ואנחנו במיכלאותינו.

לכן אין אנו יכולים לחכות לפתרון בעיית פלשתין. בעיית הפלשתינים קודמת. היא עומדת על הפרק 26 שנה לפי ספירת ההג'רה. ב־1948 הבטיחו לנו את אורות תל־אביב, את בתיה ואת נשותיה. על־סמך הבטחה זו נטשנו את בתינו וברחנו. מאז ועד היום, 26 שנה, מבטיחים לנו אותו דבר. היהודים ייאלצו לסגת — לוחשים לנו גם היום — יסוגו שלב אחר שלב, עד שיגיעו למקום שבו אפשר יהיה לפתוח במלחמת שיחרורכם. ואז תוכלו לחזור לבתיכם ביפו, בחיפה, בירושלים, בכל עיר וכל כפר. ואז גם תל־אביב. וכל אשר בה, וכל יושבי היהודים וקיבוציהם יהיו בידיכם.

26 שנה חיכינו. ועתה אין אנו מוכנים לחכות עוד. אנו יודעים, שיש לנו הרבה ידידים הדואגים לנו. מדינות העימות הערביות לחמו, כדבריהן, "למען זכויות הפלשתינים". לא ניכנס כאן לבעייה באיזו מידה דחפו אותן למלחמה האינטרסים המדיניים והצבאיים שלהן. אנו מניחים, שהן באמת דאגו לעתידנו. גם הרוסים והקומוניסטים דאגו לעתידנו. מה שלא נסלח להם לעולם הוא, שהם לא דאגו להווה שלנו, ההווה שנמשך 26 שנה ועתיד להימשך עד כלות הפלשתיני האחרון.

ובעצם מה צפוי לנו, אם נחכה לפתרון בעיית פלש־תין? אם יסוגו היהודים לגבולות בטוחים בשבילם, מה הרווחנו אנחנו? הלא מרווחי המצרים, הסורים והירדנים לא ניבנה, כמי שלא נבנינו עד כה. אם יאלצו את היהו־דים לסגת יותר, הם יילחמו על נפשם, ושוב נהיה אנחנו קורבנות ההרג והחורבן.

אבל אפילו נניח, שהיהודים יושמדו והקום מדינת פלשתין, ותהיינה לנו 19 שגרירויות בבירות העולם במקום 18. האם בזה ניוושע? הרי או נעמוד מול חוסיין, אשר הרג בבנינו בחודש אחד, הוא חודש ספטמבר השחור, יותר ממה שהרגו בהם היהודים בשנתיים. ובנינו נאלצים לבקש מיקלט אצל היהודים.

וגם לאחר שיושמד חוסיין, הלא יישארו עדיין ויכוחים בין יאסר לבין ג'ורג', שכתוצאה מהם עלולים ליפול יותר חללים משנפלו בספטמבר השחור.

✱

כל ערבי ומוסלמי, רוצים אנו בכל לבנו בגאולתה השלמה של פלשתין, ואכן עשינו למענה יותר מכל ערבי או מוסלמי. אולם אין אנו מוכנים עוד לחכות לאותה גאולה במיכלאות ובצל המוות.

אנו רוצים לחכות לה, ככל הערבים — בשפע ובשלווה, במקום לחכות לה בלבנון, בטווח אש האוייב, רוצים אנו לחכות לה בחווילות של ריאד או של המיפרץ הערבי. אנו רוצים עתה להיות ערבים, ונשמח, כמובן, אם יימצאו ערבים, שירצו להיות "קצת פלשתינים".

כתיב אצלנו בקוראן התמור: "אללה עם הסובלים, אם סבלו. אם לא סבלו, כפרו". נראה לנו, כי אנו עמדנו במיבחן הסבל. בשום מקום בקוראן אין כתוב כאללה יעד את הסבל לפלשתינים בלבד, ואת האוצרות למר לערבים. אנו זכאים לו כמו כל הערבים באשר הם, עם, בין האוקיאנוס והמיפרץ.

אם הערבים לא פתרו את בעייתנו במשך 26 שנה, נבקש אתכם, אדונים מדינאים מכובדים, לפתור עכשיו בהקדם האפשרי, לפני כל בעייה אחרת.

ולא באנו על החתום מטעמים מובנים.

יום ולילה בקו האפריקני

יריה חותכת את האוויר — ויעקב, מוותיקי היחידה, לופת את בטנו ✱ פציעתו של יעקב מעיקה ומשמשת נושא מרכזי בשיחות ארוחת־הערב ✱ משיקים כוסות לחייו של הפצוע — ופוצחים בשירה ✱ "חבל שלא ניתן להזמין לערב שכזה נציגים מן העורף, המודאגים מן המוראל הירוד בקו", אומר אזרח הנוכח במקום

מאת
אילן כפיר

בוקר היום ה־88 לשירות־המילואים ה־...ר ביותר. עוד יומיים נוכל לשים קץ על... יום ה־90 ונתחיל לספור את החודש ה־...יעי. בוקר ערפילי מלווה בצינת חורף. ...ל־החוח, הכספות שעל חודיים וכובעי־...חתול המצריים מסייעים בהתמודדות עם ...קור החודר לעצמות. בוקר נוסף של פעי־...לה בקו האפריקני.

לוחמי יחידת התה"ן (הנדסה) יוצאים ...משימות התבצרות, גדרות התייל במתחים ...אזור המפריד בין המוצבים הישראלים ...אלה של המצרים. מן הצד עומדים וצופים ...במתרחש חיילי האו"ם, המקפצים במקום ...די להתחמם. מברכים אותם ב"בוקר טוב" ...אנגלית והם מצדיעים ומשיבים בברכה. ...בצהריים מופיע קצין או"ם, מצדיע ...מבקר שדר מן המצרים: "אם לא תפסיקו ...את הגידור, יפתחו המצרים באש". ...מנו, איש־מילואים, פיסיקאי בחייו ה־...אזרחיים, מורה לאנשיו להמשיך בגידור. ...הוא פועל לפי המדיניות הצה"לית באיזור. ...המצרים לא יכתיבו לנו מה לעשות ...בשטח שבשליטתנו. דקות של מתח תלויות ...באוויר. החיילים המצרים חובשים קסדות ...נכנסים לעמדות. לוחמי התה"ן ממשיכים ...גידור. יריה חותכת את האוויר. "אי"! ...נה יעקב, אחד מוותיקי היחידה, ולופת ...את בטנו. החובש שמואל בנבנישתי אץ ...אליו ומאבחן מייד פצע חודר בבטן ומגיעה ...לי. בנבנישתי הנראה כ"ישו סופר סטאר", ...של שערו הארוך, הקלוע בצמה, חוסם את ...שטף הדם של הפצוע ומסייע לרופא. סרן ...אויר, בסיני.

פציעתו של יעקב מעיקה על הלוח־...ים החרדים לשלומו. אבל עבודת־הגידור ...נמשכת, כאשר ברקע נשמע ירי ארטילרי ...מקום. צה"ל אינו רושם תקריות בפנקס — ...מגיב מייד במכת־אש חזקה. הפגזים פוג־...עים ישירות בעמדות המצריות. עשן שחור ...מתמר מהן, קרוב לוודאי שיש נפגעים בצד ...המצרי, אף כי העשן הסמיך מקשה לוודא ...זאת.

בשעות אחר־הצהריים משתרר שקט ...יחסי בקו. חיילי היחידה חוזרים למקום ...מגוריהם הסמוך לקו הגבול.

✱ ✱ ✱

"קאזינו מחדל" — הכניסה לגברים בלבד

פציעתו של יעקב מעיקה ומשמשת נושא מרכזי בשיחות ארוחת־הערב. אבל ...פציעה אינה מקשטת את ההכנות לפתיחת "קאזינו מחדל". הקאזינו אינו אלא צריף־...ארוך, ששימש כחניון לכלי הרכב של ...היחידה, עד שמפקד היחידה א. והרב־...של יפתח גוטמן החליטו שיש להקים ...מועדון, והבחירה נפלה על הצריף. מבחוץ ...אין המועדון מרשים כלל. אולם דמיון ותור־...יה של יפתח ושל שלום ארד, המכונה "מלך עכברוש", הודות לכישרונו המיוחד ...להשתלט בכל מצב, הפכו את פנים הצריף ...ממאורת עכבישים לסאלון מרהיב. שטיחים ...פרסיים מקיר אל קיר; מתלאות על הקיר־...ות; שרפרפים קטנים; כורסאות עתיקות ...בסגנון מזרחי ופינג'אנים של קפה. הידיעה ...על פתיחת המועדון עושה לה כנפיים בגיז־...רת איסמעיליה, גם מי שלא הוזמן לאירוע ...החגיגי, מורח לרמוז ששכחו אותו — ...זומן.

בשעות־הערב המאוחרות מתחילה זרימת ...האורחים לנשף שהכניסה בו לגברים בלבד. ...המראה על פני הנכנסים למועדון מעיד ...על התפעלות רבה וההתפעלות מן המקום. ...בין האורחים שהוזמנו לפתיחת החגי־...גית — מפקד "גלי צה"ל" יצחק ליבני ...ואנשי־התחנה המכירים הזדמנו נכון, מיכה ...שגריר וצבי קסלר, המייצג בקו את "שי־...רי ישראל".

משיקים כוסות לחייו של יעקב ה־...פצוע — ופוצחים בשירה. אחד הלוחמים ...פורט על גיטרה וסוחף עימו את ...הלוחמים. שירים חדשים שנולדו בקו, וישי־...נים. יפתח מנצח על הערב במקצועיות שלא ...הייתה מביישת מנחה מקצועי ובסיועם של ...שלושה בדחנים מעולים — יעקב רוזנ־...טלין, ניסן ניסן ו"ויקי" לוי — מרקיע המור־...אל. שחקים. מיכה שגריר המקליט את ...הבדיחות ל"גלי צה"ל" נאלץ לעתים לסגור ...את המכשיר. לא כל הבדיחות ראויות לשי־...דור ולאו־דווקא בגלל הרמה.

"חבל שלא ניתן להזמין לערב שכזה ...נציגים מן העורף, המודאגים מן המוראל ה־...ירוד בקו", אומר אחד האורחים האזרחיים ...במסיבה, שאינו מסתיר את הנאתו והת־...פעלותו מחבורת־הלוחמים העליזה.

בשעת־הלילה הקטנות מוזמן יפתח את יצחק ליבני להשיב לשאלות. ליבני מעדכן את הלוחמים בחדשות מדיניות ומספר על המתרחש בחדרי־חדרים בז'נבה. העייפות הרבה נעלמת כלא היתה — כאשר מדבר ליבני על הנושא המעסיק כל לוחם בקו — הפרדת הכוחות.

השמש זורחת על בוקר היום ה־89. יום נוסף של תקריות אש בקו — ונפגעים. היום החותם מעגל של שלושה חודשים בקו.

✱ ✱ ✱

שותים יחדיו קפה ומשוחחים על השלום

ההסלמה בתקריות בקו שברה את האי־דיליה ביחסים בין לוחמים ישראלים ומצ־רים, שנוצרה בחלק מן המוצבים בגיזרת איסמעיליה. השיחות הישירות והידידותיות בין שני הצדדים נפסקו כמעט לחלוטין.

במקום במילים מדברים כיום בתותחים. במרבית המוצבים מדברים כיום עם המצ־רים, אם בכלל, בתיווך האו"ם. אולם ישנו מוצב אחד שם נשמרים יחסי הידידות בין הישראלים והמצרים, והם מקווים, כי הסחף בתקריות לא יגרוף גם אותם.

במוצב זה מכירים הלוחמים המצרים את הישראלים בשמותיהם, מחליפים חוברות "פליי־בוי" ב"אל אהרם", שותים יחדיו קפה ומשוחחים על השלום ובכלל.

אחת השיחות בין לוחם ישראלי וחייל מצרי היתה על הבית בעורף. המצרי סיפר על אשתו וילדיו בקהיר והישראלי על משפחתו בקיבוץ. הלוחם הישראלי הראה למצרי את צילום בתו, המצרי הביט ארו־כות בתמונה ואמר: "באמת ילדה יפה. אתה בטח מתגעגע אליה. הגיע הזמן שאתה תח־זור לביתך ואני לביתי ואולי יבוא יום וניפ־גש יחדיו על כוס קפה. בקהיר או בתל־אביב".

לפתע נראה החייל המצרי נמלט משטח ההפקר שבין שני המוצבים לכיוון עמדתו. הלוחם הישראלי השלים עם אובדן הצי־לום, כאשר שלושה ימים לאחר־מכן הופיע החייל המצרי, קרא לו בשמו והחזיר את הצילום.

המצרי סיפר, כי נאלץ לרוץ לכיוון עמד־תו, בעקבות התראה על כוננות. "חששתי שאתם עומדים לפתוח לעברנו באש", אמר. הלוחם הישראלי הרגיעו ואמר: כי הוא וחב־ריו לא יפתחו ראשונים באש וכי הם (אנח־נו) מעדיפים להמשיך לשתות קפה עם המצ־רים, מאשר להחליף עימם אש.

✱ ✱ ✱

מעדן־מלכים של "אשף המיטבח"

השהות הארוכה מחוץ לבית, הצורך ל־הסתגל למצבים חדשים והרצון להיטיב את התנאים כמיטב האפשר, מגלים תכונות חבויות אצל לוחמים בקו. בבואנו לקו הת־מקמנו בבניין, שהתברר מכנים אותו "וילה", למרות שבחיצוניותו הוא מוסר יותר שיכון. בבואנו היה הבניין כמעט עירום, כיום דומה שאפילו דייריו המקוריים לא יכירוהו. על הקירות ציורי ילדים, מרביתם על נושא המלחמה כמובן. בתוך החדרים שורות שו־לחנות שנלקחו מבסיס מצרי. גנרטור רוסי מספק תאורה והבאר־מים שנתגלתה בחצר מספקת מים. ואם יש מים, אילתרו כמובן דוד חי־מום. כך שאפשר 24 שעות ביממה להתקלח במים חמים.

ביחידה יש טבח מקצועי שהתמחה בבי־שול בשר הלוף, שהוא המאכל השיגרתי והנדוש ביותר בקו (לאן נעלמו העופות שהבטיח חיל־אספקה?). אולם באחרונה נתגלה אחד הלוחמים, גיורא גלוזשטיין מ־קיבוץ הגושרים, כ"אשף מיטבח". גיורא התנדב לבשל בשר עגל — והתוצאה שחת־קבלה — מעדן מלכים.

לאותן עקרות־בית, המוכנות להעז ולב־של בשר בצורה חריגה, מציע גיורא את המתכון: ממיסים מרגרינה בתוך סיר אלו־מיניום ומטגנים בתוכו בצל. על הבצל ה־מטוגן מניחים את פרוסות־הבשר ועליהן עגבניות, פטרוזיליה, תפוחי־אדמה, גזר ו־שאר ירקות חתוכים. לתוך הסיר מכניסים מים עד גובה הבשר ומבשלים על אש קט־נה. מדי פעם יש להוסיף מים, עד שהבשר בשל.

✱ ✱ ✱

תפילין — וכדור של קלשניקוב

בצהרי היום הופיעו ביחידה אנשי חב"ד. לעמי אבריאל שניעור משנתו נראו הרבנים הצעירים כפטה־מורגנה. רב צעיר קרב אליו ושאלו: "אתה מוכן להניח תפילין?" עמי הסכים ובעזרת הרב הניח תפילין.

כשסיים שאלו הרב: "אולי יש לך מזכ־רת קטנה עבורי". עמי נתן לרב כדור של רובה קלשניקוב. למראה התרגשותו של הרב נתן לו גם סמל של הצבא המצרי. הרב הנרגש התקשה לבטא את אושרו במי־לים. "עכשיו", אמר לעמי, "יאמינו לי חברי בישיבה בניו־יורק, כי הייתי אצלכם באפ־ריקה ומילאתי עד תום את שליחותו של הרבי מלובביץ'".

הרב גמל לעמי בשי משלו, שני מטבעות של עשר אגורות. אחד כסגולה לאריכות ימים והשני כתרומה לקופת־צדקה. את המטבע של הרב שומר עמי כקמע, בתוך ספר־תהילים קטן, אותו קיבל מתנה מרב אחר — הרב הראשי לישראל שלמה גורן.

✱ ✱ ✱

העיר החצויה — המזכירה את ברלין

שבת בעיר סואץ. שיירות־הספקה לאר־מייה השלישית פורקות את מיטענן. חיילים ישראלים בוחנים את תוכן האספקה ומניחים למשאיות להמשיך ליעדן. סמוך לקאזינו שבעיר, משחקים שני לוחמים שש־בש. חבריהם שבעמדות התצפית משקיפים לעבר חיילי הארמייה השלישית הנצורים, המש־קיפים עליהם.

בנקודת־הגבול המפרידה בין האיזור ש־בשליטת ישראל בעיר והאיזור המצרי מת־נופפים שלושה דגלים — הישראלי, המצרי והדגל הכחול של האו"ם, המסמלים יותר מכל את המצב המוזר בעיר החצוייה, ה־מזכירה את ברלין; חיילי האו"ם המשרתים בגבול הישראלי־מצרי בסואץ, מפיגים את שיעמומם בתרגילי הרמת־מישקולות ובסיו־מם שותים בהנאה בירה גרמנית.

חייל אוסטרי מחיל האו"ם אינו מסתיר את הנאתו מן השמש ומן הנוף הנשקף ממפרץ סואץ ורוכב לאיטו על אופניו. "מזג־האוויר כאן מקסים", מתפעל החייל האוסטרי, "באיזה מקום נוסף בעולם אפשר להשתזף בינואר. חבל שאתם הישראלים והמצרים אינכם יודעים ליהנות מן האוצר שניתן לכם ובמקום להשתזף, אתם יורים זה בזה. קשה לי להסתגל לעולם המשוגע שבו אתם חיים".

בחיי שהוא צודק.

רגע של שלווה בין תקרית לתקרית במוצב ממערב לתעלה
ההסלמה בתקריות בקו שברה את האידיליה ביחסים בין לוחמים ישראלים ומצרים

אהרון בכר

מילון צבאי

רעש וצילצולים — לעשות רושם, לדבר במליצות ("שמע חבוב, דבר כבר לעניין ותפסיק לעשות פה רעש וצילצולים!").

לא מפותח — טיפש, סתום ("האפסנאי החדש שלנו דווקא בחור טוב, אבל מה? לא מפותח").

בטן גב — בטלה ("כשהמצרים לא יורים, אין אצלנו מה לעשות. כל היום בטן גב").

מיצבור — חבילה מהבית ("טוב שקיבלתי אתמול מיצבור גדול, כי כבר נשבר לי מהלוף של המנות־קרב").

עוואנטה — שוויץ ("היי, חבוב! על מי אתה עושה פה עוואנטות?").

נידלק — התלהב ("המ־פא הציע למג"ד תוכנית לא נורמאלית בשביל לדפוק את המצרים על יבש, אבל המג"ד לא נידלק מן העניין").

צ'פאצ'ופו — מרושל, מוזנח ("בוא הנה, יא צ'אפאצ'ופו, אולי תחליף כבר את החולצה שלך?!").

זרוק — אדיש, עייף, אחד שלא איכפת לו ("יש לנו אחד בפלוגה, מה להגיד לכם? כל היום יושב זרוק באוהל, שום דבר לא מזיז לו").

חולרות — מחלות ("אל תשתה מהמים האלה, מפני שאף פעם אתה לא יודע אם אין בהם בילהרציה וכל מיני חולרות").

לזבל — לבלבל במוח ("שמע חבוב, אולי תתחיל לדבר לעניין, במקום לזבל פה את המוח על ריק").

סמטוחה — הפגזה כבדה ("בבוקר עוד ישבו המצרים בשקט, אבל לפנות ערב עשו לנו פה סמטוחה שלמה").

ליכלך — אמר שטות ("עד פה דיברת לעניין, אבל כאן ליכלכת!").

זב"שך — זאת בעיה שלך ("אתה אומר שאין לך מה לעשות בחופש? זב"שך! לי דווקא יש!").

סגור — מסודר ("שמע המפקד! לפני שאתה יוצא לחופש, היה רצוי שתסגור את העניין ההוא, כדי למנוע אי־הבנות").

הכחולים — חיילי האו"ם ("תהרוג אותי, אני לא מבין את הכחולים האלה. מה יש להם לחפש פה במידבר, במלחמה שאינה שייכת להם?!").

מז'דנבים — מדברים עם המצרים בקו, כמו בשיחות ז'נבה ("כשמשעמם לנו כאן ואין מה לעשות, תופסים איזה מצרי מן העמדה שלהם ומז'דנבים איתו").

פצלוף — טמבל ("מי זה הפצלוף הזה שמסתובב אצלכם בפלוגה עם כובע מכסיקני?").

בית ציוני אמריקה
בשיתוף עיריית תל־אביב—יפו, האגף להרבכות, נוער וספורט
קורס לברידג'
עם: ג'נט אליגמן
ייפתח ביום ה', 31 בינואר בשעה 5 אחה"צ
משך הקורס 10 שבועות. המשתתפים מתבקשים להביא מחברת, עפרון והטיסת קלפים.
דמי ההשתתפות: 100 ל"י.
ההרשמה בבית ציוני אמריקה

נפג,
לא כל אחד יכול
להיות בחזית,
אבל כל אחד
יכול להוסיף
חיילים הבאים
משק!

הצעה מיוחדת
לבעלי חנויות רהיטים
באזורי בת־ים, רמת־גן, גבעתיים, חולון, יפו
פתח־תקוה, רמלה, לוד, עכו ונהריה
מפעל גדול בענף רהיטי הפלסטיק מעוניין למסור סוכנויות עירוניות בלעדיות לשיווק מוצריו.
על החנויות לחיות במקום מרכזי בולט, עם סדורי פנים נאים ועם חלון ראווה גדול. על מנהל החנות להיות בעל כושר משא ומתן ונסיון במכירה.
נא לפנות לת.ד. 32028 ת"א עבור: חנות רהיטים בצירוף פרטים מלאים.

הפלירט של שאזלי עם הפאשיסטים הבריטיים

מי אשר התקשר בזמנו עם מטורפים נאצים והסכים לממן פעולות שתיכננו נגד יהודים, עלול למצוא עתה דרכים קלות יותר להשגת אותה מטרה עצמה – על־ידי סיוע למחליפיהם של ג'ורדן וטינדל

בראשית השבוע פורסם בקהיר ריש־מית, כי הגנרל סעד שאזלי, מי ש־היה רמטכ"ל צבא מצרים בימי מל־חמת יום־הכיפורים והודח זמן קצר לאחריה, נתמנה כשגריר מצרים ב־לונדון. דעותיו האנטישמיות של אותו גנרל אינן חידוש, ובאחרונה הן באו לידי ביטוי באותו מינשר מפורסם שחילק לחיילי צבאו ערב המילחמה, בו הוא קורא להם לטבוח ביהודים ה־בוגדים, ללא רחם, כאשר הם מוכנים להיכנע, כי ליהודים אסור להאמין.

בעקבות קריאה זו שלו לרצוח שבויים הוכרז בישראל כפושע־מלח־מה. מעניינת, איפוא, השאלה, אם בתפקידו הדיפלומאטי ימשיך שאזלי בנושאים שהעסיקו אותו כאן בלונדון, עם לפני 12 שנה, כאשר שימש כ־ניספח צבאי בשגרירות מצרים. אותה תקופה, מסתבר, לא עסק רק בנושאים צבאיים דווקא, כי אם טרח וחיפש מגעים נוספים, על־מנת להילחם ב־אויביו ביהדות הבינלאומית, שנואת נפשו.

במה עסק השגריר המצרי החדש בבריטניה, בעת שכיהן בלונדון כניס־פח צבאי ?

העיתון הלונדוני „גארדיין", מעלה השבוע נישכחות, וחושף מיסמך מ־פתיע, שיש בתוכנו כדי להעיד על היחסים ההדוקים שטיפח שאזלי עם מנהיגי התנועה הנאצית בבריטניה.

ב־1962, הוא ניהל מו"מ עם ה־אדונים קולין ג'ורדן וג'ון טינדאל — שני פושעים נאצים ידועים לשימצה, אשר מאוחר יותר הושלכו לכלא — על פעילות משותפת של התנועה ה־נאציונאל סוציאליסטית והשגרירות המצרית, נגד היהודים בבריטניה.

ב־20 ביולי 1962, שלח טינדאל, המזכיר הכללי של התנועה הנאציו־נאל־סוציאליסטית בבריטניה, מכתב אל הניספח המצרי בשגרירות מצרים, סעד שאזלי, שהיה אז רק קולונל.

באותו מכתב, אשר על מעטפתו צויין: „סודי ביותר", נאמר: „קולונל יקר, במכתב זה תמצא פרטים על ה־הצעות שהועלו בשיחה שקיימנו את־מול, מר ג'ורדן ואני, בשבת האחרונה, ה־14 ביולי. קבל נא בבקשה את הת־נצלותי על שקיבלת מכתב זה מאוחר מן המובטח. אני מקווה כי תגיש מיסמך זה, שהוא סיכום השיחה בי־נינו, לשילטונות המוסמכים בארצכם, ונשמע מכם בהקדם, באמצעות איש־הקשר, שמונה לתאם בינינו".

מיסמך זה, אשר כלל כאמור את סיכום השיחה בין שאזלי לשני הנצי־גים הפאשיסטים הבריטים, מפרט שבע הצעות שונות שהועלו, אשר כדי ל־הוציאן לפועל היתה ממשלת מצרים צריכה לשלם סכום של 15 אלף לירות שטרלינג, כתקציב פעילות נאצית־מצרית, למשך שנה אחת.

מעל סיפון אניה

חלק הארי מאותו סכום — 11 אלף לירות שטרלינג — היה מיועד להק־מתה של תחנת־שידור פרטית, שנו־עדה לשדר דברי תעמולה והסתה נגד יהודי בריטניה, מעל גבי סיפון אניה, בנוסח אייבי נתן. אותה אניה, אשר אמורה היתה לשדר מחוץ למים הטרי־טוריאליים של בריטניה, נועדה ל־הפעיל משדרים בעלי עוצמה שתספיק לקליטה רהוטה בלונדון ובכל האזור הדרומי של האי הבריטי. תחנת־השי־דור של הנאצים הבריטיים במימון מצ־רי, תיכננה תוכנית הסתה בת־שעתיים בכל ערב.

במיכתב של ג'ון טינדאל אל שאז־לי, הוא מתאר את הסיכום שהושג בנושא זה: השאלה היהודית — ה־תעמולה שלנו תשיב אל שאלות לאר־מיות שונות, ובעיקר, השאלה היהו־דית. כמובן, נפיץ את התורה הגזענית הפאשיסטית כך, בצורה מוסווית, ש־תהיה קרובה מאוד לדעות המקובלות בבריטניה. כל הדיבורים בנוסח בנושא זה, יוסוו כשיחות על נושאים אקטוא־ליים, וזאת כדי למנוע חשד שאנו עוסקים בתעמולה, או הסתה לשמה. הדוברים ידגישו בחיוב את הבעיות הערביות כביכול, והבעיה הפלשתינ־אית בפרט. להפעלת שידורים אלה, עומד לרשותנו צוות מתאים ומוכן ל־פעולה. עם הסיוע הכספי של השגרי־רות שלכם, אנו בטוחים, כי נשיג תוצאות מצויינות.

המטרה הסופית

בהקדמה לכתבה זו, תחת הכותרת „התוצאות לשיתוף פעולה עם הרפו־בליקה המצרית", נאמר עד כמה חשוב שיתוף־פעולה כזה, שבא „בגלל ה־רצון המשותף של בריטניה ומדינות־ערב לפעול נגד ישראל בפרט והיהו־דים בכלל". תחת משפט זה, נמתח קו, וזוהי השורה המבולטת ביותר ב־מיסמך כולו. בהמשך ההקדמה נאמר: „אנו מאמינים בכל ליבנו באי־הצדק שנגרם לערבים במזרח־התיכון, על־ידי המדינת הגזלנית של היהודים. מדינה זו הוקמה על־ידי הכוח ההרסני של היהודים בכל העולם, אשר הכ־ריחו את בריטניה ואת אמריקה לתמוך בישראל — וכך איבדה בריטניה את הערבים, ידידיה הטבעיים".

ממשיך טונדל באותו מיסמך: „אנו, הנאציונאל־סוציאליסטים הברי־טיים, מאמינים, כי זהו אינטרס מצרי עליון לעזור לנו בכל פעולה בבריטנ־יה, אשר תשרת את המטרה הסופית — להרוס את ישראל ולהחזיר את העם הפלשתינאי אל אדמתו. אנו ני־לחם נגד ישראל, נגד הציונות ונגד היהודים בבריטניה ובעולם כולו.

הדרך הטובה ביותר לעשות זאת בבריטניה, קודם־כל, היא דרך התע־מולה, המכשירה דרכים אחרות. יש בידינו, המנהיגים המעטים, להפיץ תעמולה כזו, ונמצאים בשורותינו גב־רים, אשר יהיו מוכנים לחסל בכוח כל נסיון של היהודים להפריע להפצת התעמולה שלנו".

מאת
אורי פורת
כתבנו בלונדון

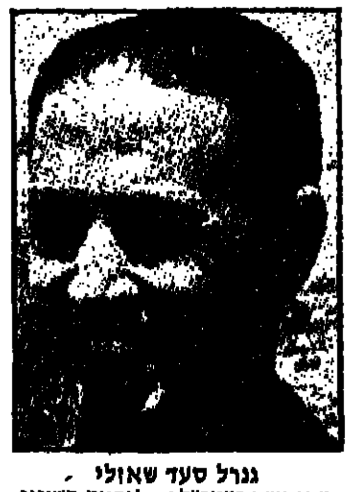

גנרל סעד שאזלי
מתפקיד הרמטכ"ל — לכהונת השגריר

שאר הנושאים עליהם סוכם בפגי־שת ג'ורדן — טינדאל — שאזלי, כפי שמגלה אותו מיסמך, היו:

א. הדפסת 330 אלף כרוזים, ה־דנים בפעולות פוליטיות שונות. המחיר של 300 לישי"ט.

ב. הפצת סידרה של חוברות על נושאים דומים, אך ביתר הרחבה, עבור קוראים יותר משכילים. הכמות — 5.000; המחיר — 300 לישי"ט.

ג. השגרירות המצרית גם תעניק לאירגון הנאציונאל־סוציאליסטי ה־בריטי סכום של 500 לישי"ט, כסוב־סידיה להבטחת פירסום בטאון ה־תנועה במשך 12 חודשים.

ד. 450 לישי"ט ישולמו עבור ה־הוצאות הכרוכות בהגדלת המלאי של סיפרונים, הכוללים את עיקרי ה־אידיאולוגיה של התנועה הנאציונאל־סוציאליסטית הבריטית. בסוגריים נא־מר: „אנו מוכנים להכניס בסיפרונים אלו סעיפים הדנים בנושאים ערביים בשאלת המזרח־התיכון. אנו מעוניינים גם להדפיס את הפרטיכל של זיקני־ציון. מיסמך הדן בפרוטרוט ביהדות ובדרך השתלטותה על העולם.

ה. 2.500 לישי"ט ישולמו תמורת העסקת צוות בן ארבעה אנשים ב־מישרה מלאה, אשר יפעל להמשך עבודתה של התנועה ולקידום מערכת־התעמולה שלה".

אולם לחוסר מזלו של הקולונל שאזלי, לא ארך הפלירט שלו עם הפאשיסטים — אשר את פעולותיהם בבריטניה הסכים לממן — זמן רב. כל ההכנות המסודרות והיפות הללו (כפי שמעיד המיסמך) הופרעו בצורה גסה, על־ידי התערבותו של החוק. ב־סוף 1962 נשלח קולין ג'ורדן לבלות במשך תשעה חודשים בכלא ספרינג־הול, לאחר שהורשע בפעילות המסכ־נת את שלום הציבור (חודשים אח־דים לאחר שיחרורו, התחתן ג'ורדן עם מדמואזל פרנסיס דיור, בטקס מבעית אשר במהלכו חתכו החתן ו־הכלה את האצבעות שעליהן נוהגים בני־אדם לענוד את טבעות־הנישואין. הם הצמידו את האצבעות הפצועות זו לזו, כדי שדמם יתערבב, ומול צלב־קרס ענקי מקושט בסרטים צבעוניים ומוקף בנרות דולקים, הם נשבעו על מוצאם הארי הטהור).

הודעות סותרות

מזכיר התנועה הנאצית ומחבר ה־מיסמך שנשלח אל שאזלי, ג'ון טינדל, הורשע באותה אשמה שבה הורשע מנהיגו, ונשלח לאותו כלא, למשך שישה חודשים. טינדל נדון למאסר נוסף ארבע שנים לאחר־מכן, לאחר ש־נמצא אשם בהחזקת נשק ללא רשיון. הידידות בין ג'ורדן וטינדל לא נמ־שכה זמן רב, ובזה אחר זה הם פיר־סמו הודעות לפיהן כל אחד מהם הדיח את השני. השבוע איתרתי את כתובת משרד החזית — זהו שמה של ה־תנועה החדשה שהקים לו טינדל. בי־קשתי מידידה, עיתונאית בריטית, שתתקשר עמו טלפונית, במקומי. אבל בקשתי לראיין אותו, נדחתה על־ידי מזכירו, באדיבות.

גם בשיחתו עם העיתונאית הברי־טית, שהציגה עצמה כאמריקנית, סרב טינדל להרחיב את הדיבור. הוא לא הכחיש אומנם, כי כתב בזמנו את אותו מיסמך שתוכנו פורסם ב„גארדי־יין". אך אמר כי עשה זאת „בתקופה שהייתי יותר צעיר ופחות חכם". הוא הכחיש כל קשר בין אירגונו החדש לבין מדינה ערבית כל שהיא ואמר: „אינני רוצה עוד שום קשרים עם שא־זלי, כי על ערבים אי אפשר לסמוך. מחר אתה עלול למצוא את עצמך משתף פעולה עם „ספטמבר השחור", ואלה הרי קומוניסטים..."

בימים הקרובים עומד שאזלי ל־הגיע ללונדון — וכאמור, הפעם לא כנספח, אלא כשגריר המצרי בכבודו ובעצמו. הוא מגיע לבירת בריטניה, זמן קצר לאחר שפלשתינאים ניסו לר־צוח את סגן נשיא הפדרציה הציונית, יוסף זיו, כחלק מתוכנית שטנית ל־הטיל מורא על יהודי בריטניה. ניתן להניח, כי מי אשר התקשר בזמנו עם מטורפים נאצים, והסכים לממן פעו־לות שתיכננו נגד יהודים, ימצא עתה דרכים קלות בהרבה להשגת אותה מט־רה, על־ידי סיוע למחליפים של ג'ורדן וטינדל, אשר קמו ביניהם מקרב בני־עמם.

צבא הגנה לישראל • שנת הלימודים תשל"ה

בן 14 - לפנימיה צבאית!

ההרשמה לפנימיות הצבאיות לכתות ט' וי' החלה בכל לשכות הגיוס האזוריות.

אסיפות הסברה

הורים ותלמידים המעוניינים בקבלת פרטים נוספים אודות הפנימיות הצבאיות, מוזמנים להשתתף במפגשות עם נציגי צה"ל והנהלות בתי הספר, אשר תתקיימנה במועדים ובמקומות המפורטים להלן:

- 13 ינואר 74, שעה 16.30 — לשכת גיוס באר־שבע, רח' יד ושם 22.
- 13 ינואר 74, שעה 17.00 — לשכת גיוס ירושלים, רח' רש"י 103.
- 14 ינואר 74, שעה 17.00 — הגמנסיה „הרצליה", ת"א, ז'בוטינסקי 106.

פרטים נוספים בכל לשכות הגיוס האזוריות, בגמנסיה „הרצליה" ובבית־הספר „הריאלי" — בימי ההרשמה.

פרטים בכתב ניתן לקבל ע"י פניה לת.ד. 1191, צה"ל.

הצטרף לפנימיה הצבאית! הפנימיות הצבאיות של צה"ל נתיב ההצלחה לנבחרים שבנוער.

הופיע

ישראל אוקטובר 73
מלחמת יום הכיפורים

170 תמונות בשחור לבן ובצבע
הסיפור המלא בעברית ובאנגלית,
של מלחמת יום הכיפורים
מודפס על נייר משובח בפורמט אלבומי

אנא שילחו לי עותק אחד של ספרכם „ישראל אוקטובר 73" במחיר מיוחד של 50 ל"י במקום 58.50. רצ"ב צ'ק/המחאת דואר בסך 50 ל"י לפקודת הוצאת מ.ס.ד.ת.ה [illegible] תל אביב
שמי ___ כתובתי ___

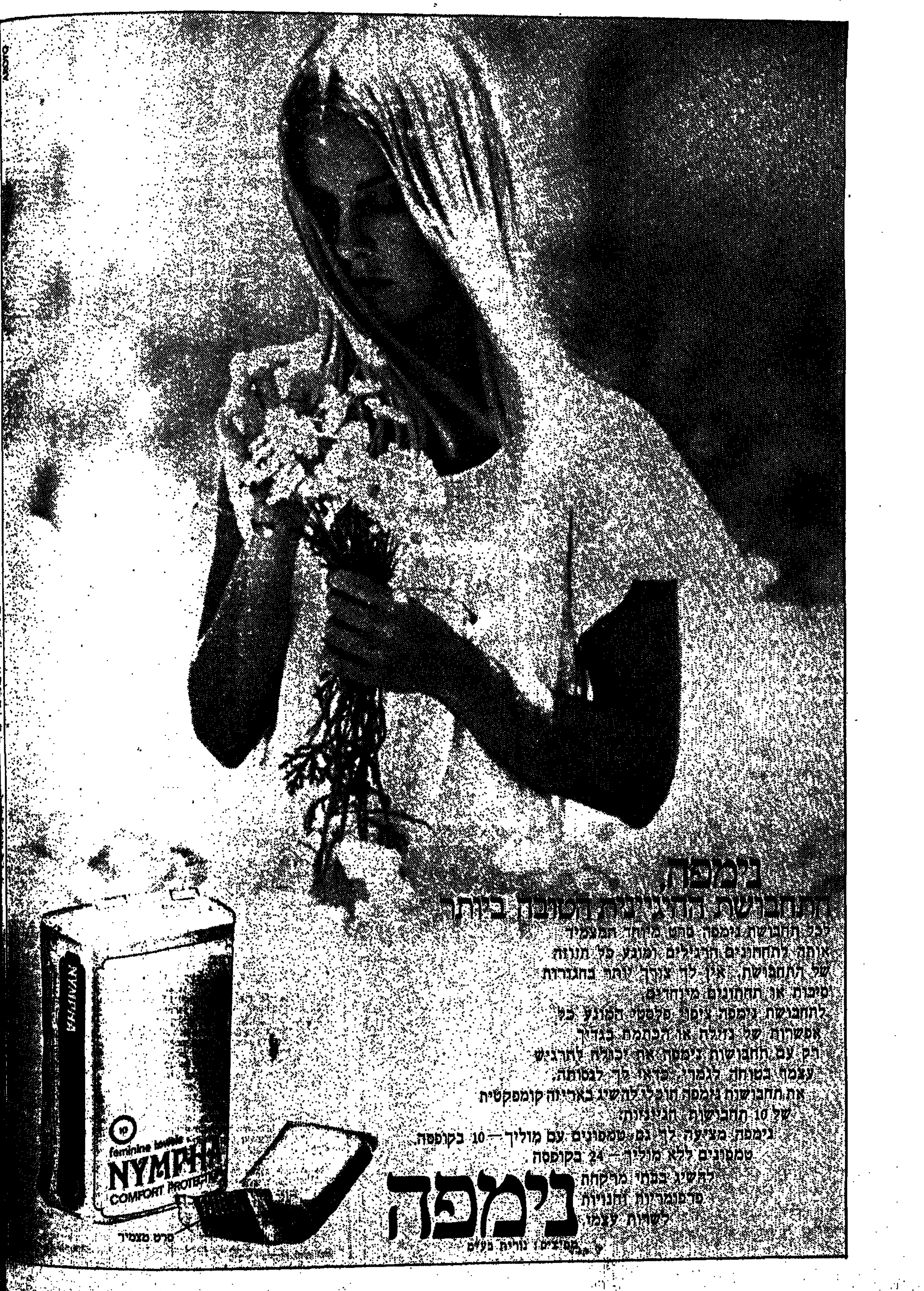

פיקוח נשמה*)

מאת פרופ' אברהם יהושע השל

סגולה יתירה נודעת לו לאדם, שמחונן הוא בכשרון להסתכל בנפשו ולתהות על עצמו: לשם מה אני חי? היש לחיי טעם, פשר, ייעוד? היש צורך בקיומי? הייפגם משהו עלי אדמות עם הדלו־ני? האם היה העולם חסר כלום בהיעדרי? ואם נאמר שייפגם ויחסר, משמע כי יש לחיי ערך, מלבד עצם מציאותם. אם כן, השומה עלי למלא תפקיד בחלד? האם חי אני על־מנת לבנות, על־מנת לתקן?

*

האדם מסתובב בשתי רשויות: ברשות הטבע וברשות הרוח. חציו עבד וחציו מלך, משועבד ל־חוקי הטבע וגם מתעמר ושולט בהם. כבשר־ודם הוא חי בעל־כורחו ואינו זקוק להכשר או ללמוד זכות. אין בודקין למזונות. ואילו בתור רוח ונשמה, הוא חושב חשבונות. חשבון נפשו וחשבון עולמו. שואף הוא למצוא חלק מכל עמלו ודורש במופלא שבחייו. האם קיום משמע: חטוף ואכול, חטוף ושתה? או קיום תרתי משמע: לחיות ולקיים, לקיים תפקיד?

תכלית קיומו של האדם היא בעיה עתיקת יומין. קהלת לא היה היחידי שהתלבט בה. בעלי־הריסון רבים ישבו על מדוכה זו ועוד לא בלו חשפתיים מלומר די. אין גם אנו בני־הארץ להיבטל ממנה. אין עליה למאבקי הרוח. וכשם שאין הדורות שוים, כך אין חבלי הפתרון שוים. שאלת תכלית חיינו אנו, כיהודים, חמורה כפליים ומונחת כחרב־פיפיות על צווארנו. קיומנו בעולם מבליט את השאלה ביתר שאת וביתר עוז. ואי־אפשר לעצום את העיניים מראות אותה. השאלה „הכדאי להיות כיהודי?" מפעפעת בלבו של כל אחד מאיתנו.

*

הנסיון ההיסטורי מלמד אותנו שקיומנו כיהודים אינו בבחינת דבר שאם לא יועיל לא יזיק. איפכא מסתברא: קיומנו הוא מיותר או הכרחי. כל המוסיף יהדות על אנושיות הוא גורע או משובח. הוית יהודי טראגיות היא או קודש. יתר על כך, חיי יהודי צריכים כוונה ואין מתקיימים בהיסח הדעת. מי שחושב, שאפשר לחיות כיהודי כלאחר יד, לא טעם מעולם טעם יהדות.

עצם קיומו של יהודי הוא פעולה רוחנית. ה־עובדה שנשארנו בחיים, על אף הפורענויות והגזי־רות, היא גופה בגדר קידוש־השם. אנו קיימים ו־עומדים למרות לעג השאננים, למרות נחשולי המש־טמה, למרות הסכנות האורבות לנו תמיד. הלא מעולם היתה הברירה בידינו לסתור את „שאלת היהודים" על־ידי המרת הדת. ואילו חדלנו מהיות יהודים, לא היינו כצנינים בעיני כל, ולא היתה עינם של שכנינו צרה בנו. כיחידים היינו טועמים חיים של שלווה, חיים של השקט ובטיחה. היהודי כוהר הגדול בטמיעה, הוא מומחה להסתגלות ול־התבוללות, ולא יבצר ממנו להתערב בגויים, ללא הודע כי בא אל קירבם. ואף־על־פי־כן עמדו דו־רות בנסיון, פגעים רבים לא יכלו לכבות את הלה־בה. מתוך מסירות־נפש אנו שומרים על האש, על האמת ועל הסלא.

לא מתוך עצלות ולא מתוך הרגל אנו דבוקים ואחוזים בשורש נשמתנו. ידענו, כי גם בשנים כ־תיקנן אנו נתבעים לשלם מחיר רב תלף קיומנו. ידענו, כי עלינו לשאת בעול אחריות כפולה. כן, ההוויה היהודית עולה בדמים מרובים, ובכל־זאת חביבה עלינו הוויה יהודית זו. חיים יהודיים על־פי האמונה מבושמים בנועם מיוחד ומזוהרים בזוהר המסלסל את הנפש. באורה המאצילה חן על כל מעשינו. אף עניינים פשוטים, כגון מאכל ומשתה, מתנשאים בה לעומת העליון, ומקבלים גוון רוחני.

להיות כיהודי משמע: להרגיש בכל את הנשמה. זו של הזולת וזו של ישותנו אנו. ונשמת צורך עלייה היא. כל דבר שיש בו רוח־חיים מלא כיסו־פים לתיקון. כפתילות הנר להדלקה ממתינים אנו למעשה שיש בו פורתא של כוונה טהורה. קורטוב של התעדנות. הנשמה אינה עשויה למצוא קורת־רוח בהשבעות גשמית בלבד. בכל אחד מאיתנו מהבהבים געגועים לשבתיות וכל מי שמבלבל וכובש את הגעגועים האלה ונותן לכוחות הנשמה להחמוץ ללא טוב. לא רק שהוא מטיל זוהמה בנפשו, אלא נותן יד לחורבן העולם. כי הנשמה שהתנוונה, ולא הגוף, היא אם כל חטאת ומקור כל הזדונות. כל הפגעים הרעים, כגון: שינאה, גאווה וקינאה, נוב־עים מ־יוחו של האדם.

ובני־אדם מה עושים? מיטב הכוחות אנו מש־קיעים בתיקון הלבוש, בהשבחת הקליפה, ומסיחים אנו את דעתנו מן התוך. הנשמה משתגעת ומתחו־ללת. והעולם כמינהגו נוהג, וכאילו מונח עד שיבוא המשיח ויחזיר אותו לתוהו ובוהו. תכלית היהדות היא להצמית את יצר השגעון, הרבקן לפתח נשמתו של אדם, לחשכין משהו מעולם האצילות בעולם העשייה. ולהכשיר את הנפש ליהנות מזיו העדן בעולם הזה.

*

אצילות, מה משמעותה? אציל הרוח הוא האיש, אשר עושרו הגנוז עולה על עושרו הנראה, אשר נכסיו הטמונים מרובים על הגלויים, אשר הנסתר שהוא מכסה רב מן הטפחיים שהוא מגלה. אין העדינות מצויה אלא במקום אשר הפנימיות מרובה על החיצוניות. הסוד מרובה על הפשט, העמיקות על הרחבות. האצילות היא הרווח העולה לנשמה, כשהיא מחליפה את הארעי בקבע, את המועיל בחשוב.

שטן הפירסומת מרקד לנו באם הדרך, מפזז ומכרכר בכל עוז. מי חכם ולא ייצא אחריה, אחרי תופיו ומחולותיו? עשויים אנחנו ללחך עפר רגליו על מנת לקבל פירסום. אבק כבוד, אפילו כזנב הלטאה. באמת, אין לה לנשמה בעולמה אלא ה־דברים הכמוסים עימה, החתומים באוצרותיה. איכו־תו של אדם בפנים. לא על מוצא פה יחיה, אלא על הסוד. כבוד האדם הסתר דבר.

הטוב העליון יושב בסתר. רק הנשמות הערטי־

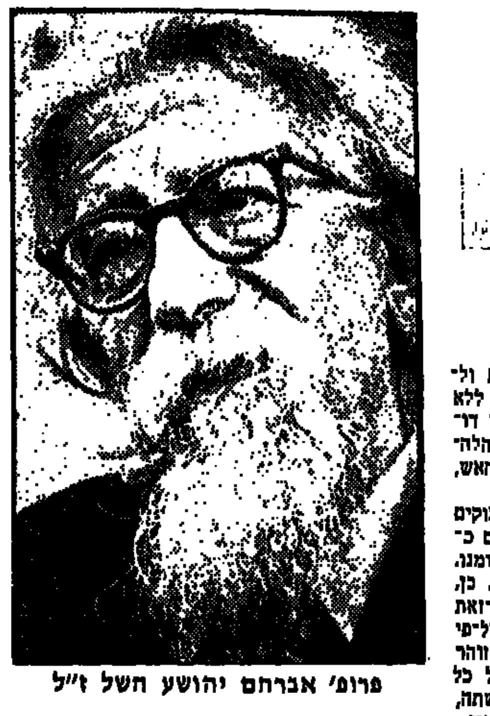

פרופ' אברהם יהושע השל ז"ל

לאיות מתקשטות בסומבי, והעולם בעיניהן כראי, במידה שאדם מגלה סודו, בה במידה הוא מתרוקן. מתערטל. האמהות שלנו ידעו ערך הצניעות ובשעה שלא עמדו בנסיון וסיפרו לחברותיהן על המעשים הטובים שעשו בצנעה, היו פותחות ואומרות: „הרי זו כאיל. לא סיפרנו" (נישט אויסגערעדט זאל עס זיין).

כל כבודה של היהדות פנימה. במעמקים. במכים הקטנים הסמויים מן העין, אף לוחות אבנים, שניתנו בקולי־קולות, נשתברו. לא ברעש הברכה ולא בצמרת הפאר, אלא בשורשים הפתוחים למעיין העתיק.

*

הרבה תקופות עברו מן היום שהתחילו חוזינו ונביאינו לזעזע את המצפון האנושי בזעקת־שבר, כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, כי מלאת הארץ חמס, כדת — כמדינה, כיחיד — כציבור. אולם, עם זה הציתו בנו הנביאים את החזון וה־תשוקה לתיקון ולשיפור. בתור יהודים, כופרים אנו בהחלט, כי סדר העולם נקבע לדורות, בחינת חוק ולא יעבור. כל יום וכל תקופה עשויים לחיות כעין ערב־שבת, והוטל עלינו ללמוד כיצד להכין יין החול לשבת. אין בידינו לדחוק את הקץ, אבל בידינו להוסיף מן החול על הקודש, ומכל שעה אפשר להוסיף. ההכנה נוהגת אף בדברים של מה בכך. כי אין אתה יכול לסיים בגדול, אם לא תפתח בקטן. השחק הנטוי על פני הים הגדול נמתח גם על האבק שעל פני מישעול עזוב. ואף־על־פי שהשמדת הרשע והעברת הזדון מן הארץ אין בהם משום מלאכה קלה — הרי גם נטילת ידיים וברכת „המוציא", אינם מן הדברים שרשאי אדם לדוש בעקביו ולזלזל בהם.

נאמנים אנחנו לתכלית העולם. לא מן חשפה ולחוץ, או מן החקירה ולחוץ, דבקים אנחנו בסוד החיים ובדקות גורל, ביודעים ובלא יודעים, לפנים משורת הכוונה ומשום כך אין אנו מגששים באפי־לה, ואין אנו נבעתים מרוחות ומרעין בישין. היה־דות היא בחינת נר לנשמה. היא מלמדת אותנו כיצד לשמור על המנגינה בתוך שאון המון החיים, כיצד לבער את קוצי הארעיות והבסות מתוך כרם קיומנו. היא מלמדת אותנו להטות אוזננו לדופק החיים הפלאי, הפועם במסגיע בעורקי כל היקום.

* מתוך כתבי אברהם יהושע השל בעברית, העומדים להופיע בתרגום ובעריכת ד"ר פינחס פלאי בסיוע מישרד החינוך והתרבות. מחר תימלא שנה לפטירתו של פרופ' השל ז"ל.

פרופ' בן־עמי שרפשטיין

ויכוח מנומס בין פוליטיקאי ופרופסור

פוליטיקאי: עכשיו אתה יודע את תוצאות ה־בחירות, ואני מקווה שאתה שבע־רצון, כאילו אתם, הפרופסורים, יכולים בכלל להגיע לשביעות־רצון. אמור לי, מפני מה אתם, הפרופסורים, ה־אמנים והסופרים סבורים תמיד שאתם מבינים טוב יותר? מדוע אתם חותמים תמיד על עצומות ומביעים מחאות? החיים הם די קשים עבורנו, הפוליטיקאים, ואתם עושים אותם לקשים עוד יותר.

פרופסור: אולי אתה צודק כשאתה אומר שא־נחנו לעולם איננו שבעי־רצון, אבל אני בטוח שגם אתה מוכן להודות, כי יש דברים רבים, שאין להיות שבעי־רצון מהם. אני מניח שאתם, הפוליטיקאים, הייתם מעדיפים שכל אחד יישאר שקט, כשאתם מסדרים את הכל כאוות־נפשכם עם הפוליטיקאים הידידים והיריבים שלכם — כאילו כל דבר וכל אחד איכשהו משתייך אליכם. האמת היא שרובנו, הפרופסורים, הננו ביסודנו אנשים ביישנים. אבל יש לנו איזו משמעת אינטלקטואלית וידע מסוים, והעניינים מגיעים לנקודה, שמעבר לה אין אנו מסוגלים גם לשקוט וגם לכבד את עצמנו.

פוליטיקאי: אינני יודע אם אתה חש את עצמך ביישן או לא, או אם אתה מכבד את עצמך או לא; אבל בטוח אני, שאין אתה יכול להישאר שקט. אתה ובני מינך גדלים בתוך מוסדות, ה־שומרים עליכם. כעבור זמן־מה, משכורתכם היא בטוחה, הפנסיה שלכם בטוחה, שעות־עבודתכם מעטות והחופשות שלכם ארוכות. וכל שנה שבי־עית מקבלים אתם חופשה בתשלום טוב, ויכולים אתם לנסוע ולנוח. ואתם מרבים, כמובן, לדבר. יש לכם הסטודנטים שלכם, השומעים אתכם בכפייה, ואתם מתחילים להאמין שהבל הוא קל כחיים אק־דמיים. מתחילים לעלות בדעתכם אותם רעיונות אוטופיים. שדי אם תעלו על הדעת עולם טוב יו־תר, ואותו עולם טוב יתהוה — אילמלא הפולי־טיקאים הרעים. מה שרצוי לכם הוא הכבוד, ה־השפעה וגן־העדן המיידי. אין אתם מכירים כלל את החיים האמיתיים.

פרופסור: אולי אין אתה מאמין שמכיר אני את החיים האמיתיים, אבל בטוח אני שאין אתה מכיר את החיים האקדמיים האמיתיים. לא זו בלבד שאין אתה יודע את שנות הקושי הממשי עד שמגיע אדם באוניברסיטה למצב אותו תיארת, אלא שאין אתה מבין מהי המשמעות של עבודה אינטלקטואלית. למען פתרון בעיה, מהי המשמעות של ניתוח חד וכן, ואיך אפשר לקבל את תוצאות הניתוח שלך ולנסות להוציא אותן אל הפועל. יודע אתה אך ורק ניתוח אחד של ממש — איך להשפיע על אנשים ולהשיג הצבעות. הבעיות האמי־תיות שלך הן אלה של הקריירה שלך והצלחת המפלגה התומכת בך. האם אתה בוחר אי־פעם בין הצלחתך הפוליטית וטובתם של כל הלא־פולי־טיקאים?

פוליטיקאי: אתה מכריח אותי להביע את הא־מת בדיוק כפי שאני רואה אותה. האמת היא שה־פרופסורים, האמנים והסופרים הם נעדרי כל חוש לפוליטיקה. איכר פשוט, או פועל, או סוחר עשוי להיות יותר מעשי ולהבין אנשים טוב יותר. ואף־על־פי שאינני מתכוון אליך, או לדומים לך בישראל, אינני סבור שהפרופסורים והאמנים הם במיוחד גיבורים, או במיוחד אינטליגנטים בעת משבר אמיתי. לפעמים גם אני קורא ספר. האם זוכר אתה את 450 הפרופסורים שתמכו בפומבי, בשנת 1915, במטרות המלחמתיות של גרמניה? האם אתה זוכר שבשנת 1927, כמעט 80 אחוז מכל תלמידי האוניברסיטאות בפרוסיה דרשו להוציא את היהודים מהאוניברסיטאות? האם אתה זוכר שב־1931, כשבערך שליש מהאנשים הרגילים תמכו בנאצים, תמכו בהם כ־60 אחוז מתלמידי האוניברסיטאות בגרמניה? האם אתה זוכר את המהומות האנטישמיות באוניברסיטאות הגרמניות, או את 300 הפרופסורים הרציניים והגדולים, ש־ביקשו מהמצביעים, במארס 1933, להצביע בעד היטלר? הייתי יכול להמשיך הלאה והלאה גם על סופרים ואמנים, וגם על איטליה ורוסיה ושאר ארצות. קל יותר, ולא קשה יותר להשפיע על הרגשות שלכם, הפרופסורים. קל לפתות אתכם לעשות כל דבר הנשמע רדיקאלי ורומאנטי. כקבוצה, אין לכם כל כושר בפוליטיקה, ואתם לפעמים סתם מסוכנים.

פרופסור: אתה מתחיל לגלות את פרצופך הא־מיתי — קצת אמת וקצת יותר דמגוגיה. אתה טוען שאין לנו כל כושר לעניינים פוליטיים. אבל האם מאמין אתה באמת שאתה מבין כל דבר טוב יותר מהאנשים המקדישים את חייהם ללימודים? האם אתה סבור שאתה מבין בכלכלה טוב יותר מן הכלכלנים, מישפט טוב יותר ממורי המישפט, התנהגות ציבורית טוב יותר מהסוציולוגים וה־פסיכולוגים, את רוסיה ואת המזרח־התיכון טוב יותר מהמומחים האקדמיים בתחומים אלה? האם רוצה אתה שאמשיך ואכנה בשמותיהן את כל ההתמחויות, שבהן הפוליטיקאים הם בורים?

פוליטיקאי: חבל שלא הוספת את המדקדקים, את הבוטנאים ואת הפייטנים, הרוצים לשלוט על העולם מפני שהשיגו דוקטורט, כאילו זו תעודת־שליטה על העולם. מובן מאליו שהכלכלן יודע כל־כלה תיאורטית, ולפעמים גם מעשית. אבל האם הוא יודע איך להעביר חוק, או איך צריך להשביע רצונם של אלף מינים שונים של בני־אדם, שכל אחד מהם הוא בעל רעיונות כלכליים למטרות שונות? כמובן שרצוני בעצתו בכלכלה, אבל עליו להסתפק בעצה זאת. אבל הפרופסורים והאחרים — התנסחו. אנו עוסקים בכל החיים כמו שהם — אנושיים, מבולבלים וקשים. אתה סבור שמפני שאתה יודע דבר אחד היטב, מבין אתה כל בעיה שהיא ומסוגל לפתור אותה. יש לך חוש מסוים לכשרונותיך. אבל אין לך כל חוש למיגבלותיך.

פרופסור: צריכים אנו לדבר. יש לנו מיגב־לות, אבל מי חוץ מאיתנו יכול לפעול כמצפון ציבורי? אתה זוכר את גרמניה בתקופה קצת מרוחקת. אזכיר לך במקומה את רוסיה של היום. מי מדבר בקול רם חוץ מזכארוב הפיסיקאי, או סולז'ניצין הסופר? מי מהפוליטיקאים הרוסים מגלים את יושרם ואת גבורתם של שני אלה? מי, חוץ מזכארוב, מדבר בקול רם ברוסיה נגד ה־ביורוקרטיה הלא־רציונאלית, שכל תפקידה היא לקיים את הקיים, כלומר את עצמה? האם זכור לך שהוא אמר, כי אילמלא האידיאלים, היו נותרים רק החשיכה, היאוש והמבוכה המתחומים? האם זכור לך שסולז'ניצין, בהרצאתו, שלא התירו לו להרצות אותה לכבוד פרס־נובל שהוענק לו, ציטט את הפיתגם הרוסי: „מלה אחת של אמת שוקלת יותר מכל העולם"?

פוליטיקאי: הפיתגם הוא אומנם נחמד, אבל במובן מעשי אינני סבור שאתה, או אף אדם אחר מבין את משמעותו.

פרופסור: פוליטיקאי!
פוליטיקאי: פרופסור!

דוד אבידן

תיכון־חובה
1973/מחזור־סיום

אִישׁ צָעִיר גּוֹמֵר בַּגְרוּת הוֹלֵךְ לְהִנָּזֵק
לֹא בּוֹעֵר לוֹ בֵּינְתַיִם לֹא אוֹהֵב לְהִדָּחֵק
אֵין לוֹ מַיִם בַּבִּרְכַּיִם
אֵין לוֹ סִיד בַּמִּפְרָקִים
הוּא יִהְיֶה בֵּין הַמַּכִּים וְהַמֻּכִּים

אִישׁ צָעִיר גּוֹמֵר בַּגְרוּת הוֹלֵךְ לְהִפָּגַע
אֵין לוֹ רַחַשׁ בָּאָזְנַיִם עוֹרְתּוֹף עוֹד לֹא נִפְגַּע
אֵין לוֹ פִּיחַ בָּעֵינַיִם
אֵין לוֹ דָּם עַל הַבְּגָדִים
הוּא חֻנַּךְ לִהְיוֹת אָדוֹן בֵּין עֲבָדִים.

אִישׁ צָעִיר גּוֹמֵר בַּגְרוּת הוֹלֵךְ לֹא לַחֲזֹר
יֵשׁ לוֹ דֹּאַר כָּל יוֹמַיִם וְשֵׂעָר אַרְכְּשָׁחוֹר
חֲבֵרָה בְּגִבְעָתַיִם
חֲבֵרִים בְּפַלְמָחִים
הוּא שַׁיָּךְ לְעַם הַשַּׁיָּכִים

אִישׁ צָעִיר גּוֹמֵר בַּגְרוּת הוֹלֵךְ לְהִגָּמֵר
כְּבָר הָלְכוּ לוֹ תּוֹךְ יוֹמַיִם פֹּה חָבֵר וְשָׁם חָבֵר
תִּסְפְּרוּ לוֹ עַד אַלְפַּיִם.
תִּסְכְּמוּ לוֹ עַל מַחְשֵׁב
הוּא מַחֲזִיק עוֹד בֵּינְתַיִם הוּא יוֹשֵׁב

אִישׁ צָעִיר גּוֹמֵר בַּגְרוּת מְחֻוָּר בַּאֲרִיזָה
שְׁתֵּי רַגְלַיִם שְׁתֵּי יָדַיִם לֹא שָׁמֵן וְלֹא רָזֶה
רוֹחֲצִים אוֹתוֹ בְּמַיִם
מַחְלִיקִים אֶת הַמַּדִּים
יִקְבְּרוּ אוֹתוֹ שָׁלֵם בֵּין יְהוּדִים

נקמתו של מר

מאת נחום מגד

הסופר היהודי פראנץ קפקא יישאר חרות בתולדות הספרות העולמית כמי שהצליח לבטא את המועקה, הפחד ... האדם המודרני. בספריו ביטא את ילידי דור זה ... עצמם חלושים בתקופתם ובסביבתם, ועל כן חרדו ... נידף כשרודף ישנו וכשרודף אין. הצל, המטיל ... האדם החדש, מוקרן מאישיותו הוא. לכן אין ... פינות־מיסתור.

מר ק., גיבור הרומאן „המישפט", חסך להתנצלות ... האימה המתמדת ותסביך הרדיפה. בבוחרו את ... של שם מישפחתו לציון מהות הדמות, בא הסופר ... המישקע האישי הכרוך בהוויה־האימים שהסבה ...

והנה בימינו אנו עדים לתופעה מוזרה: יהודי ... הוא מר ק., חורש עולם ומלואו ומסביבו אימה ... של בני־התמותה הרגילים היא שמר ק., או ד"ר ק. ... כולם, שהוא מסוגל להיות בכל מקום בעת ... שהוא אינו מגיע למחלות, וכמיתוס הוא מעבר ... כי קיסינג'ר. בו מדובר, מסוגל בשעות ספורות ... רים, בסוריה, בירדן, בלבנון, בישראל, בספרד ... כיר בקומה של פורטוגל.

הכל מקבלים אותו בחיוך, בשימחה, בהתפעלות ... ובאימה. ריאד, בירת ערב הסעודית, נפתחת ... למרות שבירה נאורה זו חסומה בפני מבקרים ... כל מישאה של מר ק., מעורר תגובה סובייטית ... החיוכים הלבביים של ידידנו גרומיקו, שהופנו ... אבן, וזאת כדי להספיד את השר המצרי, המצרי ... בחברתו של מר ק.

כל מי שצפה במחזה ששמו „פתיחת ועידת־ ... היה להבחין בתגובות השונות לנאומים. העקיצה ... היבשה של גרומיקו, האנגלית הגרגרנית של ... המליצית של אבא אבן — עוררו אותו שיעמום ... הנוכחים באולם היו כאלה שהתכוונו בשעוניהם ... גות; אחרים פיהקו וגרדו את פדחתם במין ... „הוא עוד מדבר" רק כשמר ק. החל לדבר ... כללית. כולם נראו מרותקים למילים הדו־משמעיות ... באנגלית בעלת ניב גרמני בולט. כל העטים ... העתונאים רשמו כל מלה היוצאת מפי הגבורה ... תו האקדמית. סובב את עפרונו באותה קלילות ... לסובב את כל הנוכחים.

לידו הכל מתחיל להתנועע. הוא יכול ... להגיע מאוחר לכל פגישה, להכריח את הזולת ... אחרי חצות, לשלוח שגריר לקבל עבורו את ... כי אין לו זמן בשביל מלך נורבגיה, כל איגרת ... ישראל מלווה איגרת אחרת של אחראה. או ... על־ידי הנשיא ניכסון, אולי גם ניכסון חושש ...

בישראל פיתחו מחלה חדשה: קיסינג'רופוביה ... יודעים מה צופן האיש לעתידנו. מה הוא ... גרומיקו ובסירים של שכנינו, ובמיוחד ... לעשות בבוא היום בקולו המרגיע כשל ... עולם הם נושא לסקרנות אקדמית. הרודף ... לניקמתו של היהודי המיוסר פראנץ קפקא.

למרות האמור, ואני חושש להביע את ... גם אני חרד לגורלו. נדמה לי שאנו עדים ל ... יהודי נטול שורשים, שאישיותו הלאומית ... בצל. את עובדת לידתו באירופה מרגישים ... דם ואת עובדת לידתו כיהודי חשים אנחנו ... ומגבריה, הנרדף ונרדה, הפך מר ק. לרודף ... תימהון. לולא גורלנו, התלוי במעשיו ובמחדליו ... מבחינה פסיכולוגית ואקדמית על־פי ... קריטריונים של האיש.

הירהורים של חשבון־נפש (ג')

סילוף הישגיו של המיפעל הציוני

מאת פרופ' אליעזר שביד

... לבחון עתה מה טיבם של חיים ... פי ההנחה שהמיפעל הציוני נשלם. ... ערערים על התיאור הזה ודאי יצביעו ... שתי עובדות ברורות. ראשית, ש־ ... ארץ־ישראל המשיכה לקלוט עלייה בהיקף גדול עד עצם הימים הללו. וגם ... העולה לשפר את תנאי הקליטה, ל־ ... מבחינה חומרית. שנית, שמדינת־ ... ישראל המשיכה בתנופת־פיתוח כלכלית ... מרשימה ביותר. יישוב גדול; החקלאות ... השתכללה והשיגה שיאים; התעשייה נכ־ ... נסה לעידן הטכנולוגיה המודרנית. אמ־ ... צעי התיקשורת התענפו; מוסדות החינוך וההשכלה התרבו והתרחבו; ועוד ... כלום אין בכל אלה הוכחה שה־ ... מיפעל הציוני נמשך?

כדי להשיב, נברר תחילה את משמעו של המושג „מיפעל" בהקשר שלנו. מ־ ... בחינות שונה מיפעל חברתי־לאומי ... מצב של גורמים חברתיים ומדיניים ... שבני־אדם יכולים להשתמש בהם ... לצורכיהם. ראשית, מיפעל הוא יצירה ... מכוונת של בני־אדם, כלומר מערכת ש־ ... נוצאה באופן מחושב לתכלית מוגד־ ... המשכת מיפעל היא, מבחינה זו, ... המשך המצאתה של המערכת על־פי ... אותה מחשבה ולאותה תכלית. והמיפעל ... יושלם אלא כאשר תגיע המערכת ... לבניינה בהשגת תכליתה המוגד־ ... המיפעל הציוני הוא מערכת מישקית, ... חברתית ומדינית, שתכליתה ריכוז העם ... היהודי בארצה, ביצור עצמאותו וחיזוקו ... כנגד סכנת חורבנו הפיסי וה־ ... המשכתו של המיפעל פירושה ... המשך ריכוז העם בארצה, המשך בניינו ... כמערכת משקית חברתית ומדינית, ו־ ... המשך היצירה הרוחנית היהודית של ... ודאי, איפוא, שקליטת עלייה ופי־ ... תוח כלכלי תרמו להמשך המיפעל. ר־ ... על־פי־כן נשאלת השאלה אם אומנם ... הרצון להמשיך מיפעל זה גורם עי־ ... הן בקליטה והן בפיתוח. ואם הרצון ... מצא את ביטויו בדרכי הביצוע. אפ־ ... לקלוט את הבאים לארץ מתוך הכ־ ... חובה מוסרית ומתוך מאמץ לשלבם ... ריקמה החברתית הקיימת, ולאפשר להם ... כה על פי הכרתם. כדין עולים; ו־ ... לקלוט אותם מתוך שיקול של ... לא בתוך הריקמה החברתית ה־ ... כי אם בצידה. כדין מהגרים. אפ־ ... לפתח את המשק מתוך כוונה ליצור ... לחברה מתחדשת, ואפשר לפתח ... מתוך כוונה להתעשר מפירותיה, ... לא.

... יובנו הדברים שלא כראוי. גם ... הדרך השנייה מתרכז העם בארצו ... כוחו המשקי גדל. אבל, בכל־זאת, ... אם קליטת עולים כמהגרים ופיתוח ... כלכלי לשם התעשרות הוא המשך ה־ ... הציוני. שינוי התכלית היא שינוי ... מהות, וכאשר מתרחש שינוי כזה לפני ... שהמיפעל נשלם, הוא עלול לפגוע גם ... במה שכבר הושג.

...יה חברתית ורוחנית

... אנו באים אל הבחינה השנייה, ... מתייחד מיפעל: כיוון שהוא בגדר ... מכוונת לתכלית. הוא מודרך על־ ... אידיאל, ולא על־פי אינטרס בלבד. ... לו המשך וקיום ללא מוטיבציה ... אליסטית. הוא הטעם שבגללו לא ... התנועה הציונית המגשימה ב־ ... המדיני של ריכוז העם בארצו ו־ ... אלא שאפה לחברה חברתית ... רוחנית. לחידושה של היהדות ... כאורח־חיים וכיצירה רוחנית. ... מכן אי־אפשר היה להסתפק ... מכן לא היתה שום מש־ ... להישג המדיני, וללא משמעות ... המוטיבציה החיובית. לא נתעלם ... מן המוטיבציה השלילית — ה־ ... — שהיסנתה גלוי עולים ל־ ... ישראל. אולם, מיפעל אי־אפשר ש־ ... בכוחה של מוטיבציה שלילית בל־ ... מותנה במהותו במוטיבציה חיו־ ... אכן, רק אלה שהצליחו להפוך גם ... השלילית לכוח הזורם באפי־ ... תכלית חיובית ונרצית לשמה — ... לציונות ולהגשמתה של הציונות. ... המשך המיפעל הציוני פירושו, ... הזאת, לא רק המשך של קליטת ... בארץ־ישראל והרחבת הבסיס ה־ ... או ביצור האירגון המדיני, אלא ... הגשמתו של החזון החברתי והרו־ ... של הציונות, המשך גילויה ... המוטיבציה האידיאליסטית, שהניעה ... מפעל בראשיתו.

... מן הבחינה הזאת החרבות בכל ... ובכל עם היא בגדר מיפעל, וגם אין ... נשלמת לעולם. התייחסות אל התר־ ... בכל יצירה מוגמרת היא סילוף ה־ ... והריסתה. אולם כאשר מדובר ... הציוני, שניטל עלינו להתחיל בניין משקי וחברתי ולאומי של עם מח־דש — העניין הוא חמור שבעתיים. ראיית המיפעל כמוגמר לו רק מן הבחי־נה החומרית, ושקיעת המוטיבציה הער־כית להשלמת המיפעל הזה — כמיהן כהריסתו.

לאור הדברים הללו, יש איפוא, ל־העריך את ההתפתחות המשקית הגדולה בישראל בשנים שלאחר הקמת המדינה, ואת דרכי קליטת העלייה, היווצרותה של „ארץ־ישראל השנייה" ואף „השלי־שית". הפער העדתי שהתרחב והלך, ה־שאיפה להישגיות חומרית כתמריץ עיק־רי — כל אלה מעמידים בספק את ה־הנחה, הנראית לכאורה מובנת מאליה, שגידול האוכלוסיה היהודית והתעשרותה החומרית היתה מניה וביה גם המשכת המיפעל הציוני. אדרבה, בכמה וכמה מובנים הוא נתפס כמוגמר — ונסתלף.

ירידת כוח הסבל

הביטוי הקיומי הראשוני של השינוי, שחל ביחס הציבור היהודי אל מיפעלו, ניכר בדבר שאינו ניתן למדידה ואף אינו ניתן להוכחה, אבל הוא נתפס ב־התנסות פנימית חריפה מאוד לעיתות מבחן: ירידת כוח הסבל, שהיא פועל יוצא של חוסר נכונות נפשית להתמודד עם מצבי סבל. התמודדות שגם אם אינה מצליחה לסלק את גורמי הסבל הללו, היא מצליחה להתגבר עליהם מתוך שהיא משווה להן משמעות ביצירה ערכית. ה־נכונות הנפשית הזאת איפיינה את העם היהודי במשך דורות של חיי גלות. במצ־בים של גזירות ורדיפות נתגלה בו כוח־חיים וכוח־יצירה בלתי־רגיל. הוא לא מנע את הסבל, אבל הוא התגבר עליו, ונתן לו משמעות ביצירתו הנמשכת. התנועה הציונית קראה תגר נגד ההש־למה הפאסיבית עם מצבי־סבל. העוברים את גבולות המצוי בגורלם של עמי־אירו־פה. היא שאפה לנורמליזציה של גורל העם היהודי, קרי: לאושר של בטחון ה־קיום. חופש מרדיפה ולחץ, עצמאות וי־גילוי מלא של כל כוחות הנפש וכל כש־רונותיה. אבל במאבקה על הגשמת ה־מטרה הזאת עמדה לה דווקא אותה יכולת להתגבר על מצבי־סבל ממושכים מאד, שבהם עמדו החיים בסכנה, רבו ההגבלות ונתבעו קורבנות אישיים רבים מאד. החלוציות, שבה כבר דובר במאמ־רים הקודמים, היתה ליסודה הנכונות להתמודד עם מצבי־הסבל הללו באורח פעיל, לנסות למנוע אותם, ותוך כדי כך לחיות אותם ולשוות להם משמעות ביצי־רה חברתית־לאומית גדולה.

כאמור, היתה היצירה הזאת מכוונת למניעת סבלו המיוחד של העם היהודי. זאת היתה באמת משאלתו הלוהטת של דור המייסדים, שהדור הבא אחריו יהיה דור נגאל, חופשי מאי־ודאות ה־קיום וממיגבלות וסבל. ויתכן כי המשבר הנוכחי מעוגן באופן זה גם בחינוך ש־ניתן לדור ילידי הארץ. בין כה וכה, חיים מתוך תודעה של מיפעל נשלם משמעם קודם־כל הנחה, הלוטה לכתחי־לה באשליה, שהנכונות להתמודד עם מצבי־סבל המיוחדים לקיום היהודי אינה דרושה עוד. כי האושר הוא בבחינת נתון מובן מאליו. והרי ברור כי האמת המנו־למת בהנחה זאת איננה זו שבתיאור ה־אובייקטיבי, כי אם זו שבהרגשה ה־סובייקטיבית: האושר מגיע לי, הוא זכו־תי, ואם הוא נשלל ממני, אם מתברר בכל־זאת שיש להתמודד עם מצבי־סבל, והתמודדות זו איננה מסתיימת מהרה אלא נמשכת זמן רב, הרי מישהו אשם בכך ועליו ליתן את הדין; אך עוול גדול הוא אם נדרש ממני להתמודד כפעם בפעם מחדש. עוול — מפני ש־בתמורה שחלה בין תפישה לתפישה אבד הכישרון לשוות להתמודדות עם הסבל משמעות ביצירה. האושר, במובן של סיפוק ישיר ומיידי של הצטרכויות ו־רחשים, נעשה לאמת־מידה עליונה.

היחס לעבודה

המדובר הוא, איפוא, ביחס הראשוני של אדם מישראל לחייו. וזהו גרעינו של אתוס, והוא מתגלה לא רק במצב־מיבחן קיצוני, אלא גם בחיי יום־יום. ראש וראשון מן הבחינה הזאת הוא היחס לעבודה. העבודה היא אחד מאופני ההתממשות העיקריים של חיי החברה. בעבודה חיים בני־אדם יחד, בשותפות של עשייה ושל התנהגות, והם מקדישים לה מיטב זמנם. מובן מאליו כי בעבודה כרוך גם סבל, מבחינת המאמץ המושקע בפעילות, שלא תמיד היא מעניינת ו־גורמת סיפוק מיידי. וסבל מבחינת ה־יחסים החברתיים המתגלים בעבודה. ו־השאלות העומדות בפני העובד הקוב־עות את יחסו לעבודה — האם יקבל

(סוף בעמוד 18)

מאת ט

ד"ר מאקס ליב
יהודי ואזרח־כבוד
ב־1935. העתונות ה.
שתיקה, ולא הודיעה
מבשרי מהפכת־הציור
אקדמיה הפרוסית למדעי

אני מתכוננת ב־120 ... מוצגים במוזיאון תל־אביב, ... דרכם תולדות חיים של צייר ... פקטיבה של זמן מתעוותים הערכים ... מיו הפשוטים, הנאטורליסטיים וה... רותיים נראים לאחר יותר מיובל שנים כל־כך לא מהפכנים ולא יומרניים, עד שקשה לראותו כפי שהיה באמת, ראש וראשון לציירים המהפכנים הגרמנים, שהסעיר נגדו את ברלין הבורגנית של תחילת המאה, ועורר את זעמו של הקיסר וילהלם.

ה„אנפאן טריבל"

מהפכת ליברמן בציור הגרמני פירושה ציור של נושאים לא־ספרותיים ואנטי־דראמטיים, ושיבה לטבע כמקור ראשון ליצירה. לכן לא נזקקת יצירתו לפרשנים ולממלי־צים. הנושאים פשוטים: שדה תפוחי־אדמה, אשה מתקנת רשתות, שוק הבקר בליידן, סוס ורוכב. הרישום טוב, בהחי מסוגנן ואינו מעורר בעיות מיוחדות, הדורשות את עזרת הביקורת.

כיוון שכך, כדאי אולי להתרכז בתולדות חייו הארוכים, שהם סיפור עצוב של הצ־לחה.

מאקס ליברמן נולד בתקופה של ציור גרמני קפוא, בומבאסטי, אידיאי, דידאקטי, קיסרי, ואפשר להוסיף מלות־שלילה אחרות. בתקופה שבה שיחקה החברה הגרמנית את תפקיד נושאת הדגל הישן של הקלאסי־קה במרכאות, עברה צרפת את מהפכת ה־ציור האימפרסיוניסטי, שנחשב היום לפתח כל הפתחים למה שקרוי „אמנות מודרנית". מהפכה זו לא הצליחה להכתנן אל מעבר לגבול הצרפתי־גרמני והציור האקדמי ה־גרמני, שנהנה מפטרונות מיוחדת של ה־קיסר, התעלם ממנה לחלוטין.

בקיץ 1874 שהה ליברמן בפאריז ובבאר־ביזון, שם התוודע לציירים מילא קורו ודו־ביני. לברלין הוא מגיע ב־1878 כנושא דברה של מהפכת־הטבע. ציורו, המושפע מקורו ומילא אף מן הציור ההולנדי של התקופה, מגלה את היופי שבתיאור הטבע כמות שהוא, מבלי להעמיס עליו אינסוף משמעויות ספרותיות וקלאסיות. מאז ועד 1910 יהיה ליברמן „האנפאן טריבל" של הציור הגרמני.

בחברה של שלטון־יחיד בעל אופי טו־טאליטארי נחשבה מהפכנות ציורית לצעד־מחאה פוליטי, שעורר רוגז רב אצל חוגי השלטון.

ב־1889 משתתף ליברמן בפאריז בתערו־כה בינלאומית למלאות מאה שנה למהפכה הצרפתית, וזהו צעד אנטי־מונרכי מובהק. לפעמים נדמה לי שליברמן עמד במשך תקופה מסויימת בראש הציירים המהפכנים בגרמניה לא כל־כך בשל התפישה הציורית שלו, כמו בגלל נקיטת העמדות הנמרצת והאמיצה כל־כך.

נקודת־ההחטאה

ב־1903, כשהוא כבר עומד בראש ה„סצ־סיה" הברלינאית — איגוד של ציירים חד־שנים חושבי המקום — הוא מביא לברלין השמרנית תערוכות של סיזאן ואן־גוך, גוגין ומונק. וזהי תקופת־השיא שלו כצייר מהפכן; אך אני נוטה לראות כבר כאן את נקודת־ההחטאה של ליברמן. למרות שהיתה לו עין חדה, כדי לגלות את חשיבו־תם של הפוסט־אימפרסיוניסטים הצרפתים באותה עת שגילתה אותם צרפת, לא הושפע מהם כלל בדרכו הציורית. יותר מכך: אם נחזור אחורה, נראה שגם בביקורו הראשון בפאריז אימץ לו למשפיעים את קורו ומילא, בשעה שמונה ומאנה היו חודי־החץ של האמ־נות הצרפתית המתקדמת. לרגעים נדמה לי שליברמן לא הבין את שפע האפשרויות והכיוונים, ההולכים הרחק מעבר לנאטו־רליזם וריאליזם הטמונים בתערוכות שהוא עצמו הביא לברלין.

ב־1904 הוא כותב: „ככל שהציור נאטו־רליסטי יותר, כוח הדמיון שבו מרובה יותר. שכן כוח דמיונו של הצייר אינו ב־תפישת האידיאה, כפי שהניח לסינג, אלא בתפישת המציאות". הוא מסתמך על ה־תפישה האסתטית של קאנט, הגורסת „הנאה ללא חפץ עיניי" כשהוא כותב בספרו ש־נקרא „על הדמיון בציור": „הדמיון הציורי המיוחד לאמן מתבלט בתיאור טבע דומם ביתר־שאת מאשר בתיאור אדם, הואיל ו־אגב אספרגוס מעניין בגלל התפישה האמ־נותית בלבד, ואילו באדם, בראש, או בגוף האשה היפה — וביחוד באחרון — ניתנת הדעת גם על העצם המתואר. גדול הערך הציורי המיוחד לתמונה, ככל שפוחת העניין בעצם המתואר בה".

מאקס ליברמן: דיוקן עצמו

בחיק הממסד

מישפטים אלה, שקאנדינסקי (בן חוגו הצעיר של ליברמן) עתיד להופכם למישפטי המפתח לביסוס השקפה האסתטית של האבסטרקט, משמשים אצל ליברמן להגנת הנאטורליזם. כאן הוא דומה בעיני למי ש־יורה בתותחים כבדים כדי להרוג זבוב.

מאקס ליברמן וסוחר־האמנות פול קסירר הופכים את ברלין למוקד ההתהוות החדשה בציור הגרמני, ומושכים אליה ציירים צעי־רים ומוכשרים כמו נולדה, בקמן וקאנדינ־סקי, מי שיהיו אבות זרם האכספרסיוניזם הגרמני. הקרקע נשמטת מתחת רגליו של ליברמן מבלי שיבחין בכך. ספרו עדיין „בסט־סלר", אך הציירים הצעירים כבר רואים בו שמרן ו„נאטורליסט" — מלת־גנאי לפי הערכים המתפתחים.

ב־1910 אירע המשבר. בקמן הצעיר נב־חר לוועד ה„סצסיה", ליברמן מתנגד. אמיל נולדה קורא לליברמן להתפטר. עוד באותה שנה נערך „סאלון דה רפוזה" („תערוכת הנידחים") של ציירים שלא התקבלו ל„סצסיה" וצעירי התנועה מצטרפים אליה, מה שקבע באופן סופי את מותה של תנוע־תו של ליברמן. הקריאה החדשה של הציי־רים הגרמנים מכוונת נגד האימפרסיוניסטים הצרפתים וכמובן נגד ליברמן, שעדיין לא הגיע לשלב האימפרסיוניזם. „לא אימפר־סיה של הטבע, אלא הבעה של רגשות".

מכאן והלאה מתגלגלים העניינים כמו שהם נוטים להתגלגל במיקרים כאלה. מש־הפסיק להתחדש ולהתפס ונידחה על־ידי הציירים החדשים, גילה אותו הממסד. ועל ליברמן המורדן עוברות שנים יפות בחיק הממסד. הוא נעשה חבר באקדמיות למי־ניהן, מקבל את מישרת נשיא האקדמיה הפרוסית למדעים, מוענק לו תואר של דוקטור־כבוד, וב־1927 הוא מקבל אזרחות־כבוד של העיר ברלין.

תערוכת־זיכרון

כל אותן שנים הוא מוסיף ללחום את מלחמתו של הסוס המת — מלחמת הנאטו־רליזם. בהקדמה למהדורה של ספרו, שיצא בעיצומה של מלחמת־העולם הראשונה, הוא כותב בזעם: „שוטה צעיר בענייני אמנות כותב כיום מתוך הסירות־המגן בפלנדריה, כי המלחמה לא זו בלבד שתכריע את קיומה של גרמניה, כי אם גם תביא נצחון האכס־פרסיוניזם... אין טענה אווילית מזו הנפרצה — כנראה דווקא מחמת האווילות שבה — שהנאטוראליזם מת. שכן, כל אמנות יסודה בטבע.

בהקדמה למהדורה של 1922, והוא בן שבעים־וחמש שנים, כותב הלוחם העייף: „הדברים יוצאים כעת לאור בלא שינויים לא משום שאינני רואה את הליקויים וה־פגיעות, כי אם מפני שתפישתי את האמנות לא נשתנתה. אינני נימנה עם בעלי הגילגולים באמנות, המתפסים לכל אופנה חדשה ומגנים היום את שהעריצו תמול שלשום".

ב־1933, עם עליית הנאצים לשלטון, נשללו ממנו מישרותיו ותאריו בשל היותו יהודי, ויצירתו הוחרמה. משנת 1935, היה מוזיאון תל־אביב המוזיאון היחיד שערך לו תערוכת־זיכרון.

... בק, ... דוד, יוסל ברגנר, אסכולת פאריז היהודית: מאנה כץ, קיקואין, קרמן, פרכמן.

● יגאל תומרקין (גלרית מבט, רח' גורדון): אלבום הדפסים חדש וכו ספר עבודות טובות במיוחד. גישה חד־שה של תומרקין להדפסים על נושא ותיק בעבודתו — הפוליהדרון.

ירושלים

● מוזיאון ישראל: הטריאנאלה הרא־שונה לצילום; הנרי מור — תחריטי „גולגולת הפיל"; ציורים צרפתיים מעו־לים מאוסף ד"ר הסקלסון, יוהנסבורג; מדור לחותמות עבריים; רישומים יפא־ניים ממוזיאון טיקוטין לאמנות יפא־נית, חיפה.

● יהודית ילין־גינת (בית האמנים): קולאג'ים, ציורים, רישומים והדפסים.

● הדפסים מארצות הב"ית (מרכז ה־תרבות של ארה"ב, רח' קרן היסוד 19): תצוגה של 10 הדפסים.

● פאול פוקס (גלריה אנגל, רחוב שלומציון המלכה 13): תערוכת מיניא־טורות מאת עולה חדש בעל יכולת טכ־נית ודמיון פורה; האווירה דמיונית־סוריאליסטית וגם רומנטית.

באר־שבע

● אוניברסיטת הנגב: 30 הדפסים מ־אוניברסיטאות בארצות־הברית.

אילת

● איוואן שוויכל (בית ויצ"ו, אילת): במוצ"ש תיפתח תערוכתו של שוויכל, בה יציג סדרת תמונות הנקראת „ליד התותח האדום" שצויירה לאחרונה. ה־תמורה קודש לצה"ל. פותח את התערו־כה ראש עיריית אילת.

ממכבש הדפוס

עיון

● חופש ללמוד, מאת קארל רוג'רס, תרגם: יונה שטרנברג, ערכה: יעל סיישיין, הוצאת ספריית פועלים 344 עמ'.

● יפאן, עוצמה ללא פצצה, מאת רובר גיאן, תירגם מצרפתית: אילן לב, הוצאת עם עובד, 214 עמ'.

● חינוך דור ממשיכים, מאת יהודה מסינגר, הוצאת עם עובד — תרבות וחי־נוך, 170 עמ'.

● „הר הבית בידינו!", קרבות הצנ־חנים בירושלים במלחמת ששת הימים, תחקיר ותיאור קרבות: אלוף מוטה גור, עורך: אלים גרשון ריבלין, הו־צאת מערכות, 367 עמ'.

● רומאנטיקה ומה"ר, אירופה 1815־1848, מאת יעקב טלמון, תרגמה מאנגלית: יונה שחר לוי, הוצאת עם עובד, 232 עמ'.

● הכוח החשאי, תולדותיהם, עלילו־תיהם ושיטות פעולתם של השירותים החשאיים, מאת גרט בוכהייט, עברית: רפאל יוליוס, הוצאת מסדה, 305 עמ'.

פרוזה

● סארטאי, מאת אלי ויזל, יידיש: יהודה עלבערג, הוצאת מנורה, 104 עמ'.

● כתבים מן המרתף, מאת פ. מ. דוס־טוייבסקי, מרוסית: ס. ז. ולפובסקי, הו־צאת הקיבוץ המאוחד, 123 עמ'.

● היסטוריה חברתית של האמנות והספרות, מאת ארנולד האוזר, תירגם: מנחם דורמן, כרכים א' וב', הוצאת ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל.

● על מה העולם עומד, רומאן־כרוני־קה מאת יצחק מואס, פלימאית: יוסף כרוסט, הוצאת הקיבוץ המאוחד, אגו־דת הסופרים העברים, 152 עמ'.

דידי מנוסי

משולש שווה־צלעות

צלע א.

אֲנִי חוֹזֵר אֵלַיִךְ, חֲצִי לְקָתוֹת,
מְטַנְקִים עָשְׁנִים וְיְלָדוֹת וַחֲרוּכוֹת —
אֲנִי חוֹזֵר לִגְבוֹת אֶת כָּל הַהַבְטָחוֹת.

הָיִיתָ וְלִקְרָבוֹת יָצָאתִי לְתֻמִּי
מִסְתַּפֵּעַ יוֹתֵר מִמְּךָ לְתָרֵם שְׁנוֹת אֶת שְׁמִי —
קִיּוּם הַהַבְטָחוֹת זֶה עֶצֶם קִיּוּמִי.

וְיִצֵר הַקִּיּוּם, הָעֵץ בֵּיצָרִים,
שֶׁעַל חַיֵּי הַגֵּן יוֹתֵר מִקְּצָרִים —
אֵינֶנּוּ מְקַבֵּל קְשָׁרוֹת וְקִצּוּרִים.

אָז אִם הַפַּעַם שׁוּב תָּמִירִי הַבְטָחוֹת
בְּנִגּוּנֵי אִשָּׁה וּמַחֲמָאוֹת פּוֹרְחוֹת —
יִקַּח אוֹתָךְ הַשֵּׁד לְאֶלֶף הָרוּחוֹת!

צלע ב.

בְּרוּחַ הָרָעָה חָשִׁים כְּקָלִים בַּחֲצוֹת
(אֲפִילוּ שֶׁלָּרֹב הַבָּרוֹמֶטֶר מְקַלְקֵל)
וְאָז גַּם בְּמוֹשָׁב לְצִים אוֹקְסוֹת הַהֲלָצוֹת
סְלַבֵּר הוּמוֹר שָׁחוֹר שֶׁל עִיר הוֹסֶכֶת בַּחַשְׁמַל.

שָׁכֵן רַק בַּחֲצוֹת אַתָּה פָּנוּי לְתָפֹס: ...כַּמּוּת
הַזְּמַן אֵינוֹ פּוֹעֵל לְטוֹבָתוֹ שֶׁל אַף אֶחָד
וְהַלְּוָה נִצְחִי כְּתוֹפַעַת הַמִּלְחָמָה
וּכְמוֹ הַמַּעְגָּל הַקְּלָסִי: יָד רוֹחֶצֶת יָד.

עַד כֹּה הָיִית עַצְמָאִי בְּסֵפֶר נִשּׂוּאִים
וְאֶת חוֹבָךְ שִׁלַּמְתְּ בְּדִיּוּק לְפִי הַשֵּׁם
וְהוּא... פִּתְאֹם אוֹמְרִים לָךְ: כֻּלָּנוּ אֲשֵׁמִים
שֶׁפֵּרוּשׁ הַקֶּלְעָדִי הוּא: אִישׁ אֵינוֹ אָשֵׁם!

כְּלוֹמַר מְאוּמָה מֵהוֹתִי לֹא קָם וְלֹא עָבַר.
מִכָּאן שֶׁגַּם שִׁיר א. שְׂרִירוּתִי וּבְלִי סִבָּה,
מַשְׁמָע הַכֹּל בַּכֹּל מִכֹּל יַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ דָּבָר...
וּכְדֻגְמָא אַחַת מִנִּי רְבוֹת — הַשִּׁיר הַבָּא:

צלע ג.

יֶלֶד טוֹב יְרוּשָׁלַיִם
נוֹמָה נוּם, עֲצֹם עֵינַיִם,
וְכוֹכָב שֶׁבַּשָּׁמַיִם
יְבָרֵךְ אוֹתְךָ כִּפְלַיִם

יֶלֶד טוֹב יְרוּשָׁלַיִם
נוּמָה נוּם, עֲצֹם עֵינַיִם,
וְיָבוֹאוּ מַאַסְפַּיִם
חֲלוֹמוֹת זְהַב פַּרְנַיִם.

יֶלֶד טוֹב יְרוּשָׁלַיִם
בַּחֲלוֹם תּוֹרִיד שְׁנַיִם
מִכְּנָיִם, עָרִים, צָדַיִן,
לְהַגִּישׁ לְךָ כּוֹס מַיִם.

יֶלֶד טוֹב יְרוּשָׁלַיִם
נוּמָה נוּם, עֲצֹם עֵינַיִם,
כִּי מָחָר אוֹ מָחֳרָתַיִם
שׁוּב תִּהְיֶה לְשׁוֹן־מֹאזְנַיִם

ד"ר ישראל אלדד

בטחון ונפט ותורה מסיני

סיני ופארן מגבול ארץ־כנען, מפני שחם מן ים סוף... ומדבר הוא פארן כי הוא גבולה הדרומי. (הכוזרי ב')

למעלה ממאה שנה עברו מאז כתב משה הס את הדברים הבאים: „...אם גם יש בזה כדי להסביר את חוסר אהבת־הלב ביהודים פאטריוטים, אין אנו יכולים, בכל־זאת, לגולל מעל היהודים המודרניים את אשמת האדישות שהם מגלים לנוכח שעת־כושר שמזומנת להם להקמת מדינה יהודית בארץ אבותיהם... לא. שום טענות לא תשמשנה עוד נגד הדבר הזה וארץ־ישראל היתה יכולה עתה להרחיב את גבולותיה מתעלת סואץ עד מורדותיו המערביים של הלבנון" (רומא וירושלים, עמ' 93—94).

רעיון זה של מדינה יהודית הניצבת על הסואץ הגה משה הס לפני פתיחתה הרשמית של התעלה.

הוזה חזיות היה? והרי אותה שעה לא היו לא מדינת־ישראל ולא צה"ל ואף לא תנועה ציונית, ורק יישוב יהודי דל ביותר בארץ. ובכן מיסטיקן? ריאקציונר? המדובר במשה הס, מאבות המארכסיזם וידידו של קארל מארכס, משמע איש מדיני, פרגמאטי ומדעי.

ברור כלפי מה נאמרים הדברים בשנת 1973, על סף הוויתור על עמדת־מפתח צבאית, מדי־נית, כלכלית זו, לאחר שהחזקנו בה, ובדמים רבים החזקנו בה, ובימי היותנו מדינה יהודית חזקה. היאמינו בדור הבא? אם יהיה האסון הזה, אכן יאמינו. אך היבינו? לא יבינו. וכך יאמרו: משה הס היה הריאליסט והפרגמאטיסט. הללו, ראשי מדינת־ישראל וצה"ל הנסוגים מהתעלה וסיני למען „שלום", היו הפאנטאזי־רים. חוזי החזיות וחסרי האומץ והמחשבה המדיניים מכל מה שנודע בהיסטוריה החדשה, ולוואי ולא ייאלצו להוסיף: מחריבי ישראל. משה הס לא בטלן חולם היה. בטלנים מוחלטים הם אלה שאיבדו מה שהיה בידיהם.

*

גם מה שנדמה היה בשבועות הראשונים ל־מלחמת יום־הכיפורים כ כ ו ר ח מבחוץ ורפיון מבפנים, המצדיקים את הנסיגה מהתעלה ומסיני, מתמוגג והולך.

לא היה שום הכרח צבאי לאבד את התעלה, ולא היתה שום מניעה מדינית וודאי לא צבאית, שלא לשוב ולהשתלט עליה. אדרבה: מעבר למה שתוכיח ועדת־החקירה לגבי המחדל, ניתן לקבוע, שהצעת ה„הסדר החלקי", שפירושו ויתור על הישיבה בתעלה, לא רק קדמה למחדל הצבאי, כי אם היא־היא שגרמה לו במע־קים. משה דיין „הפרגמאטיסט והריאליסט" לא תפש היום את מה שתפש משה הס לפני מאה שנה ומעלה. דיין לא רצה בתעלה, ועל כן היו המחדלים, ועל כן הצעותיו ל„הסדרת הכוחות" — לשון נקייה לנסיגה — אפילו תמורת „המי־ריד של שיחרור סופי של הארמיה השלישית. מחריד, כי אינם יודעת המחיר בדמים שנשלם תמורתה. וללא הועיל הם כל האיתותים, אשר מאותתים ממזרח וממערב נגד פתיחת התעלה. מה שנראה היה תחילה כהשערה עתונאית, מתחזק והולך: פיין חוששת מפתיחת התעלה. ואם יש סיכוי כלשהו לשבור קרח זה, מכאן הוא צפוי; ואין צריך לומר שמתחזק והולך החשש האמריקני. שוב מודיעים שלזינגר, שר הבטחון האמריקני, ומאחוריו הפנטגון, אינם מעוניינים בפתיחת התעלה בפני הרוסים. ובכך הם חול־קים על קיסינג'ר. ואלסופ ב„וושינגטון פוסט" מודה שהמרוויח היחיד מפתיחת התעלה תהיה בריה"מ, ש„תחזיק בים־סוף סכין סמוך לווריד הצוואר של המערב".

יתר על כן: יש אומרים שגם לבו של קי־סינג'ר אינו שלם עם זאת. ויש שחיים למדיניותו, וכבר נרמז בעניין אחר, שהוא ממש מנע בעד ישראל ויתור נחפז. לאי שאין הוא לוחץ עצמו על נסיגה. אך אין בן בטחון של מאת אחוז. עד כדי כך. שיכפת עלינו ויתור זה, בשעה שישנם גורמים אף בארה"ב, שאינם ששים לראות חופש־תנועה לצי הסובייטי ב־תעלה, הוא נטה אוזן קשבת מאוד לתוצאות הבחירות אצלנו.

ובמקום שבעמידתנו האיתנה. למען האינטרס שלנו, למען בטחוננו (ולא אשוב להזכיר את אוויולת המיעוט; התעלה לא חסמה: אנחנו הפקרנו אותה), נסייע בידי הכוחות המדיניים בעולם ובארה"ב, שאינם ששים לפתיחת התעלה, אנו ממש בוערים לכך, כמעט כאותה בעירה השדה ביותר בבארות „שלהבת" המוסקרת, המגורשת מתושבית־זולוצית.

גם מה שנראה הנה תחילה כגורם בינלאומי מכריע נגדנו, חרם הנפט, מתמוגג והולך. כל יום נוסף של ה„חרם" הטוטאלי מגלה את חולשתו וגם את ה„בלוף" שבו (כשמלה האמריקנית „בלוף" הולמת ביותר שיתוף־פעולה זה של חברות־הנפט עם מפיקות־הנפט, המתעשרות שתיהן). במקום שנתאושש גם מדינית כשם שהתאוששנו צבאית, ונחזיר את הגלגל — ואולי גם את הארמיה השניה — אחורנית מסיני, גם בכוח פיתור הארמיה השלישית. גם בעזרת הגורמים הבינלאומיים הנוגדים לקו ברז'נייב־קיסינג'ר, אנו ממשיכים להתקפל.

*

ואת, גם בניגוד למה שנתגלה בחוות המינימיות, בתוצאות הבחירות המפרש במצבעת חיילי ישראל, הניצבים בחזיתות הקשות ביותר מכל מה שעמדו אי־פעם. זהו הדישג החשוב ביותר במערכת הבחירות. הרי אותם בעיקר בא המימסד לקנות ב־קנוניה הבינלאומית הזאת ש־נקשרה עם סאדאת־קיסינג'ר־ברז'נייב, כ־פתיות וערות ה„שלום" כוונה להצלת ה„מערך"? ראה, אנו עומדים על סף ההסכם, ואתם עומדים על סף השיבה הביתה. אתה, השותתים דם, אתם העייפים, המעוקצים, והנחרפים כלבלית, אתם תשובו הבי־תה, ומה שמביע ה„ליכוד" — זו מלחמה.

מכל מקום ריתוקכם לימים רבים בינאי „אפ־ריקה" קשים ביותר.

היום ברור, שקנוניה זו וכזב־שלום זה הציל את ה„מערך" ממפולת מהלכת. חיילי ישראל, שבגופם יודעים טעם הצמידה בחזי־תות, הצביעו 42 אחוז בעד רשימה שלא שיחדה אותם בהבטחות שלום. שמונים אחוז של אחת האוגדות העמדות שם אינם רוצים לשחרר את הארמיה השלישית ואת כל צבא מצרים, שיעלה עליהם מחר או מחרתיים ב־כסל־כוח.

עב כוחות ועם גורמים כאלה מבית ומחוץ — מן ההגיון ומן הדין היה שממשלת ישראל, ובראש־וראשונה הממונים על בטחונה, יסוגו מהצעותיהם שהוצעו בשעת חולשה והתמו־טטות עצבים, שבעיקבות כשלונם האישי.

*

אלוף אברהם יפה, גם הוא איש־מעשה ולא „רומנטיקאי", איש קיבוץ וסוציאליסט, ולא שום שוביניסט חלילה, אמר במסיבת עיתונאים השבוע: „המלחמה על ירושלים מתחילה כ־סואץ".

מזמן לא נוסח ניסוח ריאלי יותר של מצבנו הצבאי והמדיני. דברים אלה הוא השמיע לא באוזני מינימאליסטים ציוניים. ש־שמעו מפי עיתונאי מצרי מז'נבה וקרא כתבה של עיתונאי ישראלי אשר שמע מפי חגורני מרמאללה על נטיות שלום אצל הערבים. כי אם באוזני המפד"ל, שהופיעה לבחירות הופעה ניצית מובהקת.

תוצאות הבחירות הטילו על סיעה זו, ואף על החזית התורתית אחריות רבה ביותר. ו־בידם להטיל את מישקלם על כף המאוזניים נגד הכרעות של קטסטרופה. שה„מערך" ה־מבולבל עלול להכריע; אם יצליח להקים ממ־שלת „242". מעבר לכך אם מוצדק היה לקבל או לא את 242 ב־1970, היום, ליתר הדיוק, בו ביום שמצרים פתחה בהתקפה עלינו, הס־כמה זו נתבטלה מוסרית ופורמאלית כאחת, כשם שלא היה עוד תוקף להסכמתנו להחלטת או"ם מנובמבר 1947 ביום בו פתחו מדינות־ערב בהתקפה עלינו, וכשם שפג מזמן תוקפם של גבולות המנדט.

אך הרי אנו מדברים במפלגות דתיות, שיש להן התחייבויות היסטוריות ודתיות בנוסף ל־התחייבויות לאו"ם ולבוחרים. לא שאותו ביטוי שהתבצרו בו. „נחלת אבות", אינו יקר ל־ליבי, אלא שבמצבנו היום עולה ריח חשוד מניסוח זה. ספק אם הוא בא להרחיב — שהרי בשם זה היה עלינו לדרוש את עבר־הירדן, שהרי כיבוש דוד שמיה כיבוש? — יותר מזה נראה שהוא בא לצמצם, לתת אישור לוויתור על סיני, כגרועים שבינוי ה„מערך".

למה? וכי נדרו אנשי תורה מסיני נדר להיסחף תמיד אחרי החילוניים (ולא הטובים שבהם) בענייני מדינה? וכי לא טמון בכך הסבר עמוק לטרגדיה שהציונות נתחוללה ד־נושאת בעיקרה על־ידי חילוניים. כשהדתיים הם פחות־או־יותר נספח לציונות, למדיניות. למפא"י? אף לא יוזמה מדינית אחת גילה המחנה הדתי. וכי לא נתחייב מן התורה „כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה"? וכי לא נתחייב מן המובאה של ר' יהודה הלוי לעיל, שדין סיני כדין ארץ־ישראל?

*

ברור לכל יודע דבר, שגם צימצום זה ליהודה ושומרון אינו אלא אחיזת־עיניים. לא רק סאדאת וערפאת, כי אם גם אבא אבן ויגאל אלון וספיר ושאר מרכיבי ממשלת ישראל אומרים. גלויות, דורשים גלויות (כאחוזי „ריבוק") נסיגה גם ביהודה וב־שומרון. האם לא עדיף היום לשבת ב־אופוזיציה עם כהן מאשר בקואליציה עם קול ואליאב ואולי אף שולמית אלוני? שאבא אבן יכליע בעזרת ערבים ורק"ח בעד התקפלות...

כי את מי אתם מטעים ראשי מפד"ל אף גם צעיריה המורדים, ורבניה הקנאים, בדב־רכם על קואליציה על בסיס השארת יהודה ושומרון? אלה שאתם מוכנים לתת להם את תעלת־סואץ וסיני, אינם מפרידים בינם ובין יהודה ושומרון, ושותפיכם בקואליציה אף הם מצהירים מראש שמוכנים לכך. גם רבין כבר מדבר על ריבונות ערבית ביהודה ושומרון, ו־בלבד שישאר שם קצת פיקוח צבאי, משמע מעמד של כובשים ממש.

ובכן, זהו הדבר המונח על כף המאזניים, כף המאזניים ולא לשון המאזניים. הלשון אינה מכריעה. הלשון הלקלקה. הכף מכריעה. ו־בידי מפלגות „התורה מסיני" מוטל גורל סיני כולו ועימו גורל ארץ־ישראל כולה. בידיהם למנוע הקמת ממשלת־נסיגה, ראשית־תבוסה.

והלא כבר היה בחלוקותיכם אנשי מפד"ל, שמנהיגכם המנוח הצביע עם מפ"ם ויוני־מפא"י נגד הכרזת המדינה. מפחד לחצי ארה"ב. בן־גוריון הכריע אז את הכף, ומנע אולי אסון לדורות. זו זכותו, המכפרת במידה רבה על חטאיו ומישגיו.

אל תבריחו לנוסחת ממשלת חירום לאו־מית. לא זאת הבעייה המכרעת. מוטב ל־הישאר בסיני ועל התעלה אפילו בממשלת „מערך" מאשר לסגת משם אפילו בממשלת אחדות. אחדות, הלא כלי ולא מטרה, ואין צריך לומר מה רבה הבגידה והחכשלה בכני־סה מתוחבלת ומנוסחת גיסותי צביעות ל־ממשלת 242. והרי, זה שנאמר לכם, גם לצעירי מפד"ל, אם לא תמרדו הפעם, גם אם יתנו לכם חמישה תיקים, ויבטלו בכלל ניתוחי מתים במחיר ניתוחה של ארץ־ישראל.

יש קמה בסיני. במקום הוא חיים, ונפש הוא קמה. בלעדיהם גם תורת מסיני לא תקום בירושלים.

יהושע בר־יוסף

מה רוצה העם?

אילמלא לא כרך המערך שלוש גישות מדיניות כמעט מנוגדות בכריכה אחת, אלא מופיע בפני הבוחר בשלושה גושים מדיניים נפרדים, היינו כולנו לומדים מן הבחירות האחרונות ביתר דיוק ובהירות את מיספרם של האזרחים הישראלים, הד־גולים באחת משלוש הגישות.

שאם במדיניות־פנים יש למערך מכנה־משותף, הרי במדיניות־החוץ מצויים בו כל גוני הקשת של התפישות המדיניות ב־ישראל: החל מאליאב מצד אחד, וכלה בבני מחרושיק מצד אחר. למעשה, כל בוחר בישראל, פרט לאיש רק"ח, יכול היה לבחור במערך ולמצוא בין מרכיביו גוש או קבוצה של צירים בעלי תפישה מדינית דומה לשלו.

המערך השתמש בתחבולה גאונית לק־ראת הבחירות. הוא כרך את כל הדיעות והגישות בכריכה אחת, בדמות המצע ה־אחרון, שניתן לפרשו לכאן ולכאן. ואמר לבוחר: תהא דעתך מה שתהיה. מקומך איתנו; אם אתה נץ קשוח, תמצא בינינו בני מינך למכביר; אם אתה חצי נץ ו־חצי יונה הרי לפניך דיין או יגאל אלון; אם אתה שלושת־רבעי יונה ורבע נץ, הרי לפניך אבא אבן וספיר; ואם אתה יונה צחורה, הרי אליאב. העיקר: הצבע ב־עדנו! אפילו חסידי „מוקד" ימצאו בין שורות מנהיגינו שותפים לדעה.

*

איני יודע אם תחבולה גאונית זו ת"א שהצילה הפעם את המערך מאובדן השל־טון. אבל מה שברור לכל בר־בי־רב הוא, שתחבולה זו בילבלה עלינו את החשבון של מרכיבי דעת־הקהל בישראל. שום מנהיג במערך אינו יכול לומר, אפילו בהשערה נועזה, כמה מן המצביעים למערך הצביעו בעד גישה מדינית זו או אחרת. כל המצ־ביעים למען המערך יצאו למעשה מכלל חשבון זה. אנו יודעים בדיוק נמרץ את דעותיהם המדיניות של המצביעים למען הליכוד, המפד"ל, ל"ע, מוקד וכו'; רק לגבי המערך אנו מגששים באפילה.

איני טוען, חס־וחלילה, שהמערך תיכנן כאן תוכנית מקיאווליות בכוונה תחילה. מת־קבל יותר על הדעת, שבגלל ההרכב ה־מעשי המשונה שלו יצא מין מעשה־מרכבה במצע. הצד הפרגמאטי של נסיון למצוא שפה משותפת הוא שהכריע. המצע הוא מין מצע קיסינג'רי, המשאיר אופציות פתוחות לכל צד, ויש בו משהו מפא"יי טיפוסי מאוד. הכה גנית את כל האידיאולוגיות הצידה, אם יהיה כדאי להיות ניצים, ימצאו הניצים במצע מה שירצו למצוא בו; יהיה כדאי להיות יונים — אל דאגה, גם סתירה זו מצויה במצע בשפע; ואפילו באמצע לא יחסר המזג. בקיצור, המערך הבטיח עצמו מכל צד.

*

אך עדיין נשארה השאלה פתוחה: מה רוצה העם? גרוע מכן. הבחירות האלה לא נתנו שום מנדט ברור לשום ממשלת שתוקם. בגין יכול לטעון, בצדק, ששני שלישים מן העם דוגלים בגישה של ה־ליכוד; אך באותה מידה יכול יגאל אלון לטעון שהרוב בעם הוא בעד התוכנית שלו. ולפי מצב העניינים יצדקו שניהם גם־יחד.

מה שברור בכל הפרשה הזו היא, ש־אפילו ועלה ימה הרכב קואליציוני זה או אחר, ולא יזדקקו לבחירות עד לקדנציה הבאה, הרי לא יהיה מנוס ממישאל עם מוקדם ומדויק, שיקבע ללא כל פיקפוק מה רוצה העם ברובו המכריע בהכרעות ה־קשות והרות־הגורל, הצפויות בקרוב ל־ממשלה החדשה.

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א
קולנוע "דרייב־אין" תל־אביב
טלפון 777177

בשעה 5.15 סרט נפלא לילדים:
ששה נערים ונערה

חבורת האמיצים

בשעה 7.15 הצגה חוזרת:
טרזן האמיתי: ג'וני ויסמילר בסרטו הטוב ביותר:

טרזן נגד הנאצים

הצגת בכורה ארצית
שבוע 2
כל ערב ב־9.30
כמוצ"ש בהצגה: מה קורה כששני גברים שותפים לאשה אחת?
בסרט: המשולש בצבעים

עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות
ערב נגינה שירה ומשחק
עם האמן גדי יגיל
ולהקת פולקלור לאומית משוודיה "וסטרדלה"
כמו כן יופיעו האמנים שהתנדבו לבדר חיילי צה"ל

שירי עמים	נגני סולו
חני מולדובן	צבי רוזנפלד — מסור
אית כרמל	הרצל סיגלוב — גיטרה
אנה סמושי	דויד דקלבאום — בנג'ו
צבי בן־פורת וחבורת זמר רן	סמי ויסקין — „מנדולינה"

מנחה: שמעון שוקק
המופע יתקיים בבית העם, רח' בצלאל 11, ירושלים, במוצאי־שבת, 12.1.74 בשעה 7.30 בערב
התכנית בשתוף עם האגודה למען החייל ומשרד לקליטת העליה.
כרטיסים במחיר אחיד 4 ל"י, במשרד כהנא ובן־נאים ובערב המופע בקופת בית העם
ההכנסות קודש לאגודה למען החייל

מועדון לילה
חצות בלו...
רח' הרצל 18
ביום שישי 11.1.74
זמרת השנה
שזכתה בכתר
אילן ואילנית
ותזמורתם
משקה וכיבוד
מוגש לשולחנות
אווירה אינטימית

מועדון...
מזמינכם
לבלות
במוצאי־שבת
ערב ריקודים
הוראות
בבנין קולנוע
(מכלר גיבור)

מועדון הצפון
מזמינכם לרקוד ולבלות
במוצ"ש 12.1.74
באולמי רות
רח' בן־יהודה 84, ת"א
(מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת „המשכנעים"
ליד המיקרופון
רוני מנדס
בתכנית האמנותית
זמר הנשמה
דורון כהן

מועדון: המקסים
לסטודנטים, לאקדמאים ולגילאי 25 +
במוצ"ש 12.1.74
רקודים
לצלילי תזמורת מעולה
הנרקיסים
המלך ג'ורג' 48 תל־אביב
בנין קולנוע בקסים (בברחק)

למוצר חדיש
הפותר בעיות ריהוט
דרושים צעירים
מחפשים
אנשי מכירות
בכל חלקי הארץ
ת.ד. 20412 ירושלים

...דון
...מנים
תל־אביב
בכל ימי ששי
ערבי תיכוניסטים
הערב
עוזי פוקס
והזמר
נסים סרוסי
במוצאי־שבת
אבנר גדסי
ריקודים עם להקת „הנשרים"
והזמר
נסים סרוסי
בימי שלישי וחמישי
ריקודים עם להקת „הנשרים"

פלוס
בתכנית:
הערב
עוזי פוקס
ריקודים עם להקת „הצעדים"
והזמר
נסים סרוסי
במוצאי־שבת
אבנר גדסי
נסים סרוסי
בימי שני ורביעי
ריקודים עם להקת „הצעדים"

האגודה לקידום תרבות
התיאטרון לילדים ולנוער
גן הדרור
מאת: מייקל פיין
עברית: עדת בן־נחום
במוי: לאונרד שך
מוסיקה: מל קלר
תפאורה ותלבושות: לידיה פינקוס־גני
תאורה: בן־ציון מוניץ
משתתפים (לפי הא"ב): מוסקו אלקלעי, ורדה אמיר, עוזיאל אשרוב, רפי טיילור, דליה כהן, מישה נתן, מלי סוסו, רחל רביד, לואיס רוזנברג, חנה ריבר, ויוסי שחר.

11.1.74	הערב, „שביט"	גבעתיים	10.00
13.1.74	יום א', „אסתר"	נתניה	16.00
14.1.74	יום ב', „חן"	טבריה	11.00
15.1.74	יום ג' „אביב"	טבריה	11.00
16.1.74	יום ד', „דקל"	פרדס חנה	10.00
17.1.74	יום ה', „דקל"	פרדס חנה	10.00
18.1.74	יום ו',	נהריה	10.00
20.1.74	יום א', „נורית"	נצרת עלית	10.30
21.1.74	יום ב', מרכז תרבות וספורט	יהוד	9.00
23.1.74	יום ד', מרכז קהילתי	נתיבות	10.30

המועדון 77
פתוח ערב ערב
אוירה אינטימית ומיוחדת
הנחה לחיילים
השבוע:
* מרגלית אנקורי
כוכבת מחזמר שיער
מועדון 77,
רח' בן־יהודה 77 ת"א
טלפון 230000

מועדון 2.2
* ריקודים לצלילי תקליטים
באווירה שקטה ונעימה
* 21.30 סרט: ציידי המרגלים
* 23.30 סרט: ינג צה הגועש
בימי שלישי:
ריקודי עם ומועדון 2.2

צוותא לתרבות מתקדמת
ב־9.00
„אהבת שחיתה... ז'" מאת ארנון תמיר ובבימויו
מרים ברנשטיין כהן
אברהם בן־יוסף
רות מימון
תל־אביב

הסרט בר־ברים
ריקודים לסטודנטים
עם להקת „נערי החצר"
והזמרת חלן מאי
בתוכנית אמנותית
רותי נבון
והסינגונות
מוצ"ש 12.1 ערב רקודים לקהל הרחב
ת"א, 11 אבן גבירול טל 33295.70 28

„ברצלונה"
ממוצ"ש 12.1 עד יום ה' 17.1 כולל
בחדרה
במגרש ע"י תחנת „אגד"
מוצ"ש 12.1 ב־5.45 וב־8.00
ויום־יום 2 הצגות ב־4.00 וב־7.00
כרטיסים בחדרה, מאיר יצחק, רח' רוטשילד 17, טל. 24333. משרד לתיור „עמי", רח' הנשיא 34, טל. 23630. נתניה „סיגנל".
למוסדות וקבוצות מאורגנות במודיעין של עיריית חדרה.

ממוצ"ש 19.1 עד יום ה' 24.1
הקרקס באשדוד
בחסות העיריה
בפארק העירוני, רובע ב'
במוצ"ש 19.1 — 2 הצגות ב־5.45 וב־8.00
ויום יום ב־4.00 אחה"צ וב־7.00 בערב
מכירת כרטיסים באשדוד במשרד „יונה" קלרמן, טלפון 22796.
לקבוצות מאורגנות כרטיסי הנחה.
ההופעות באשדוד מתקיימות עבור כל האיזור כולל אשקלון והסביבה
בקרוב הקרקס בבאר־שבע

צוותא לתרבות מתקדמת

הערב 11.1 — ב־9.00 — בימת צוותא מציגה „אהבת שחיתה... ז'" מאת ארנון תמיר ובבימויו. בביצוע: מרים ברנשטיין כהן, אברהם בן־יוסף, רות מימון.
ב־12.00 — צוותא מארחת את יוסי בנאי בלווי תזמורת. ניהול מוסיקלי: ירון גרשובסקי, נגנים: יוסי לוי — גיטרה וחליל, פפו לוי — כלי הקשה, עמי פרנקל — גיטרה בס, ירון גרשובסקי — פסנתר חשמלי וצ'מבלו.
בתכנית מאת: נסים אלוני, יוסי בנאי, דן אלמגור, נעמי שמר, יונתן גפן, ג'ורג' בראסנס, ג'ורג' מוסטקי, ז'ק ברל ועוד.
הפקה: בידור לעם — נעם סמל.

שבת 12.1 — צוותא מגישה — סדרה 11:11, עונה שלישית, שחרית מס' 10 ב־11.11.
ברכה עדן — אלכסנדר תמיר — שני פסנתרים. „סולני ירושלים" — אנסמבל כלי־קשת של עולים חדשים. משתתפים לפי סדר הא"ב: אדוארד גורין — כינור, ורה ווידמן — כינור, מירון יאמפולסקי — צ'לו, דניאל פרטקין — כינור, אלמה ריכטר — ויולה, טניה רמיניאק — צ'לו, דורה שוורצברג — כינור, זאב שטיינברג — ויולה.
התכנית: 1) י.ס. באך — קונצ'רטו בדו מינור לשני פסנתרים וכלי־קשת. 2) י.ס. באך — קונצ'רטו בדו מג'ור לשני פסנתרים וכלי קשת. 3) פ. מנדלסון — שמיניות במי במול מג'ור לכלי קשת, אופוס 20. הקונצרט בסיוע המח־לקה החברתית של משרד הקליטה.

מוצ"ש 12.1 — ב־7.00 וב־9.30 — צוותא והתיאטרון הקאמרי מציגים: יעקובי ולידנטל (שם זמני).

יעל כתנא מציגה
מסע מוסיקלי עם המלחין־זמר
שלמה גרוניך
ליד הפסנתר
הערב ליל שישי 11.1 ב־10.00 בלילה
בבית ליסין תל־אביב
כרטיסים במשרדים. טלפון הקופה 252691

חיים חפר

לעלות על הפרופסורים

רֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה בְּמַצַּב־רוּחַ קָשֶׁה. רֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה כּוֹעֶסֶת ● רַגְזָנוּתָהּ בֶּאֱמֶת צוֹדֶקֶת. רַגְזָנוּתָהּ גַּם מְבֻסֶּסֶת ● סוֹף־סוֹף כַּמָּה זָכוּ בִּימֵי כְּהֻנָּתָם לְאַבֵּד אַחַד־עָשָׂר מַנְדָּטִים בַּכְּנֶסֶת? ● צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ כְּדֵי לְהַחֲזִיר אֶת אֵמוּן הַקָּהָל ● אוּלַי לָקַחַת אֵיזֶה פְּרוֹפֶסוֹר לְמַדְּעֵי הַחֶבְרָה — הָרֹאשׁ לַסַּל — וְחַסַל? ●●

רֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה עוֹמֶדֶת עַל דַּעְתָּהּ. רֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה עַקֶּשֶׁת ● הַכֹּל אוֹ שָׁחוֹר אוֹ לָבָן — אַף צֶבַע אַחֵר מִצִּבְעֵי הַקֶּשֶׁת ● וְעַכְשָׁו — מַפֶּלֶת אַחַר מַפֶּלֶת, כִּמְעַט וְלֹא נוֹתַר קִיר ● וַאֲפִלּוּ הַבַּיִת הַלָּבָן מַתְחִיל לְהַאֲפִיר — אֲבָל הִיא בְּשׁוּם צֶבַע אַחֵר אֵינֶנָּה מוּכָנָה לְהַכִּיר ● מָה עוֹשִׂים בְּיָמִים אֵלֶּה שֶׁל אָבְדַן־עֵצוֹת? ● אוּלַי לִתְפֹּס אֵיזֶה פְּרוֹפֶסוֹר לְמַדְּעֵי הַמְּדִינָה וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ קְצִיצוֹת? ●●

הַמִּיסָר פּוֹשֵׁט אֶת הָרֶגֶל. רַוְחֵי הַמִּלְחָמָה גוֹאִים ● מִכָּל עֵבֶר פּוֹשְׁטִים עַל הַמְּדִינָה הַתַּנִּים וְהָאֹחִים וְהַצְּבוּעִים ● לְדֻגְמָה: אַלְפַּיִם חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַשָּׂאִיּוֹת בַּנָּמָל — כֻּלָּם יוֹדְעִים, כֻּלָּם רוֹאִים ● אֲפִלּוּ הָרוֹכְשִׁים צוֹתָם עוֹמְדִים מִתְפַּתִּים מִן „הַתַּנָּאִים" ● לְדֻגְמָה: הַחֶבְרָה לְיִשְׂרָאֵל ב' ● הַשְּׁאֵלָה כְּבָר אֵינֶנָּה כַּמָּה הֵם רוֹצִים לָקַחַת, אֶלָּא כַּמָּה וְכַמָּה לָתֵת ● כְּדֵי שֶׁהַיְּהוּדִים הַחַמִּים הָאֵלֶּה יִהְיוּ שְׂבֵעֵי־רָצוֹן בְּהֶחְלֵט ● אוֹ אֵיךְ לְהַסְבִּיר אֶת זֶה לַצִּבּוּר וּלְתַלְּיוֹ בַּמִּדְבָּר וּבְקֹר? ● אוּלַי לָקַחַת אֵיזֶה פְּרוֹפֶסוֹר לְכַלְכָּלָה וְלוֹמַר שֶׁהוּא חֲמוֹר? ●●

שַׂר־הַבִּטָּחוֹן נִכְשַׁל. כְּבָר הַרְבֵּה עַל־כָּךְ לְדַבֵּר ● רַבִּים רָאוּ אֵיךְ בְּחֵלֶם הַמִּלְחָמָה הָאִישׁ הַזֶּה פִּרְפֵּר ● רַבִּים רָאוּ — וְאֵין בְּכָךְ שׁוּם גִּלּוּי שֶׁל סוֹדוֹת ● כֵּיצַד הָיָה אוֹבֵד עֶשְׁתּוֹנוֹת וְנָבוֹךְ בֵּין הַמִּסְפָּרִים וְהָעֻבְדּוֹת ● רַבִּים יוֹדְעִים עַל עֲסָקָיו וְהִתְעַסְּקֻיּוֹתָיו וְכָל שְׁאָר „הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת" ● וְהַיּוֹם כְּבָר בָּרוּר שֶׁבִּמְקוֹם לִהְיוֹת שַׂר־הַבִּטָּחוֹן הוּא הָיָה שַׂר־הַמּוֹשָׁבוֹת ● מַה לַּעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁכְּבוֹדוֹ יַחֲזֹר פַּעַם אַחַת וּלְתָמִיד ● כְּדֵי שֶׁהָעָם יַפְסִיק לַחְשֹׁשׁ אֵיזֶה יוֹם־כִּפּוּר סוֹפִי הוּא עוֹד עָלוּל עָלָיו לְהָמִיט? ● מַה לַּעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁאֲנָשִׁים שׁוּב יְחַכּוּ אֵלָיו בָּרְחוֹב? ● אוּלַי לִקְרֹא לִפְרוֹפֶסוֹר יַעֲקֹב טַלְמוֹן בְּכִנּוּי — „תּוֹלַעַת יַעֲקֹב"? ●●

וּבְכֵן, סִכַּמְנוּ. הַפְּרוֹפֶסוֹרִים הַחוּצָה. לֹא חֵלֶק וְלֹא נַחֲלָה ● אַל יָסִיתוּ אֶת הָעָם, אַל יַרְגִּיזוּ אֶת הַמֶּמְשָׁלָה ● הַבּוּז לְ„אַנְשֵׁי הָרוּחַ", יְחִיוּ „אַנְשֵׁי הַמַּעֲשֶׂה" ● תְּנוּ אֶת הַהֶגֶה בִּידֵי הַצֶּוֶת הַמַּצְלִיחַ וְהַמְּנֻסֶּה ● הַצֶּוֶת אֲשֶׁר הוֹכִיחַ כִּי יֵשׁ פְּרָס בְּצַד כָּל שְׁגִיאָה ● וַאֲשֶׁר הוֹכִיחַ — הַפְלֵא וָפֶלֶא — כִּי גַּם מֶחְדָּל זֹאת עֲשִׂיָּה ● וְזֹאת — גַּם הַפְּרוֹפֶסוֹרִים יוֹדוּ — גָּדוֹל מִכָּל מַעֲשֵׂי־הַבְּרִיאָה ●●

פתרון החידה

אַנְשֵׁי „הָעוֹלָם הַזֶּה" עֲדַיִן תּוֹהִים — בְּזַעַם וּבְחָרוֹן ● מָה קֶשֶׁר הַכִּשָּׁלוֹן, לַמְרוֹת הַמַּאֲמַצִּים וְהַתַּעֲמוּלָה וְהַכִּשָּׁרוֹן ● אוֹ אוּלַי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר לָהֶם שֶׁבַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן ● פָּשׁוּט לֹא יָדַע אֲפִלּוּ הַבּוֹחֵר הַנָּבוֹן ● אִם „ש" זֶה „שָׁלוֹם" אוֹ „ש" זֶה „שָׁרוֹן" ●●

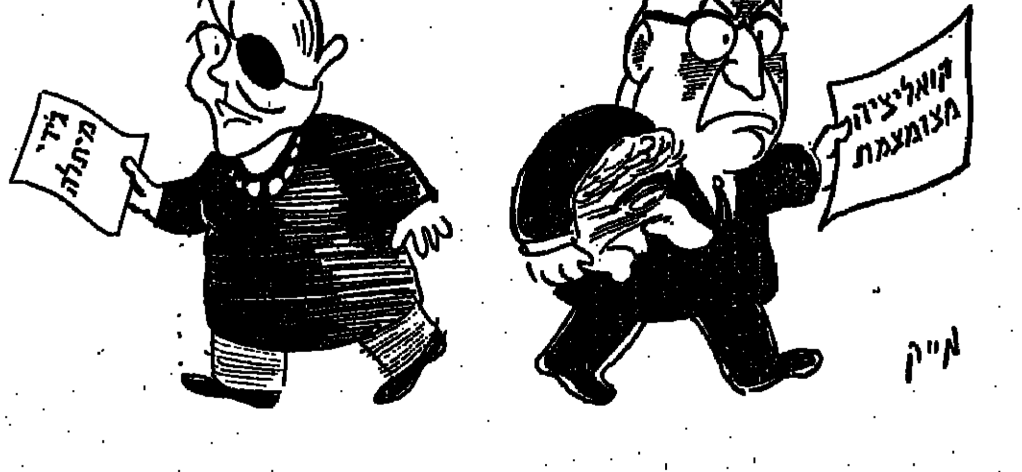

ראש־הממשלה

בועז עברון

דברי־ריב ידידותיים

כבוד רב אני רוחש לפרופ' ירמידו יובל — הן כאיש־מדע והן ככתב אמיץ של שידורי־ישראל בקו הראשון של חזית הדרום מראשית המלחמה, והאיש הראשון שדיווח את האמת על המלחמה. לא זו בלבד, אלא שעמדותינו הפוליטיות מקבילות ברוב הנקודות ואף זהות.

ודווקא משום כך חולק אני על מאמרו על „ההנהגה המתחפרת", ש פורסם שלשום ב„הארץ", בו הוא דורש להחליף את ההנהגה הקיימת, בטענה הצודקת שמנהיגות שנכשלה עשוייה לחבל בראיית המציאותית של העתיד ובעתיד המדינה והעם, שכן אינה יכולה להינתק מהערכותיה המוטעות לגבי העבר, ונטייתה הטבעית תהיה לנסות ולהצדיק את דרכה הרת־האסון ולראות את אירועי החודשים האחרונים כתקרית בלבד, כתקלת טכנית ולא ככישלון אסטרטגי.

פרופ' יובל צודק בכל מלה ומלה שהוא כותב — אבל הבעייה היא ש־חוששני כי לא הוא זכאי להשמיע את הטיעונים הללו, שכן הוא אחד מראשי ויוזמיה של התנועה „בכל זאת — מערך ו'", ובתור שכזה הרי הוא אחד מ ר א ש י אלה שקראו לציבור להצביע ב ע ד ההנהגה הזאת. מאמר זה היה במקומו לו פורסם ל פ נ י הבחירות, ולו הותנתה קריאתו של פרופ' יובל להצביע בעד המערך בהחלפתה של ההנהגה. עכשיו, לאחר הבחירות, הרי זה מחוות ריק מתוכן.

כאן לא יעזור התירוץ שכוונתו של פרופ' יובל וחבריו באותה תנועה היתה שיש לבלום קודם־כל את הליכוד, ללא תנאי, ולקבל את ההבטחות הפרטיות של אנשים „פנימיים", כי „אחרי הבחירות יעשו את החשבון עם השלישייה". שכן הצבעה בעד המערך, כפי שהיה ברור לכל איש בעל שכל ישר, היתה הצבעה בעד העומדים בראשו, היינו גולדה, דיין וגלילי, ואשר להבטחות להחליף את המנהיגות — הרי בתקופה שבה אין מכבדים אפילו שטרות וצ'קים חתומים שחור על גבי לבן, איזה ערך יש להבטחות הניתנות בחשאי בסאלונים פרטיים?

*

במאמר זה מציג, למעשה, פרופ' יובל לפרעון את השטר שניתן לו ולחבריו ערב הבחירות, או יותר נכון: הוא מביע תדהמה לנוכח תגליתו ש־איש אינו חושב ברצינות על כיבודו של שטר זה. מסתבר, שהוא וחבריו טרם למדו אחת מעובדות־היסוד של החיים הפוליטיים: שבפוליטיקה איש אינו פורע שטר אלא אם כן יש למו־טב סאנקציות בנות־משקל נגד החותם. ומה הן הסאנקציות של „קבוצת בכל זאת — מערך ו'"? — הסאנקציות היחידות שהיו להם היו קולותיהם ביום הבחירות. והם מכרו אותם ללא מחיר על סמך הבטחות חשאיות בלבד.

אילו היו אנשי הקבוצה והנוהים אחריהם מצביעים בעד מוקד, מר"י או אף הפנתרים ומגדילים את כוחן של קבוצות אלו באלפים מועטים בלבד (אם נניח שכוח הקבוצה הגיע עד כדי אלפים אלה), היו הפנתרים עוברים את אחוז־החסימה וזוכים במנדט אחד, עודפי קולותיהם היו מעבירים ציר נוסף למוקד, או שמוקד היתה צוברת את המיכסה לציר שני, ואבנרי היה נכנס לכנסת אף הוא — ואז, יחד עם קבוצתה של שולמית אלוני, היה נוצר גוש פרלמנטארי של שש־שבעה מנ־דטים. בתנאים של היום היה זה כוח רב מאוד, לחץ כבד משמאל על המע־רך לעומת כוח המיקוח המסוכן של הדתיים, ושותף אפשרי בקואליציה ממשלתית המחזקת את המערך נגד הליכוד. גוש זה היה אף מחזק את מעמדם של „יוני" המערך בתוך המפ־לגה, ומחזק בכלל את מעמדם של מה שמגדירים בזילזול כ„פרופסורים", היינו החוגים המשכילים, הליבראליים צלולי־הדעה, השוקלים דברים במאזני הגיון ולא רגש, בכדינות. ואז היתה ההבטחה החשאית קורמת עור וגידים, מפני שהמערך היה נ ז ק ק לפעול. כיום — איזה משקל וערך יש לקבוצה זו?

*

מה שקרה למעשה הוא שאפילו גרם הפחד מפני הליכוד להצבעה של אל־פים, בעד המערך, שאחרת היו אולי מצביעים בעד מוקד ומר"י — הרי מדובר לא בנושים גדולים של קולות, אלא בקבוצות קטנות יחסית, אלפים מעטים, לכן גם קשה מאוד למדוד אותן. הן אולי הוסיפו מנדט אחד ל־מערך, בעוד שאילו התפזרו בין הרשי־מות השמאליות, היו כאמור מכניסים שניים־שלושה צירים נוספים לכנסת. התוצאה גם, כיום, היא שהשפעתם כמעט אינה מורגשת, וה„בוסים" ה־פרגמאטיים של המערך יכולים ל[...] בצדק, ובשקט, לכלל מסקנתו ה[...] סמת של שר בישראל, כי „כל ה[...]פסורים" אינם שווים מעברה ש[...] ולכן אפשר להתעלם מהם בכל ש[...] של הבחירות.

כך מוצאים פרופ' יובל וחבריו [...] כוחם ומשקלם האמיתיים לא היו [...]בעה בעד המערך, אלא מחוצה [...] פעולתם הוליכה לתוצאה נגד של [...]לשת מעמדם הפוליטי במדינה. מס[...] הוא, שכל חמולה בעיירת־פיתוח [...]עת לנצל את משקלה הפוליטי [...] הרבה יותר גדול מאשר קבוצה [...] אנשים נבונים והגונים. סוחרי־הקו[...] יודעים כיצד למכור קולות וכיצד [...]טיח לעצמם מחיר נאות, וגם את [...]לומר של המחיר. זהו כשרון [...] בניהול של דוכן אבטיחים בשוק.

כך נפלה קבוצה זו בפח הפולי[...]קאים המקצועיים. והמצער הוא, [...] הדברים הללו היו ברורים מראש. [...] הצניעות יכולני לציין, שניתוח [...]טוראלי שלי, המנבא התפתחות [...] דיוק, התפרסם בעתון זה כשמ[...] לפני הבחירות. והוא לא היה פרי [...]ניות מיוחדת. הוא הושתת, [...] מאוד, על שיחות עם אנשים [...] שונים, הן פעילי מפלגות והן [...]פים מן החוץ, שראו התפתחות [...] וללא אשליות. לא בשמים היא.

*

אבל אין לנקות מאשמה גם [...] קבוצות השמאל, שהתפלגו שוב [...] לרסיסי רסיסים, שאילו חוברו יחד [...] מכניסים, כאמור, לכנסת שלושה [...]רים אך ורק בקולות שניתנו [...] בדיעבד, ועתה הכניסו רק אחד. [...] הבוחר הממוצע רואה חזיון כוח [...] התפרקות והתפלגות, הוא מסיק [...] מסקנה אחת: קבוצות אלו, שהש[...] הרעיוני ביניהן הרבה יותר קטן [...] ההבדל בין „יוני" המערך פנחס [...] ולובה אליאב, אינן שואפות ברצי[...] לכוח ולהשפעה, שלא לדבר על [...]טון. לכן התפוררות זו דוחה מצבי[...] ואילו הופיע השמאל כגוש מלוכד [...] כמובן לרק"ח), היה זוכה בהרבה [...] מצביעים משזכו לו הקבוצות הנ[...]דות.

מובטחני שחלק ניכר מכוח [...] הליכוד בבחירות נבע מעצם [...] ליכוד, התחברות של כמה וכמה [...]צות. שום גוף גדול אינו יכול [...] הומוגני, בכל גוף גדול יש [...] חוקים ואנוכיים ורעיונות מתנגד[...] ובכל גוף כזה יש הכרח בפשרות [...] ספור. מפא"י המקורית היתה [...] קואליציה, שאחד מעקרונותיה [...] ההימנעות מגיסוח אידיאולוגי. [...] אילו ישבו חבריה לנסח אידיאולו[...] משותפת, היתה המפלגה מתפוצצת [...] ואפילו כך אירעו בה תפילוגים [...] סיעה ב' ורפ"י. חבל מאוד שגם [...] אבנרי וגם שלום כהן אינם בכנסת [...] ואבנרי היה אחד הפרלמנטארי[...] המעולים, שידעה הכנסת מעודה. [...] אם אינם נמצאים בפנים, ואם הצלי[...] מוקד להכניס רק ציר אחד — היי[...] כולם בחשבון־נפש — ואולי [...] „נוקב".

הדברים אינם אמורים סתם. [...]גיל בהלקאה־עצמית והלקאת־אחר[...] לאחר מעשה. לא ייפלא אם הון [...] לא רב נלך שוב לבחירות. והשג[...] שנעשו בבחירות האחרונות אסור [...] תיעשינה שוב. שכן אז באמת י[...] הכישלון לנכשל, והכסם הפוליטי [...] זה הלומד לקח מכישלונותיו.

זיוה יריב

מיומנו של גנרל עסקן

שעה 7 בבוקר: [...] נועלים נעלי־צנחנים [...]מת, ויוצאים לסיור [...]

שעה 8: מתפשטים [...]לי־צנחנים, לובשים [...] ונעלי סירה, וטסים [...]כור בכנסת.

שעה 9: חוזרים [...] מתפשטים, לובשים [...] צנחנים ויוצאים לנ[...] כוננות ביחידות.

שעה 10: מתפשטים [...] ווילי וטסים עם ח[...] פגישה בהילטון [...]

שעה 10 ורבע: [...]רת, מתפשטים, לובשי[...]אים לישיבת הליכו[...] ונותנים פקודה ל[...] אוגדה.

שעה 11: מתפשטים, מתלבשים וטסים למצודת־זאב לריב עם בגין ולנדאו בעניין תיקים.

שעה 12: מתפשטים, לובשים מדים, לוקחים את הנהג האישי, ויוצאים לקניות בעיר עם האשה ב־מכונית האלוף.

שעה 1 בצהריים: מתפשטים לובשים ציווילי, ועולים לשרתון ל־פגישת מזכירי סניפי־הליכוד בג־ליל, ולתת ראיון לניו־יורק־טיימס כחבר־הכנסת מטעם הליכוד.

שעה 2: מתפשטים, לובשים מדים ונעלי־צנחנים וטסים לחזית הדרום לתת ראיון לפיגארו.

שעה 3: מתפשטים, לובשים צי־ווילי, וטסים לאור־עקיבא לישיבת מזכירות הסניף.

שעה 3.30: מתפשטים, לובשים מדים, וטסים לכנסת לפגישה עם ח"כ אריק שרון חבר־וועדת־החוץ־ובטחון הנוזף בגנראל שרון על סירוב למלא הוראות ממשלה ב־עניין נסיגה למיתלה.

שעה 4: נועלים נעלי־צנחנים מבריקות, כומתה אדומה, כנפי צנ־חה ויוצאים לסיור באוגדה לקול תשואות החיילים: אריק מלך יש־ראל.

שעה 5: מתפשטים, מתלבשים ציווילי וטסים לכנסת להצבעה וקבלת משלחת חיילי מילואים. ה־מתלוננת לפני ח"כ שרון על מפק־דם — הגנראל שרון שאינו נותן מספיק חופשות.

שעה 6: טסים לפיקוד, אוכלים צדפות, מתפשטים, לובשים מדים ונעלי־צנחנים, ונותנים ראיון לחב־רת־הכנסת גאולה כהן על תוכנית לכיבוש לוב.

שעה 7: מתפשטים, לובשים צי־ווילי, וטסים לכנסת לפגישה עם קבוצת בדואים מפיתחת־רפיח ה־מתלוננת לפני חבר־כנסת שרון על מעשה חריג של גנראל שרון בשנה שעברה.

שעה 8 בערב: טסים עייפים ל־פיקוד. נותרה משימה אחת: מיסדר גילוח זקנים. מתפשטים, מתלבשים, מתפשטים, מתלבשים, מתפשטים, מתלבשים, מתבלבלים ויוצאים ל־מיסדר לבושים בחליפה אפורה ו־נעלי־סירה, לקול קריאות חיילי ה־אוגדה שלא זיהו אותו: „חיי, קחו מכאן את העסקנצ'יק הזה!"

עמוס קינן

הכתובת על הקיר

היא כתובה על הקיר, בכתב בלתי נראה. כשם שמלחמת יום־הכיפורים נכתבה על הקיר ביום השביעי שלאחר ששת־הימים.

קשה מאוד לקרוא כתב בלתי נראה. אלה היודעים לקרוא את הכתוב על הקיר, מכונים בין מלחמה למלחמה בשם הצנוע „עוכרי־ישראל". ביום הדין לוקחים את עוכרי ישראל אל הצבא, ואלה שהדביקו להם את הכינוי הצנוע הזה, מעלים את המוראל בעתר־נים.

אם המוראל לא תצליח לעלות, הם מאשימים את המחדל, ואחר־כך מראים באצבע מאשימה על עוכרי־ישראל ו־צורחים באוזניהם: כולנו אשמים!

עוכרי־ישראל מרכינים ראשם וממ־תינים בהכנעה למלחמה הבאה. והיא תבוא, כשם שהקיץ בא אחרי האביב. ובין מלחמה למלחמה יתחנוהגו הרבה מומורים לזכרה של „המלחמה האח־רונה". מה שבטוח, היא היתה בהחלט אחרונה למי שלא יגיע אל המלחמה הבאה, לא חשוב מאיזו סיבה.

*

במלחמה הבאה לא יהיו מחדלים. ואנחנו ננצח בה. וזוהי בדיוק הסיבה מדוע היא תפרוץ. אילו היה מקור מוסמך מבטיח לנו, שבמלחמה הבאה יהיו מחדלים, או שהלילה לא בטוח שננצח בה, אולי היא לא היתה פורצת. שום אדם בר־דעת אינו יוצא למלחמה שיהיו בה מחדלים. או שבה אפשר גם לא לנצח. זוהי בדיוק הסיבה מדוע פורצות מלחמות.

עד המלחמה הבאה יבחין אפילו כל אידיוט בארץ בעובדה שהערבים, בעצם, אינם רוצים בשלום־אמת איתנו. ואם הם אומרים שהם רוצים, הרי אינם מתכוונים. ואם הם מתכוונים, זה לא למה שאנחנו מתכוונים שהם יתכוונו ובקיצור, ערבי זה ערבי ויש רק שפה אחת שהוא מבין, וזאת השפה שבה אנחנו מדברים אליו כל השנים והוא אינו רוצה להבין אותה. אבל הפעם בניגוד לכל הפעמים הקודמות, הוא יבין אותה. ומדוע? מפני שהפעם, בני־גוד לכל הפעמים הקודמות, זה יהיה כך.

למלחמה הבאה אנחנו נבוא מוכנים, כי אנחנו יודעים להפיק לקחים. במקום שר־הבטחון נמנה את משה דיין. במקום מנהיג האופוזיציה יהיה מנחם בגין. במקום השר בלי תיק גלילי, יהיה גלילי השר בלי תיק. את אבן לא יאשימו בעובדה שאיבדנו את אירופה, דרום־אמריקה ואסיה. כי כולנו אשמים. ואגב, בגלל המלחמה הבאה, שתפרוץ לפתע, לעולם לא נדע מה החליטה ועדת־החקירה בנוגע ליום־כיפור. ו־אגב, ועדת־החקירה אינה יכולה להחליט אם היה מחבל מדיני. כן או לא. החלטה כזאת יכול להחליט רק העם, והעם החליט בבחירות שמלחמת יום־כיפור לא היתה, בעצם.

*

השיר הפופולארי ביותר במלחמה הבאה יהיה: „שארם אל־שייך, חזרנו אליך בשלישית". וחוץ מזה, יהיה גם מכתב למערכת ובו כתוב ש„מלחמת יום הדין" היא בגימטריה „נצחון על עמלק". ואיש לא יעיר לכותב המכתב, שהנצחון על עמלק כבר היה לפני ארבעת אלפים שנה.

המלחמה הבאה תפרוץ למרות שלא החזרנו את יהודה ושומרון, והיא תפ־רוץ למרות העובדה שאנחנו הסכמנו לסגת שלושים קילומטר ללא תנאי ולהישאר שם לנצח ו/או עד שנקבל טלפון, אבל המצרים לא הסתפקו בכך, כרגיל אצלם לפני כל מלחמה. והיא תפרוץ למרות העובדה שלא נחזיר להם כמעט אף שעל. והיא תפרוץ מפני שהעולם לא יבין שמטרת הערבים בעצם היא סחטנות, ורק אנחנו נוכל ללמד את העולם איך לא להיכנע לסח־טנות.

במלחמה הבאה העולם יהיה נגדנו. כרגיל, כי לנו אין ברירה ולעולם יש. ואגב, את המלחמה הבאה ניתן בהחלט למנוע, אם נכרות הסכם־שלום בז'נבה. עכשיו. והסכם עכשיו אפשר לכרות רק אם נסכים לחסדר גם ביהודה ושומרון. ומי מסכים? רק העולם, שהוא ממילא נגדנו, וכמה תבוסתנים ישראליים, כמו החתום מעלה.

ברוך נאדל

„כמו בימי שאול"

כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים הוצב סגן א. בביקעת הירדן. אין הוא אוהב לדבר על תקופה זו, אך פעם רמז על־אודותיה, כאשר אמר: „נשארנו שם כמו גדעון ושלוש מאות המלקקים, ורק ללקק לא היה מה". אחר־כך ניתנה לא. יחידה קט־נה, והוא עבר איתה בחזיתות ה־רמה, סיני ומצרים. גם על תקופות אלו אינו מרבה לדבר, אך כאשר שאלתיו כיצד הסתדרו מבחינת אס־פקה, השיב שוב במשל תנ"כי, הי־מושפע גם מהרומאן של ז'בוטינס־קי: „כמו שמשון ושלושים שוע־ליו — הפלישתים סיפקו לנו הכל".

ראיתיו פעם עם אנשיו במאהל שלהם, הנטוי בבסיסיסטילים מצרי לשעבר: אוהלים מצריים ומעילי־רוח מצריים, ונשק אישי וחומרי חבישה — מרוסיה.

יש ביחידתו חייל, שנפצע לפני שנים בקרב, ולפי הטפסים, המצרי־יים מן־הסתם במישרד צבאי כל־שהו, אינו כשיר עוד לשרת ביחי־דה קרבית. אבל, טפסים לחוד ומ־ציאות לחוד. איש ביחידה, פרט לסגן א., אינו יודע, שהחייל הוא נכה־למחצה, והחייל ביקש לשמור זאת כסוד אישי.

חודשים מעטים לפני יום הכי־פורים פתח החייל חנות חדשה ל־מכשירי־חשמל. לצורך זה לווה כסף מבנקים, מקרובים ואף מ„אנשי אגרוף". עכשיו, שהחנות סגורה, והחייל ושני אחיו ואביו כולם מגו־ייסים זה שלושה חודשים ומעלה, החלו „אנשי האגרוף" לאיים על האם, שנשארה בבית עם שתי בנות קטנות. סגן א. לחץ על מפקדיו, והחייל קיבל חופשה בת שבוע, כדי לאסוף כסף ולשלם את חובו ל„אנ־שי האגרוף". החייל יכול, כמובן, להשתחרר מהשירות, אם אך יעמוד על זכותו זו, בהתאם ל„פרופיל" ה־צבאי שלו, אלא שהאיש אינו רוצה בכך. הוא רוצה להשתחרר „עם כו־לם". כאשר יחליפו אותם אלפי ה־צעירים שטרם גויסו, שטרם לחמו, ואשר משום־מה אין הם מגוייסים גם כיום.

*

סגן א., בעל שיפעת שיער אדמד־מת־חומה הגולשת על כתפיו בנוסח תנ"כי, וזקן לוהט היורד עד לחול־צתו, אינו מוצא כל חדש במצב זה. הוא מצטט את קוהלת: „מה שהיה הוא שיהיה — כי גבוה מעל גבוה... וגבוהים עליהם". וטוען כי בעם ישראל לחמו, מקדמת־דנא, רק אלה שהיו מוכנים להילחם.

„בימי יפתח וברק וגדעון בוו־דאי נלחם רק מי שהרגיש חובה ללחום. אבל גם בימי שאול המלך היה כך. שאול הוקף על הגלבוע עם אנשיו המעטים, ופקד על ה־תוקע לתקוע בשופר, כדי להזעיק את השבטים הגדולים ואת היוש־בים על הכלים".

סגן א. מערבב, בלי ספק, את הסיפור התנ"כי עם הפירוש שניתן לו בשירו של טשרניחובסקי: „אחד אחד נפלו גיבורים".

„ובכן, התוקע תקע בשופר, ו־בני ישראל ידעו — שם על ההר נהרגים שאול ואנשיו".

כך מסכם סגן א., בן 23, את נסיון־חייו שלו ואת נסיונות החיים והמוות של עם בן שלושת־אלפים וחמש־מאות שנה.

הערכות פסימיות כאלה נוטעות בי, בדרך מוזרה, תקווה חדשה: מה דרוש לנו, כדי לעמוד נגד בני מדיין, שרבים הם כחול אשר על שפת־הים? — גדעון אחד ושלוש־מאות מלקקים.

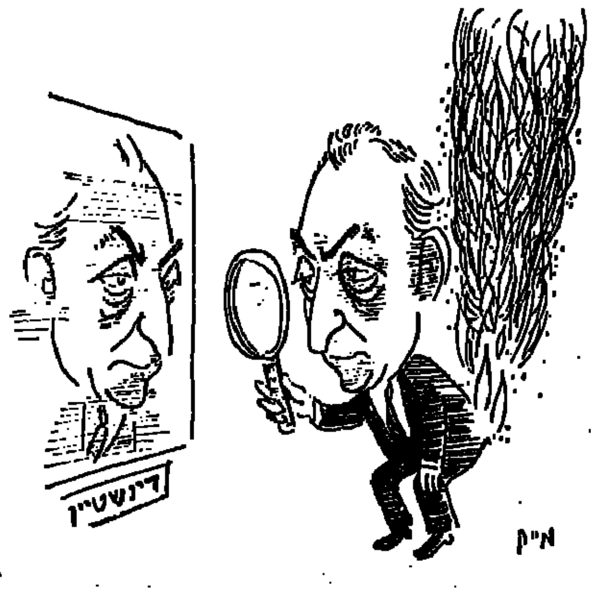

סילבי קשת

אין הצלחה כמו הכישלון

איך אתה מסביר את העובדה ש־הליכוד זכה בצבא למיספר הקו־לות הגדול ביותר?

— אני לא חושב שזו היתה הצ־בעה פוליטית. זו היתה הצבעה של כעס וענישה. החיילים יותר מכולם הרגישו על בשרם את המחדלים הנוראים. תוסיף לזה גם את אי חלוקת הנטל במילואים ואת ה־עובדה שמשה דיין איננו האיש ה־פופולארי ביותר בצבא...

— אבל אם הליכוד היה זוכה בבחירות, ספק אם היה מדבר על הפרדת הכוחות, והחיילים היו יוש־בים שם עד אין קץ. הם היו מצ־ביעים נגד עצמם.

— ואריק מלך ישראל מנהל לו מגעים קואליציוניים במדים.

— הוא הכחיש. הוא אמר שזו השמצה, סתם חשקה נפשו לראות אנשים מהמפד"ל. לא למגעים פו־ליטיים, פשוט מפני שהוא אוהב אותם, ואלה הם האנשים הראשו־נים שהוא רוצה לראות כשהוא בא לחופשת־בזק. מה יש, אסור?

— וההנאה היחידה שיש לי מכל העניין הזה הצלחת הרשימה של שולמית אלוני.

— סיפור־הצלחה אמיתי.

— היא מופיעה כמנצחת הנדי־בה. קודם־כל היא אומרת שהיא לא רואה מה יש לה ולגברת מאיר ל־עשות בשולחן ממשלה אחד. אחר־כך היא מסבירה שהיא שונאת תן וקח. היא לא רוצה לקחת כלום, רק לתת את קולה נגד הליכוד. ועכשיו כשמדובר על גוש עם הל"ע היא לא רוצה תיק בממשלה, בכלל, היא אומרת, צריך לצמצם את התיקים. יש יותר מדי.

— רגע, עוד לא ברור שהיא הו־לכת לממשלה עם הל"ע. הרי היא הבטיחה שתהיה אופוזיציה לוחמת.

— היא תעשה זאת מאין ברירה. ואם תקבל את דרישתה להצבעה מצפונית בענייני דת ומדינה, אין בעיות. ואז אם ייגזר עליה, מיסכ־נה, להיות בממשלה, היא יכולה לשלוח מישהו אחר במקומה. כמו יערי וחזן ממפ"ם, שלא יושבים ב־ממשלה, ושולחים נציגים.

— ואיך היא מתראיינת ומדגישה שהיא אשה מאושרת בלי תסביכים. יש לה בעל, שלושה בנים.

— וכלב.

— והיא אוהבת לשחות ולשחק טניס.

— גולדה נעשתה חולה מזה.

— יש לי הרגשה סתומה שהיא החליטה ללכת הביתה. היא תסת־מך על מחלתה. כמה צפרדעים יכו־לה אשה בגילה לבלוע?

— הנורא בכל המצב הזה, הוא שזה ממחיש שאין הצלחה כמו ה־כישלון, דיין הוא שוב נכס.

— לא מאמין שדיין יהיה ראש־ממשלה אם גולדה הולכת. ספיר יהיה.

— כן, אבל כמה זמן תחזיק ממ־שלה כזאת מעמד? יהיו שוב בחי־רות ואז יעמוד ספיר מול אריק, וזה יהיה מאוד לא נעים. ואז יצוצו כאלה שהחליטו: רק דיין יכול ל־רוץ מול אריק.

— לא נעים.

— בקשר למה שאמרת קודם על־אין הצלחה כמו כשלון. הנה, המע־רך שירד כל־כך, משוויץ: זה לא נורא, גם בבחירות האחרונות ירדנו.

— ורבינוביץ', שנכשל בתל־אביב. יקבל פרס: תיק בממשלה.

— המפד"ל הפסיד שני מנדטים, ובא בדרישות עוד יותר גדולות. ממשלת חירום לאומית. תיקון מיהו יהודי, ויותר תיקים: שמעת את בורג אומר „תיאבון זה דבר בריא"?

— ואיך הגיב על העובדה של"ע הלכו עם צ'יץ' בתל־אביב: שחצ־נות.

— אבל רפאל, שמת להיות שר, מושך לכיוון אחר. הוא אומר שה־מפד"ל נשבע לא לוותר על נחלת אבותינו, אבל לא נשבע לעניין ממ־שלת חירום.

— הצעירים המר ובן־מאיר מש־תוללים בעניין הזה. הם נפגשים עם בגין ועם דיין.

— שאמר להם שגולדה הכוס.

— ראית כמה שהוא מתחנף אליה?

— יש לו סיבה טובה. היא הצי־לה אותו.

— גם את עצמה. בהזדמנות חגי־גית זו.

סילוף הישגיו של המיפעל הציוני

(סוף מעמוד 13)

את העבודה למרות הסבל שבה ולא ישתמט ממנה בדרך מן הדרכים, ושנית, האם יקבל אותה מתוך בחירה חופשית ולא כאנוס. האם יהיה מסוגל לשוות לה משמעות בחייו או יסתפק בכך שסידור חיה יפצוהו על סבלותיו.

דימה. מובן הדבר מאליו כי התשובות הללו קובעות לא רק את הרגשתו העצמית של העובד, אלא גם את התנהגותו: ועל כן יש להן משמעות חברתית מרחיקת־לכת. תשובה שלילית על שלוש השאלות הללו, מאפיינת חברה תועלתנית, שאמת־המידה העליונה שלה גם בהערכת בן־אדם ומקומו בחברה היא ההישגיות החומרית. ואומנם, זו התמונה המצטיירת מבחינת היחס לעבודה ומבחינת יחסי־העבודה במדינת־ישראל. היחס לעבודה אינו ערכי, אלא אמצעי בלבד. היחיד אינו חי את צמיחת מיפעלו, כי אם את ההנאה מפירותיו. מבעי שהוא נוטה להתחמק מן העבודה ולרדוף אחר פירותיה. והחברה שהוא חי בה איננה החברה שעימה הוא יוצר אלא החברה המתוצנת, חברת־הסטאטוס הנקבע על־פי ההליך שהצליח להכסיף לעצמו מפירות העבודה.

לעובדה זו יש השפעה על דרכי ההתמודדות עם בעיית־יסוד, שהטרידה את החברה הישראלית בשנים האחרונות: האינטגראציה החברתית של יוצאי גלויות שונות בגורלן, בתרבותן ובכושרן להסתגל לתנאי־העבודה במשק מודרני. זוהי, כמובן, שאלה עיקרית מבחינת ההגשמה של המיפעל הציוני. הרי אינטגראציה חברתית־תרבותית של יוצאי גלויות שונות היא ממהות חייו של העם, והיא תנאי לחידושם. אולם, חברה ששיעבדה את עצמה לאינטרס המשקי וקובעת את היחסים שבין אישיות על־פי אמת־המידה של הישגיות חומרית, איננה יכולה להגשים שאיפה זו — וביתר דיוק: היא עצמה תוצר של אי־רצון להגשים שאיפה זאת, למרות שהפער ההולך ומתרחב מערער את אושיותיה וסופו שהירסנה.

התהליך הוא מוכר למדי: התחרות מנציחה את הפיגור של השכבות היותר חלשות ואף מגדילה אותו יחסית. הרי בעת הקיפוח מתחזקת וסופה שמביאה לידי התארגנות. ההתארגנות יוצרת לחץ שסוכרחים להיענות לו, ואף־על־פי־כן הפער אינו נסגר והלחץ גובר והולך. בשנים האחרונות נעשו נסיונות להתמודד עם הבעייה, ובתחום החינוך הן נעשו גם בכיוון הנכון, אבל כיוון שבתחום יחסי־העבודה היה הגורם המניע לא היחס החיובי לעבודה כמוקד של חיים חברתיים, אלא לחץ מאורגן בחברה המבוססת על הישגיות חומרית — הבעייה לא נפתרה, והתמונה שנצטיירה היתה תמונה של מלחמת־הכל־בכל על חלק גדול יותר מפירות העבודה ועל סטאטוס חברתי יותר גבוה. תמונה זו איננה שלילת המיפעל הציוני, כי אם ביזוח הרסני של הישגיו.

פשרנות פרגמאטית

תחום אחר, שבו נתגלתה אותה תופעה, הוא תחום החיים המדיניים. המפלגות הציוניות היו גם בעבר מכשירי שליטה, אולם השליטה היתה משמעת של פעילות ישירה בתחום היצירה המשקית והחברתית. היום התחזקת בשלטון היא המטרה, ואין המפלגות בתור שכאלו מהוות מכשירי יוזמה וביצוע של מיפעלים בעלי ערך לאומי; הן אינן תורמות לא לחברה ולא למדינה. הן נאבקות על פירות הישגיה. אפשר למשתבח בעובדה שמדינת־ישראל זכתה לסידה מופלגת של יציבות פוליטית פנימית. מפלגה אחת מחזיקה בה למעשה את השלטון במשך כל תולדותיה, ובאורח דמוקרטי. רק מרכיבי הקואליציה השתנו, וסימנו בכך תנודות קלות במדיניות הפנים. אולם היציבות איננה תוצאה של מחשבה עקבית וביצוע נאמן, אלא תוצאה של התאבנות המחשבה במפלגות האופוזיציוניות לא פחות מאשר במפלגות הקואליציה. במבט לאחור הן נראות שותפות לדפוס־מחשבה־ומעשה אחד, ובכולן ניכר תהליך דומה של נטישת עמדות עקרוניות וגלישה לפשרנות פרגמאטית, סימנך, שאין הן מציגות מכבר אלטרנטיבות ברורות לא במדיניות החוץ ולא במדיניות הפנים. ויכוחים בסוגיות שונות אינם חסרים, כמובן, אבל הללו יותר משהם עוברים בין המפלגות הם ניטשים בתוכן, ואין לך מפלגה גדולה, שאינה מציעה לבוחר כמעט את כל קשת הדעות בכל אחת מן הסוגיות הללו. מה מלכד אותן כלפי־פנים ומציגן זו מול זו? הווה אומר: המאבק על השלטון כשלעצמו. שעל כן כשם שאין סיבה מכרעת ליעדיף אחת מהן על זולתה, אין גם שום סיבה להחליף את המפלגה שנשתגרה בשלטון באחרת, שלא תהיה שונה ממנה אלא במיעוט הנסיון בלבד. זוהי יציבות מתסכלת, יציבות של שיגבה ינעת ומכבידה, הממצה את משמעם של חיים על־פי ה־מנחה שהמיפעל הציוני נשלם.

*

(מאמר שלישי בסדרה)

ראיון עם חיים בר־לב

(סוף מעמוד 7)

נוספות ובמאמצים נוספים יכולה איכשהו לאפשר את המשך גידול התפוקה בתעשייה ובמשק.

אני: מדברים על הרבה פשיטות־רגל וסגירת מיפעלים. זה נכון?

בר־לב (מניח ובית): יש מיפעלים לא רבים שנסגרו. בעיקר מיפעלים קטנים, שהבעלים והמנהלים הם אדם אחד, כאשר הוא ועובדיו מגוייסים, אין לו ברירה אלא לסגור. זה קורה בעיקר במיפעלים עצמאיים ובתי־מלאכה. בתי־חרושת גדולים לא נסגרו, ואם יש פשיטות־רגל, זה לאו דווקא בעטיה של תקופת־החירום. (בריפוי) לגבי העצמאיים מכירה המדינה במצבם המיוחד, וייסדה קרנות, שתפקידן לאפשר להם לעבור איכשהו תקופה זו.

שאלה: כלום מנהלים נגדנו הערבים מלחמה־חשה כלכלית?

בר־לב: אני חושב שהמלחמה הכלכלית העיקרית שמתנהלת היא באמצעות נשק הנפט, והיא מכוונת בעיקר נגדנו. אבל לא בצורה ישירה, דהיינו: היא מופנית נגד מדינות גדולות, הצורכות דלק, בכוונה לזכות בעמדה אנטי־ישראלית אקטיבית מצידם. זה הדבר העיקרי שהערבים עושים בתחום זה. לגבי החרם הערבי והינתקותה של אפריקה ממישור המדיני עם ישראל, (כלי ההדינימות) פוליטית אלה הם דברים חמורים מאוד, אבל כלכלית ישראל יכולה למצוא תחליפים ופתרונות לבעיות הללו. הדבר השלישי הוא גיוס־חירום, המחייב ריתוק חלק מכוח־האדם והמשאבים. בזה ישראל יכולה לעמוד לאורך־ימים. (קצובות) אם היא תשכיל לנצל עד־תום את המשאבים הבלתי־מגוייסים, כלומר: (ברגש חזק) שכל אחד ואחד מן האורחים בעורף יעשה בתקופת־חירום זאת מעל ומעבר לרגיל. בעברית פשוטה: שיעבוד יותר שעות ויותר טוב. דבר נוסף: לתת לחיילים בחזית הרגשה, שהעורף חי גם הוא בתקופת חירום.

כוח־האדם שלנו מצומצם

שאלה: מדוע עולים המחירים בלי הרף? מה אתם עושים נגד מפקיעי־מחירים?

בר־לב: המשק הישראלי תלוי במשק הצולמי. אנחנו חייבים לייבא מוצרי־יסוד וחומרי־גלם, ובאלה חלה עלייה מתמדת זה שלוש שנים, עלייה שהגיעה לשיאה ב־1973 והדבר מוכרח להתבטא בארץ. למשל, אם עכשיו יש התייקרות של הדלק פי שלושה — במקום חמישה דולאר חבית, 15 דולאר — הדבר מוכרח להביא להתייקרות שורה ארוכה של מוצרים. מוצרים פלאסטיים, קוסמטיקה, חומרי־ניקוי, ועוד שורה ארוכה של מוצרים המבוססים על הפטרו־כימיה. (בהחלטיות) כל המוצרים במשק חייבים בפיקוח על מחיריהם. אי־אפשר להעלות מחיר בלי אישור ועדת־המחירים הציבורית, חוץ מירקות ופירות. במידה שיש הפקעות מחירים, (בתקיפות) ננקטים צעדים מישפטיים נגד העבריין. את התופעות הללו מגלים עובדי המישרד בצורה מאוד הלקית, כי כוח־האדם שלנו הוא מצומצם, אבל ציבור הצרכנים הוא זה שנתקל בתופעות האלה, ובמידה שמודיעים לנו על הפקעת מחיר, או תלונה אחרת, יש באפשרותנו לבדוק ולטפל בכך. לסיכום (מפוכח): לציבור נדמה שפיקוח על המחירים פירושו יציבות מחירים, וצריך לדעת כי אלה הם שני דברים שונים. המחירים יכולים להיות יציבים בלי שום פיקוח, והמחירים עשויים לעלות בכל יום עם הפיקוח היעיל ביותר.

אני: האם תהיה מוכן לקבל בממשלה הבאה תיק אחר, מחוץ למישרד המיסחר והתעשייה?

בר־לב (מיירית): עקרונית כן. אבל תלוי איזה תיק. אינני מוכן לקבל כל תיק.

המוסדות להשכלה גבוהה

מודיעים

לסטודנטים מגוייסים אשר שירתו או משרתים בצה"ל במשך 75 יום (ברציפות או לסירוגין) בין 6 בספטמבר 1973 ואילך, כי הינם זכאים לתשלום שכר לימודים ע"י אוצר המדינה, וזאת עבור שנת הלימודים תשל"ד או תשל"ה ע"פ בחירת הסטודנט.

סטודנטים המבקשים להגות מזכות זו בשנת הלימודים תשל"ד צריכים להמציא למוסד שבו הם לומדים אישור משלטונות צה"ל המעיד על שרות לפחות של 75 יום כאמור לעיל, עם המצאת האישור יזכה המוסד את חשבונו של הסטודנט מתשלום שכר לימוד.

הטכניון — חיפה
האוניברסיטה העברית בירושלים
מכון ויצמן למדע — רחובות
אוניברסיטת בר־אילן
אוניברסיטת תל־אביב
אוניברסיטת חיפה
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מעונינים לרכוש

אולם

באזור תל־אביב, בשטח של 500—1000 מ"ר

בהצעות רציניות: נא לפנות טלפונית 240333, בין 8 ל־4.

הסינמטק הישראלי

עירית ת"א יפו אוניברסיטת ת"א הארכיון הישראלי לסרטים (חיפה)

——— גזור ושמור — מודעה יחידה ———

12.1 ב־18.30: **אופרה בגרוש** — פאבסט לפי ברכט וקורט וייל
הרמעה — יעקב ברקן / קצר
פריז בלילה / קצר
יוקרנו גם ב־14.1 ב־21.00 וב־17.1 ב־18.30.

12.1 ב־21.00: **רעב** — הנינג קארלסון לפי קנוט המסון
תעריף לילה — תמנע רנון / קצר
סרט קצר של רוברט ואס
יוקרנו גם ב־14.1 ב־18.30 וב־17.1 ב־21.00.

16.1 ב־17.00: **תיק איפקרס** — סידני פיורי
האדם הגדול — יעקב ברקן / קצר
(בשיתוף מועצת הנוער עירית ת"א־יפו)

16.1 ב־18.30 וב־21.00: **פגשתי בצוענים מאושרים** — פטרוביץ'.

18.1 ב־14.30: **אדם וגורלו — איקירו**; קורוסאווא

טל' קופה 235805 — משרד 284425

בית עובד העירייה רח' פומבדיתא 4 תל אביב טל. 241231

הופיע

השליח - חייו ומותו של אנצו סרני

מאת

רות בונדי

ספר על חייו הסוערים, מלאי מאורעות דרמתיים בפעולותיו בארץ, באיטליה, בעירק, במצרים ובגרמניה ועד משימתו האחרונה שנגמרה באופן טרגי בשליחותו כצנחן לגרמניה בזמן המלחמה בנאצים.

ספר כלתי רגיל על אישיות בלתי רגילה, שכל חייו הוקדשו לשליחות מופלאה לתקומתו של העם.

הוצאת עם עובד

עם ישראל אובד עצות מאין יבוא עזרו?

עם ישראל מוכה ומחון
איך נפלו צעירינו הגיבורים!
איך שגו מנהיגינו החכמים!

ואולי יד אלוקים בדבר, הוא אשר נתן כוח, עצה והעוז לאויבינו. הוא אשר מנע תושיה ממנהיגינו.

„מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה. לוכד חכמים בערמם, ועצת נפתלים נמהרה. יומם יפגשו חושך, וכלילה ימששו בצהרים... כי הוא יכאיב ויחבש, ימחץ וידיו תרפינה". (איוב ה', 12—18)

וכל זה למה? כי עזבנו את התורה ואנו הולכים הוסכים לעם חילוני כיתר הגויים.

חילונים דוחים טענה זו. היכן היה אלקים במשך דורות כאשר היינו ארוקים מאוד — בזמן מסעי הצלב, בתקופת האינקוויזיציה, בשנת ת"ח, בשנות השואה ועוד. ועוד?

אכן הנסיון מוכיח כי לא ישרה דרכנו בעיני אלוקים לא אז ולא היום. ואולם בימי יהושע בן־נון, בימי דוד ושלמה היה אלקים אתנו. מדוע? כי אז שמר העם את התורה. אך לא באותה צורה כמו בגולה. התורה הובנה ונשמרה לפי פשטותה. משמעות הדת היתה אז אחרת לגמרי, לכאורה הרי התקדמנו בדת אך דת איננה מדע, בדת כל המוסיף גורע.

הסבר על כך ניתן בחוברת

היהדות המקורית

מאת אמנון אמתי

להשיג בת.ד. 3343 ירושלים. המחיר — 2 ל"י

שמות

בפרשת „שמות", שאנו קוראים בשבת זו, הננו פותחים את הספר השני בחמשת חומשי התורה. מכאן ואילך עוסקת התורה בקורות עם ישראל ובמצוות המוטלות על בני ישראל, בניגוד לספר „בראשית", המגולל את תולדות האבות: אברהם, יצחק ויעקב.

מפרשת „שמות" ועד סוף התורה כולה עומדת כ־מרכז דמותו הזוהרת של משה רבנו. ואכן, שמו של משה מוזכר בכל אחת מפרשיות התורה בארבעת הספרים שלאחר „בראשית", חוץ מפרשת „תצווה", הנקראת בשבוע של פטירת משה (בשבעה באדר).

„ואלה שמות בני ישראל" (א', א')

דורשי רשומות מוצאים במלה „שמות" רמז לשלוש המצוות הבאות: שבת, מילה ותפילין. שלוש מצוות אלו מצויות בכך, שהתורה קוראת להן „אות". על השבת נאמר בשמות ל"א, י"ג: „כי אות היא ביני וביניכם"; על מצוות מילה נאמר בבראשית י"ז, י"א: „ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות־ברית ביני וביניכם"; ועל מצוות תפילין נאמר בשמות י"ג, ט"ז: והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך".

לא מיקרה הוא, כי מאז היותנו לעם ועד היום הזה דבקים אנו ביותר בקיום שלוש מצוות אלו, המשמשות כעין שלט המבליט את ייחודנו והוייתנו משאר עמי העולם.

✡

חכמי ישראל דורשים „ואלה שמות" על פי נוטריקון (= ראשי תיבות): „וחייב אדם ללמוד הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום".

ואמנם לא בכדי נרמזה מצווה זו של חז"ל בפתח ספר „שמות" דווקא. שהרי קודם לכן ישבו בני ישראל בארץ מולדתם ודיברו בלשון הקודש. אולם אחרי שירדו למצרים והחלו מתוודעים ללשונות הגויים, היה חשש שתשתכח מהם חלילה לשון הקודש, בת הגן והיכון אבותיהם. משום כך הורו לנו חכמינו ז"ל, שבכל הזמנים ובכל המסיבות עלינו לתת יתרון ללשון העברית על פני כל לשון אחרת, וכאשר אנו קוראים פרשיות התורה מדי שבוע, תהיה הקריאה „שניים מקרא ואחד תרגום", ובכך נחזק ונהדק את הקשר בינינו ללשון המקורית של אבותינו.

ממידרשי חז"ל

„ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך" (א', י"ג)

רבי אלעזר אומר: בפה רך (= בלשון רכה ובשפה חלקות משכו המצרים את בני ישראל לשעבוד). בשעה שאמר פרעה „הבה נתחכמה", קיבץ את כל ישראל ואמר להם: בבקשה מכם, עשו עמי היום בטובה! (= ברצונכם הטוב). נטל פרעה סל ומגרפה, וכל מי שהיה רואה פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים, היה עושה אף הוא כך. מיד הלכו ישראל בזריזות ועשו מלאכה עמו כל היום בכל כוחם. כיוון שהחשיך היום, העמיד עליהם נוגשים ואמר להם: חשבו (= מנו) את הלבנים! עמדו ומנו אותן. אמר להם פרעה: כזה (= כמספר הזה של לבנים) אתם מעמידים לי בכל יום ויום.

„וימררו את חייהם בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה..." (א', י"ד)

מהו ו„בכל עבודה בשדה"? לאחר שהיו עושים מלאכתם בטיט ובלבנים, ובאים לערב לבתיהם לנוח — בא המצרי ואומר לו (= לעברי): צא לקט לי ירק מן הגינה, בקע לי עץ זה, מלא לי חבית זו מן הנהר! מהו „את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך"? שהיו נותנים עבודת האיש על האישה ועבודת האישה על האיש (כדי לפרוך ולייגע גופם ונפשם של בני ישראל). אומר לאיש: קום לוש ואפה! אומר לאישה: מלאי חבית זו, בקעי עץ זה, לכי לגינה והביאי ירקות!

חסידים מספרים

במה למד הגאון מלובלין מבת פרעה?

פעם נתכנסו בלובלין כמה מראשי הקהילה עם זקני העיר ודנו בעניין חשוב, שהיה בו משום הצלת נפשות רבות מישראל.

אמרו אנשי המעשה שבין הנאספים: עניין זה שאנו דנים בו הוא כבד מאתנו, ולא נוכל לבצעו בכוחותינו הדלים והצנועים.

התערב הגאון רבי מאיר שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין בימים ההם, וקרא בהתרגשות: רבותינו! דרשו, כידוע, את הכתוב „ותשלח את אמתה" (ב', ה') — את ידה. ועוד אמרו: אף על פי שידה של בת פרעה היתה קצרה מלהגיע לתיבה באורח טבעי — כיוון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס וידה נתארכה אמות הרבה ונסיון ההצלה הצליח בידה. וכאן יש מקום לשאול: מה חשבה בת פרעה לפני תחילה, שהושיטה ידה לתיבה המרוחקת ממנה מרחק רב?

אלא — הוסיף ר' מאיר שפירא — מפרשה זו לומדים אנו מוסר השכל, שלעולם יחתור האדם אל המטרה הנכספת מתוך אמונה וביטחון בה'; ואפילו נראית לו המטרה רחוקה מכדי הישג ידו באורח טבעי, אסור לו להתייאש ולהוריד ידו בחוסר אונים ובאפס מעשה. ואף אנו — סיים הרב בהרמת קול — עשה נעשה למען המטרה שלפנינו בכל כוחנו ומאודנו, ובעזרת ה' גם נוכל נוכל...

במה נתייחד משה רבנו משאר גדולי ישראל?

מקורביו של החת"ם סופר שאלו פעם את רבם: על שום מה מקדימים לכל רב וגדול בישראל את התואר „רבי" לפני הזכרת שם האיש; ואילו אצל משה רבנו — רבם של כל ישראל — בא התואר „רבנו" אחרי הזכרת שמו.

דבר זה נראה בעיני פשוט וגם צודק, השיב החת"ם סופר לשואלים. משה רבנו היה גדול ומורם מעם עוד קודם שניתנה תורה לישראל; משום כך קודם שמו לתואר. ואילו הרבנים וגדולי ישראל שבכל דור ודור נתעלו למעמדם הרם רק בזכות התורה. משום כך ראוי להם לרבנים, שיקדימו תוארם לשמם...

היום ומחר בשידורי הרדיו והטלוויזיה

יום שישי

גל א'

13.00 חדשות ו„בחצי היום".
13.25 „קונצרט צהריים" — המשך.
14.00 חדשות.
14.10 לאם ולילד.
15.00 חדשות.
15.05 „קבלת שבת" — פרשת „שמות".
16.00 חדשות.
16.05 רגע של עברית.
16.06 המזרח התיכון.
16.30 „חדש בתקליטיה".
17.00 חדשות.
17.05 „מוסיקה קלאסית כ־בקשתך".
17.55 חדשות באנגלית.
18.00 חדשות.
18.05 „מה נשמע".
18.30 שבועון לספרות.
18.50 חדשות בצרפתית.
19.00 חדשות.
19.05 „הטור השבועי".
20.00 חדשות.
20.05 ניגונים" — דפים, דמויות ושירים לשבת.
21.00 חדשות.
21.05 קונצרט ליל שבת: מוצארט.
23.00 חדשות + „הלילה הזה".
23.25 סיפורדיו: „המזוודה" מאת ברונו פרנק.
24.00 חדשות.
00.05 רגע של שיר.

הגל הקל

13.00 חדשות + „בחצי היום".
13.25 שירים משלנו.
14.00 חדשות.
14.10 כאן אהוד מנור.
15.00 חדשות.
15.05 „מוכר וחביב" + פריסות שלום.
16.00 חדשות.
16.05 רגע של עברית.
16.06 מי מפחד ממוסיקה קלאסית.
16.30 „אנעים זמירות" — שירים לבוא שבת.
17.00 חדשות.
17.05 אתמולים — אנשים בכותרות העבר.
18.00 חדשות.
18.05 מעולם הפופ — אופנה, אמנות ופוליטיקה.
18.55 הודעות.
19.00 חדשות (רשת ה').
19.05 נעימה וזמר (ה').
20.00 חדשות (רשת ה').
21.00 חדשות.
21.05 „עוד פעם אחת" — מאוצר הסרטיה.
22.00 חדשות.
22.05 זה קרוב ללבי.
23.00 חדשות.
23.25 „אני עושה לי מנגינות".
24.00 חדשות.
00.05 לילה של כוכבים.
01.00 חדשות.
01.05 עד אור הבוקר — פזמונים ונעימות.
02.00 חדשות.

גלי צה"ל

11.00 חדשות.
11.05 חמים וטעים + די־ג'יים עם עדי ליבנה ודותי גור־אריה. (עד 13.55).
11.55 מה חדש.
12.00 חדשות.
12.05 יומן גלי צה"ל.
13.00 חדשות.
13.30 הנקודה היהודית.
13.55 הודעות לחיילים.
14.00 חדשות.
14.05 קיצור קל (עד 15.55).
14.30 חד וחלק — חידון.
14.55 מה נשמע.
15.00 חדשות.
15.55 הפטרת השבוע.
16.00 חדשות.
16.05 מצעד המרגנית.
17.00 חדשות.
17.05 עולמו של שמחה הולצברג — אבי הפצועים.
18.00 חדשות.
18.05 השבוע — יומן גלי צה"ל.
18.45 מסורת, מסורת.
19.00 חדשות.
19.05 יום ששי הקצר של דידי מנוסי.
20.00 חדשות.
20.05 חיי אדם — סיפורת של רבכת העמק.
21.00 חדשות.
21.05 כרצונכם — פזמונים ומערכונים.
22.00 חדשות.
22.05 שירים כלבבי.
23.00 חדשות.
23.05 ד.צ. 1005.
23.53 שיחות חצות.
24.00 חדשות.
00.05 יומן גלי צה"ל.
00.20 ציפורי לילה (עד 03.00).
01.00 חדשות.
02.00 חדשות.

טלוויזיה

12.00 מוסיקה לי — הזמנה לג'ז.
14.00 דף מספר — חיות הפרא ידידי — מאת רנה גיו.
14.05 כאלה אנחנו — אלה הלוטרה של אבא.
14.25 פגישה עם סופר — שיחה עם חנוך ברטוב.
15.00 משפחת פרטרידג'.
15.25 לקראת שבת.
18.00 חדשות בעברית + ערבית.
18.04 סרט עלילתי (ערבית).
18.45 חדשות (ערבית).
20.00 סקירת תוכניות (ערבית).
20.05 שיר שבת.
20.10 השבוע יומן אירועים.
21.10 „שוק המציאות" — ערב שירי אלתרמן בהשתתפות: יונה עטרי ואילי גורליצקי, והרקדנית: גליה גת, רותי לרמן ומרים פסקלסקי.
21.50 סרט קולנוע: „בילי בדאי" עם: תום קורטני, ג'ולי כריסטי, ווילפרד פיקלס ומונה וושבורן.
23.25 פסוקים לשבת. חדשות.

שבת

גל א'

08.05 „שחרית לשבת": טלמן ודבוז'אק.
09.00 חדשות.
09.05 „עולם המדע".
09.30 „חידון מוסיקלי".
09.55 חדשות באנגלית.
10.00 חדשות.
10.05 יומן השבוע.
10.55 חדשות בצרפתית.
11.00 חדשות.
11.05 חיים נחמן ביאליק — מאה שנה להולדתו.
12.00 חדשות.
12.05 לוחמה פסיכולוגית.
13.00 חדשות.
13.05 קונצרט צהרי שבת: ברוקנר ומוצארט.
14.00 חדשות.
14.05 לאם ולילד.
15.00 חדשות.
15.05 מוסיקה קאמרית: שומאן וצ'ייקובסקי.
16.00 חדשות.
16.05 „ואני תפילתי" — פרקי חזנות ותפילה.
17.00 חדשות.
17.05 סוף המסע — ז'ק אופנבך.
18.00 חדשות.
18.05 רסיטל: גריג ובלוך.
18.40 רומנסות ספרדיות.
18.50 חדשות בצרפתית.
19.00 חדשות ויומן השבוע.
19.50 פרקי היום בתנ"ך.
20.00 חדשות.
20.05 השיר האמנותי במוסיקה האינסטרומנטלית.
21.00 חדשות.
21.05 „המבדיל" ו„מלווה מלכה".
22.00 חדשות.
22.05 המזרח התיכון.
23.00 חדשות + „הלילה הזה".
23.35 „אונת מענה".
24.00 חדשות.
00.05 רגע של שיר.

הגל הקל

08.10 שירים בבוקר בבוקר + פריסות שלום (עד 10.00).
08.55 נוף ארצנו.
09.00 חדשות.
10.00 חדשות.
10.05 קלאסי וקל.
11.00 חדשות.
11.05 טוב לי לשיר — מופע פומבי.
12.00 חדשות.
12.05 על גלין יביא.
13.00 חדשות.
13.05 בימות ובדים.
13.40 נעימות קלות.
13.50 זכרונות ארץ־ישראל.
14.00 חדשות.
14.05 לאן הערב + מוסיקה קלה.
14.40 שירים ושערים (עד 17.00).
15.00 חדשות.
16.00 חדשות.
17.00 חדשות.
17.05 אחרי הקרב — על מלחמת יום הכיפורים.
18.05 הנושא בטיפול.
18.30 ממגרש הספורט.
19.00 חדשות (רשת ה').
19.50 נעימה וזמר (ה').
21.00 חדשות.
21.05 „מחזמר" — „פורגי ובס".
21.45 מוצאי ספורט.
22.00 חדשות.
22.05 שבת אחים — מופע פומבי.
23.00 חדשות + „הלילה הזה".
23.25 אדום עתיק — שירים שלא נס ליחם.
24.00 חדשות.
01.00 חדשות.
01.05 עד אור הבוקר — פזמונים ונעימות.

גלי צה"ל

02.00 חדשות.
08.05 סנדוויץ' — מערכונים ופזמונים עם מני פאר ורוויטל עמית.
08.55 מה נשמע.
09.00 חדשות.
10.00 חדשות.
11.00 חדשות.
12.00 חדשות.
12.5 השבוע — יומן גלי צה"ל.
13.00 חדשות.
13.05 שאלות אישיות.
14.00 חדשות.
14.05 לפי מידה — תוכנית מאזינים.
15.05 היום השביעי — שעתיים עם יוסי בנאי.
16.00 חדשות.
17.00 חדשות.
17.05 יומן גלי צה"ל.
18.00 חדשות.
18.05 רדיומונטז' — החיים בבית משותף.
19.00 חדשות.
19.05 ממנו אליך.
20.00 חדשות.
20.05 כרצונכם — פזמונים ומערכונים.
21.00 חדשות.
21.05 מסורת מסורת.
22.00 חדשות.
21.35 פזמונים מתוך סרטים ומחזות.
22.00 חדשות.
22.05 חיוג ושיר.
23.00 חדשות.
23.05 שיחת חצות: עם פרופ' שרשטיין.
24.00 חדשות.
00.05 גלי־צה"ל — יומן חצות.
00.30 ציפורי לילה עם אורי לוטן ופנינה בת־צבי.
01.00 חדשות.
02.00 חדשות.

טלוויזיה

10.00 בידור לילדים.
10.30 סרט קולנוע: „שמונה בעקבות אחד" — סרטו של מנחם גולן על פי ספרה של ימימה צ'רנוביץ־אבידר; בתפקיד הראשי: שייקה אופיר.
12.00 תעודה — „מסע אווזי השלג" — אורח חייהם וסיפור נדודיהם של אווזי השלג בצפון אמריקה.
18.00 חדשות בעברית + ערבית.
18.04 ד"ש עם שיר (ערבית).
18.32 חידושים והמצאות (ערבית).
18.45 בעקבות השמש: „המתאגרף" (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 המבדיל בין קודש לחול.
20.30 מבט לחדשות.
21.10 אירונסייד: „שלושה כנורים".
22.00 מבט ספורט.
22.50 בידור הו"ל — שארל אזנאבור.
23.30 פסוקו של יום.

למכירה
מכונית פרטית
פורד טאונוס M20
שנת ייצור 1969,
טסט משולם
לשנה שלמה,
מצב מצוין
לפנות:
כיתן דימונה הדר יוסף, תל־אביב, טל. 773132 — מנהל המשק.

להשכרה משרדים

620 מ"ר + 590 מ"ר
עם מיזוג אויר
במרכז מסחרי בחולון

מתאים למשרדים, למעבדות,
לאולמי תצוגה
או לתעשייה קלה.

נא לפנות בכתב לת.ד. 32028 ת"א, עבור:
„משרדים בחולון"

הצעה מיוחדת!

המביא מודעה זו
יקבל עד —.350 ל"י
עם קנית מכונת התפירה
„אלנא־לוטוס"

מכונת תפירה חדישה
והקומפקטית — תוצרת שוויץ
מבצעת כל סוגי תפירה

אלימלך ובניו, רחוב יפו 40, ירושלים
ברגמן, רח' בן־יהודה 10, ת"א, טל. 57660

כשאבא איננו בבית זמן ממושך
מתעוררות בעיות
איך לפתור אותן?
קראו את

אורים להורים

בחוברת ינואר החדשה תמצאו רשימות על הנושאים הבאים:

* כשאבא איננו בבית — שיחה עם הפסיכולוגית ד"ר יונה טייכמן — נעמי בן־גור.
* ילדי תמיקלטים — מחקר חדש על ילדים בעיירות ספר — מאת ורדה רזיאל (ווזלטיר).
* האתגר — לצרוך פחות — מאת ורדה צ'צ'יק.
* להיות אמא — מגורה ההומוריסטי של נורה הראל.
* מכתב למורה — צבית בן־שלום.
* יש בעייה — תשובות לשאלות הורים בייעוצה של — וואלאך־גולדברג.
* השנה השניה — שיחה עם הפסיכולוגית צפורה כץ רות מגד.
* טלוויזיה — מה נראה בשנה הקרובה בטלוויזיה הלימודית? — צבית גינור.
* סיפור לילדים מאת נעמי פרנקל — ושיר מאת שלמה טנאי.
* המלצות על ספרי קריאה לילדים — ירדנה הדס.
* ילדי הקיבוץ במלחמה — שלומית טאוב.
* זכרונות ילדות של אוריאל אופק — שלומית כהן.
* רפואה — שיחה עם אסתר פישר.

הורים:
חיתמו על „אורים להורים" כי הוא עיתון שלכם
דמי חתימה לשנה 12.50 ל"י בלבד

גזור ושלח

לכבוד מינהלת „אורים להורים" ת.ד. 303, ת"א
נא לשלוח לי את החוברת „אורים להורים" במשך שנה אחת (12 חוברות)
השם.......
הכתובת.......
מצורף שק/המחאת דואר על 12.50 ל"י.

סריג צפת בע"מ

החל מיום 15.1.1974 יוחלפו מספרי הטלפון במשרדינו בתל־אביב.

המספר החדש

59278-9

אוניברסיטת תל־אביב

מודיעה על
פתיחת הרישום
לשנת הלימודים תשל"ה

ללימודים לקראת התואר הראשון
ביום שלישי, כ"א בטבת תשל"ד 15.1.74
עד יום ראשון, ב' באדר תשל"ד 24.2.74

יחידות הלימוד:
הפאקולטה למדעי הרוח
הפאקולטה לאמנויות (לרבות האקדמיה למוסיקה)
הפאקולטה למדעי החברה
ביה"ס למוסמכים במינהל עסקים — החוג לחשבונאות
הפאקולטה למדעים מדוייקים
הפאקולטה למדעי החיים
הפאקולטה למשפטים
הפאקולטה להנדסה
הפאקולטה לרפואה

בית־הספר לרפואה:
א) לימודים לקראת התואר דוקטור לרפואה
ב) ביה"ס ללימודי הפרעות בתקשורת

ביה"ס ללימודי המשך ברפואה — החוג לסיעוד
המרכז להדרכה ולהשתלמות עובדי חינוך
(במסגרת בית הספר לחינוך).

מועמדים המשרתים בצה"ל או המתעתדים לנסוע לחו"ל מתבקשים לפנות בכתב לקבלת טופסי רישום במועדים שצויינו לעיל.

חוברת הסברה וטופסי רישום ניתן לקבל אישית או בכתב על גבי גלויה במשרד הרישום, בניין מכסיקו, קרית האוניברסיטה, רמת אביב. החל מיום ג', כ"א בטבת 15.1.74.

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
בימי ד' גם בשעות 15.00—17.00
טלפון: 3־2־411191.

ציור ותיכנון אופנה

המדרגה לאופנה

Institut de Coupe et de Haute Couture.

נפתחים קורסי ערב

מתקבלות בעלות כשרון ונתונים מתאימים. בוגרות הקורסים יקבלו הפניה לבתי־אופנה ומקומות עבודה אחרים בהתאם לחישגיהן.

לקבלת פרטים, נא לצלצל, טלפון: 739193 ת"א, או גזרי ושלחי את התלוש הרצ"ב.

לכבוד
המרכז לאופנה, ת.ד. 36239 ת"א. לכוס' 85
נא לשלוח לי פרוספקט חינם על הקורסים.
שם.......... גיל..........
כתובת..........

דוקרט — ביח"ר לסריגים

חיסול עודפי יצוא מאיכות מעולה

ז'קטים לגברים ✱ חליפות לגברות
מצמר שלוב עור (זמש)
סוודרים, פולברים, כותנות, חולצות
הזדמנות מיוחדת
שמלות צמר עבה —.35 ל"י

ת"א: שד' רוטשילד 75 (פ' מזא"ה), שעות 8—17.30
לוד: אזור התעשיה (ע"י טלרד), שעות 8—16.00
פרט ליום ששי

בית ספר גבוה לציור בתל־אביב
רח' קלישר 5, טל. 57348, ת.ד. 29191, ת"א

נמשכת ההרשמה לחוג לציור
שליד בית־הספר

פרטים במשרד ביה"ס, כל יום בין השעות 9—12 לפנה"צ ובימים ב' וד' גם בשעות 4—6 אחה"צ.

ההנהלה

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 1.25 ל״י לשורה / יום ו׳: 1.50 ל״י לשורה

פרקי היום בתנ״ך

המשנה היומית

הדף היומי

ההלכה היומית

הדלקת הנרות

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנויות בתי חולים

● היום: איכילוב.
● שבת: רוגולין.

תורנות בתי מרקחת

וילות ובתים

בתי כנסת

נרשמו לנשואין

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

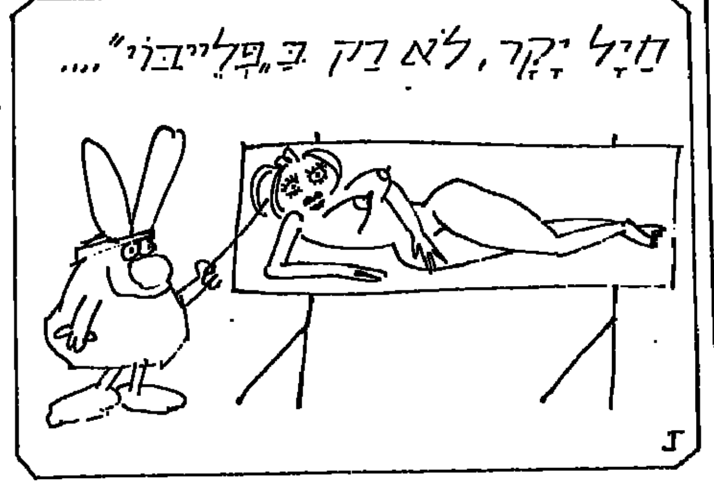

דירות

קבלנים מציעים

1-1½ חדרים

2-2½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

חדרים מרוהטים

אולמות

משרדים

חנויות

מחסנים

בתי מלאכה

מגרשים

עסקים

מבנה תעשיה

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

אופנועים וקטנועים

● למכירה הונדה 50 C.D 18,000 ק"מ שנת 71 טלפון

ביקוש רכב

● מעוניין לקנות פיאט 850 ובלי מנוע

● מחפשים מכונית רחשבו, רנו מיני מינור במצב טוב

● מעוניין בטנדר במצב טוב

השכרת רכב

● ב"ארז" השכרת פרטיות וטנדרים

● שכירות בתנאים מיוחדים

מכוניות למכירה

● בהזדמנות שברולט מסחרי

● למכירה וליאנט 1968 לא אוטומטית

● טריומף 1300 1970

● סוסיתא מנדר 72

● מציאה אופל אקספורט 1963

מציעים למכירה

● עגלת תינוק טריקו ואמבטיה

● למכירה מקרר אמקור

● מכונת תפירה זינגר

● לרגל נסיעה למכירה מקרר

רוצים לקנות

● אני קונים (מבינים) שטיחים מכל הסוגים

● קונה רהיטים משומשים

● הלכה קונה וסוחר רהיטים

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: גורדאו 20, טל. 661166

תערוכות

● בגלריה נוגה לאמנות בחיפה, רח' הנביאים 28, ... תערוכות ציורים ...

בתי-ספר ושיעורים

● אנגלית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, עיברית בקורסים, שיעורים פרטיים. ...

כלי נגינה

● דרושים אקורדיונים משומשים עד 10 בסים בכל מצב ...

חוגים

● האב את/אתה יודע הכל על החבר/החברה ...

שידוכים

● ...

מכונות כביסה

● מכונת כביסה זיגו מנוע אוויר ... 717012

תנורי חמום

● עכשיו כדאי יותר להחליף תנורי חימום ...

● תנורי חימום מכל הסוגים ...

חקלאות

● בהזדמנות! טרקטור ...

חיות בית

● בהזדמנות מצויינת 1 חודשיים לפסירה ...

● למסירה גור רועה ... 172

● גור דני עם תעודות ...

מסעדות

● מרתף הפיצות ברח' הרצל 27 ...

הלוח הכפול באר-שבע

● כהן אורי, בן הגב' רות, רוק, ישראל, באר-שבע ...

● הרשקוביץ אריה, בן משה, רוק, עכו, באר-שבע ...

● אלנבכר מאיר, בן שמעון, רוק, טוניס, באר שבע ...

● אביטבול רפאל, בן אברהם, רוק, מרוקו, באר-שבע ...

● סבג גבריאל, בן יעקב, רוק, אלג'יריה, באר-שבע ...

● ברודסקי מרכוס בן שמואל, רוק, ארגנטינה באר-שבע ...

● נחיון חז שמעון בן עזרא, רוק, באר-שבע ...

● אלמים סנחס בן חיים, רוק, מרוקו, באר-שבע ...

● קדושים ציון בן מורדא, רוק, פרס, באר-שבע ...

● ליאני אלי סלמון בן שמעון, רוק, אלג'יר, באר-שבע ...

● גינר עמוס בן בשה, רוק, חיפה, באר-שבע ...

● קרייטמן מרט, בן משה, פנוי, בריה"מ, באר-שבע ...

● עילוז משה, בן אליהו, רוק, מרוקו, באר שבע ...

דירות למכירה

● 4 חדרים קומה שנייה, מעלית ...

● 4½ חדרים, ...

● למכירה דירת פאר 5 חדרים ...

● 8 חדרים, הבולל המעורבי בבאר-שבע ...

● בבאר-שבע במרכז האוניברסיטה ...

וילות ובתים

● למכירה בעומר וילה 4 חדרים ...

● ב"עומר" וילות בנות 4 ו-5 חדרים ...

מכוניות

● מנ'ו 404 71 אוטומטי ...

מציעים למכירה

● לאוהדי עוברים ומטעלים ...

● למכירה בית-דפוס ...

נרשמו לנישואין

● מטוראשוילי יעקב, בן מאיר, רוק, בריה"מ, באר-שבע ...

● קומי אברהם, בן משה, רוק, פרס, באר-שבע ...

● ווקנין דוד, בן אליהו, רוק מרוקו, באר-שבע ...

● יוסף נעים, בן אליהו, רוק, עירק, באר-שבע ...

● מימוני יוסף, בן לאלו, רוק, טוניס, באר-שבע ...

● לרר מנדי (מרקו), בן שאול, רוק, ישראל, באר-שבע ...

● מימוני אנדרי, בן פליקס, רוק, טוניס, באר-שבע ...

דרוש
חרט/כרסם
עצמאי
פוג'אי/אי
לביצוע וניהול עבודות מדוייקות.
תנאים טובים ביותר ל-אדם המתאים.
סודיות מובטחת.
לפנות ת.ד. 18144 ת"א עבור חרט.

למלון בירושלים
דרוש
מנהל
חשבונות
בעל נסיון.
נא לפנות בציון פרטים מלאים לת.ד. 2656 י-ם.

אופנועים וקטנועים

● הונדה 50, 78 מטם לשנה, מצוינת ...

ביקוש רכב

● מעוניינים בסימקה 1000 שנת 69, 70 ...

מציעים למכירה

● אבקת כביסה למכונות אוטומטיות ...

רוצים לקנות

● מעוניינים לשכור אולם ...

רהיטים

● ארון מורניר אלון 4 דלתות ...

מקררים

● מקרר אמקור 10 במצב טוב ...

טלויזיה

● ב"סלון טרוין" ...

מקררים

● למכירה מקרר עם בטוחה ...

חדרים 2-2½

משרדים

מבנה תעשיה

עסקים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

מגרשים

תורנות רופאים לפי השכונות

תורניות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

הודעות לציבור

דירות

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

1-1½ חדרים

הלוח הכפול נתניה

קבלנים מציעים

וילות ובתים

דירות למכירה

נופש

מחסנים

מכוניות

אשדוד

דירות למכירה

וילות ובתים

מגרשים

דרושים
טכנאי
אלקטרוניקה
לעבודה בציוד אלקטרוני

שידוכים

רופאים

מי מצא?

הודעות

חיות בית

כלי נגינה

נופש

חוגים

בתי-ספר ושיעורים

בולים ומטבעות

הלוואות

השקעות

חקלאות

מקררים

שטיחים

תריסים

הלבשה

צילומים

שעונים

דודי שמש וחשמל

מכונות כביסה

מכונות כתיבה

טלויזיה

טפטים

תנורי חמום

רהיטים

תורות השכיר לפי המקצועות

• עו"ן — עורך ראשון בבתים, תרפ"ו...

חורפיות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי-כנסת

הודעות

דירות

קבלנים

וילות ובתים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

• במשכבה הגרמנית, דירות 3 חדרים + דירת חדר, בית חדש...

1-1½ חדרים

2-2½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

• במעלות-תרשיחא רמות-אשכול דירת 4 מרוהטת ...

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

אולמות

משרדים

חנויות

מחסנים

מנעולים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

מבני תעשיה

עסקים

מכוניות

אופנועים וקטנועים

• אופנוע ב.ס.א.אי. 1071 במצב טוב.

מציעים למכירה

• למכירה בזול מקרר, מכונת כביסה (תוצרת רוסיה), וטיפ' „פיליפס" טלפון —

• בהזדמנות: מכון תספורת ...

מקררים

• למכירה מקרר אמקור 11, במצב טוב.

דודי שמש וחשמל

• „טירוסל" דודי שמש ...

מכונות כביסה

• מכונת כביסה חדשה, תוצרת בריה"מ, ב-850 ל"י —

חיות בית

• טעוניו, בגור רועים גרמני.

בתי-ספר ושיעורים

• שעורי אקורדיון בתנאים נוחים, מורה מנוסה טל.

• שעורים באנגלית למתקדמים, חיבור, שיחה וספרות אנגלית, מציע בוגר אוניברסיטת אוקספורד.

הלוואות

כלי נגינה

ריקודים

שידוכים

לחברה קבלנית
דרוש
מנהל עבודה
לניהול פרויקט בטונים
בקנה מידה גדול
עבודה קבועה ותנאים טובים מובטחים
לפנות לטלפון 820102, 826459.

לקואופרטיב „שלב" ת"א
רח' גיבורי ישראל 92, טלפון 38861
דרושים
1. מזכירה בתבנית
2. שתי פקידות
נא לפנות אישית או לת.ד. 9185 ת"א לח' כץ.

מוסד הטכניון למחקר ופיתוח בע"מ

מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
במרכז לבטיחות בדרכים
עוזרת לספרנית הראשית
הכישורים הדרושים: בוגרת קורס לספרנות מכונית, שליטה בשפות עברית ואנגלית, ידיעת הדפסה בעברית, רצוי גם אנגלית.
מכרז מספר 145/73.
במקודמה להנדסת אווירונוטית ובמקודמה להנדסת מכונות
מהנדס מכונות או אוירונוטיקה
הכישורים הדרושים: בעל מספר שנות נסיון (רצוי בקשר עם מנועי סילון וטורבינות גז). המשרה תכלול עבודות-מחקר הקשורה במנועי סילון, תכנון, הרצאת והפעלת מתקן הניסוי וביצוע הניסויים. יש אפשרות להשתלמות לתואר גבוה.
מכרז מספר 4/74.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המקצועי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופיתוח בע"מ, בית חסנט, קרית הטכניון חיפה — עד יום ו', 18 בינואר 1974.

תדיראן
למעבדות הפתוח
דרושים
1. **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
פתוח מערכות ספרתיות.
2. **מסגר דגמים**
3. **מחסנאי**
רצוי עם נסיון
4. **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל — טל. 764511 או לת.ד. 648 תל-אביב

חברת מחשבים וציוד הקפי
דרושים לרגל הרחבת פעולות החברה
א. **מהנדס/טכנאי אחזקה**
תפקיד: אחזקת מערכות הקפיות למחשבים.
כישורים: נסיון קודם של שלש שנים לפחות באחזקת מערכות הקפיות (תקליטים, סרטים, מערכות זיכרון ותקשורת).
יועדפו בעלי נסיון במערכות IBM
ב. **פקיד מכס**
תפקיד: טפול בסחורות יבוא/יצוא, שחרורי מכס, ניהול מחסן תלפיות.
כישורים: ידיעת השפה האנגלית, רצוי נסיון קודם בניהול מחסן, וידיעת הליכי שחרור ממכס.
ג. **מזכירה כללית**
כישורים: ידיעת השפה האנגלית, נסיון קודם בעבודת מזכירות.
ד. **כתבנית עברית/אנגלית**
ה. **נער שליח**
*
המעונינים יפנו לת.ד. 2832 ת"א
סודיות מובטחת

מרכז רפואי סורוקה בנגב
בית החולים — והמחוז
דרושות
עובדות סוציאליות
בעלות תואר אקדמאי
במשרות שלמות או חלקיות
תינתן עזרה בדיור
על המעוניינות לפנות לאחראית על השרות הסוציאלי בבית החולים או להנהלת בית החולים בשעות לפני הצהריים.

מרכז רפואי סורוקה בנגב
בית החולים — והמחוז
דרושות
מרפאות בעיסוק
במשרות שלמות או חלקיות
תינתן עזרה בדיור
על המעוניינות לפנות לאחראית על המחלקה לריפוי בעיסוק בבית החולים או להנהלת בית החולים בשעות לפני הצהריים.

למוסד מחקר מדעי באזור תל-אביב
דרוש
כימאי פיזקלי
בעל תואר MSc או PHd
עם נסיון בעבודה
• המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה קודמת לת.ד. 8034, יפו.

למפעל לארונות מטבח חדשים בגוש-דן
דרושים
בתנאים טובים
1. **בעלי מקצוע**
2. **נערים מתלמדים**
בדבר פרטים נא להתקשר טל. 741154.

לחברת יבוא גדולה
דרושים
מחסנאי
בעל ידע בכלי עבודה
מנהל חשבונות סוג ד'
לפנות בכתב לת.ד. 7107 ת"א
או טלפונית למספר 260261

LIFE
תבניות לייף (1972) בע"מ
שדרות ההסתדרות מפרץ חיפה
לייצור תבניות
דרושים
חרטים / כרסמים
נא לפנות לישראל, טלפון 720126—04.

לחברת ספנות גדולה בחיפה
דרושה
נקבנית אנגלית
הכישורים:
— ידע בסיסי באנגלית.
— נסיון קודם בעבודה רצוי.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד לת.ד. 4868 חיפה
עבור מס' 300.

מרכז רפואי סורוקה בנגב
בית החולים — והמחוז
דרושות
מזכירות רפואיות
במשרות שלמות או חלקיות
הגיל אחרי שרות צבאי ועד 40
ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית
תינתן עזרה בדיור
על המעוניינות לפנות להנהלת בית החולים בשעות העבודה הרגילות.

הרץ
השכרת רכב
דרושים
בתל-אביב - מרכז התחזוקה
מכונאי רכב
עוזרי מכונאי
שליח (רצוי עם קטנוע)
נא לפנות למר ברל מרגל, רחוב ישראל בק 14, תל-אביב
בירושלים
מכונאי מתחיל
או אדם בעל ידיעה במכונאות למשרה זמנית
נא לפנות למר אלטשולר, רח' המלך דוד 18, ירושלים

אלביט מחשבים בע"מ
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
לעבודה בבדיקות סופיות ואינטגרציה של מכשור.
עבודה מעניינת למועמד המתאים.
בתגובה נא להתייחס למספר המשרה (47/1).
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם. סודיות מובטחת.

דרושה פקידה בכירה
לנהול משרד-פרסום בת"א
כישורים:
• תכתובת והדפסות בעברית ואנגלית
• הכרת חשבונות וקופה.
• שעות לועזיות והרבה כשרון
שעות 08-16
הצעות מפורטות לת.ד. 4252 ת"א

תדיראן
לאגף התקשורת בפ"ת
דרושים
1. **מקדם אספקה**
טפול בהצטיידות חומרים לקבוצות פרוייקטים אלקטרוניים לפי תחזית. מעקב אחר קבלת חומרים בארץ ובחו"ל.
הכשורים הדרושים: בוגר בי"ס מקצועי במגמה מכנית או אלקטרוניקה. נסיון בתפקיד דומה 3 שנים. ידיעת אנגלית.
2. **מהנדס אלקטרוניקה**
לפתוח מערכות ציוד נושא. שנתיים נסיון בפתוח מעגלים ספרתיים ואנלוגיים.
3. **אלקטרונאים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמת חשמל/אלקטרוניקה.
להרכבות ובדיקות סופיות.
מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל רחוב הסיבים 18 פתח-תקוה או לטלפון 918585.

לחברת שרותים בחיפה
דרושה
פקידה
בעלת נסיון במגע עם קהל.
שעות עבודה: 7.30—16.00.
אפשרי גם סידור לעבודה עם הפסקת צהריים ממושכת.
עבודה קבועה!
לפנות בכתב: ת.ד. 2455 חיפה עבור „פקידה".

למעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ
אשדוד
דרושים
1. **מנהלי עבודה**
לניהול מחלקות ייצור, בעלי נסיון בניהול צוות עובדים.
2. **עובדי ייצור**
להפעלת מתקנים במשמרות.
3. **מחסנאי**
כישורים:
— ידיעת השפה העברית על בוריה
— ידיעת השפה האנגלית
— בעל נסיון בעבודת מחסן
המעונינים יפנו בכתב לת.ד. 2 אשדוד, למחלקת כח אדם.
— סודיות מובטחת —

לבית חרושת „יצהר"
דרושים
א. **מסגר-מכונאי**
ב. **רתך - צנר**
ג. **מסגר מכני**
עד גיל 40
ד. **פועלים מנוסים**
*
תנאים טובים לאדם המתאים
לפנות בטלפון 252444
או לת.ד. 823, תל-אביב

לחברה כנכלית
חוות רביה
דרוש מנהל לעופות
בארץ מתפתחת
תאור המשרה: אחראי על משק רביה לעופות בהקף יצור של 1.5 מיליון אפרוחים לשנה ושווקם ללקוחות בסביבה.
אחראי על ניהול המשק מבחינה מקצועית, ארגונית, פיננסית ועל מערכות השווק.
אחראי על הכשרת כח אדם מקומי למילוי הפונקציות השונות במפעל.
דרישות המשרה: בעל השכלה אקדמאית — אגרונום.
בעל נסיון מעשי בניהול משק רביה בהיקף דומה במשך 5 שנים לפחות. או מרכז ענף לול במשק שיתופי עם נסיון רב-שנתי. כושר ניהול מפעל רביה מבחינה מקצועית, ארגונית ופיננסית.
כושר ניהול מו"מ וניהול צוות עובדים. ידיעת השפה האנגלית או הגרמנית הכרחית. רשיון נהיגה.
על המומחה יהיה לצאת ללא ילדים ובמידה ורעיתו מצטרפת יהיה עליה לדעת אנגלית או גרמנית על בוריה.
פרטים נוספים ניתן לקבל עפ"י פניה לת.ד. 2170 תל-אביב.
על המועמדים להגיש מועמדותם לא יאוחר מיום 25.1.74, לת.ד. 2170 תל-אביב.
סודיות מובטחת

לאחים גולדשטיין בע"מ
הרצל 75 רמת-גן. טל. 725137
דרושים:
טכנאי/ת בנין
מהנדס
לעבודות טכניות משרדיות ופיקוח עליון
לפנות בין השעות 16.00—18.00.

למפעל מזון בפתח-תקוה
דרושים
1. **מסיק דודים**
לעבודה במשמרות
2. **חשמלאי אחזקה מוסמך**
3. **מפעילי מתקנים**
לעבודה במשמרות
נא לפנות ל-903781 בין 8.00 ל-17.00

מרכז רפואי סורוקה בנגב
בית החולים — והמחוז
דרושות
פיזיוטרפיסטיות
במשרות שלמות או חלקיות
תינתן עזרה בדיור
על המעוניינות לפנות לאחראית על המכון הפיזיותרפי בבית החולים או להנהלת בית החולים בשעות לפני הצהריים.

דרושות
קבוצות שלד
לבנין קוטגים בנתניה
לפנות רחוב הרצל 51, סניף סולל-בונה נתניה
טלפונים 053/28934, 053/23958

תדיראן

למפעל הסוללות ברחובות

דרושים

1. **מנהל משמרת**
הפעלה יפקוח על צוות עובדים, התמצאות בסיסית בהפעלת מכונות ייצור. רצוי רקע זאורטי בניהול עבודה.

2. **מהנדס אלקטרוניקה,**
פתוח תכנון מערכות הספק. נסיון בתכנון מערכות, במעגלי הספק, תכנון שנאים ומעגלי בקרה אלקטרוניים.

3. **מסגר מכני לעבודות אחזקה.**
מסגר עצמאי לבנית מכונות וציוד עזר לייצור. רצוי ידע בפנאומטיקה ובהפעלת מכונות לעבוד שבבי. בוגר בי"ס מקצועי.

4. **מכונאי אחזקה.**
מכונאי עצמאי לאחזקת ציוד אוטומטי לייצור המוני. רצוי ידע בפנאומטיקה. בוגר בי"ס מקצועי.

מועמדים מתאימים יפנו לשם קביעת ראיון לטלפון 050056, רחובות.

אוניברסיטת תל-אביב

דרושים/ות

למקולטה להנדסה

טכנאי אלקטרוניקה

לפתוח ובנית מערכות ניסוי בתחום האנלוגי והספרתי למעבדות הוראה ומחקר באלקטרוניקה; עבודות אחזקה של מכשור אלקטרוני מגוון וחדיש.

הכישורים הדרושים — נסיון של שנתיים לפחות. הדרגה — בהתאם לכישורים.

על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושם המשרה על גבי המעטפה, אל מזכירות הפאקולטה להנדסה, אוניברסיטת תל-אביב, רמת-אביב, עד ליום 18.1.1974.

*

להנהלת חשבונות

מפעילי נשיונל

לעבודה בשעות אחה"צ.

הכישורים הדרושים — נסיון של 5 שנים לפחות.

על המעוניינים להתקשר לטלפון מס' 416111/215.

*

למחלקת המנגנון

נערות

עד גיל 17, לעבודה משרדית.

רצויה הבנת השפה האנגלית.

על המעוניינות, לפנות ישירות אל ענף כח-אדם, מחלקת המנגנון, בנייני המינהלה, קרית האוניברסיטה, רמת-אביב.

האוניברסיטה העברית בירושלים

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של:
מהנדס אינסטלציה — במחלקת המשק — גבעת רם

מכרז פנימי 11/74

תיאור התפקיד — אחראי על אחזקה, תכנון וביצוע התקנות, ובדיקת תכניות של מערכות אינסטלציה סניטרית. כולל קוי אספקת מים, רשתות ביוב, ניקוז, אויר דחוס וכו'; ניהול צוות עובדים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית (וידיעת שפות זרות נוספות רצויה); — השכלה אקדמית — מהנדס מכונות; נסיון של 5 שנים לפחות (נסיון בשטח אינסטלציה סניטרית).
הדרגה — 5—6 בדירוג המהנדסים.
על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עד תאריך 24.1.74 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים מיקוד 91009. ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 11/74".

למפעל לייצור חלקי חילוף לרכב בתל-אביב

דרושים

* **עובד למכירה בחנות**
בעל נסיון של שנה אחת למכירת חלקי חילוף לרכב — אפשרי גם נער.
* **עוזר למחסנאי**
בעל נסיון של שנתיים למחסן חלקי חילוף לרכב.

התחלת העבודה מיידי

להתקשר טלפונית בשעות העבודה 32176, 33109

למפעל תעשיתי ברחובות

דרושה

מנהלת חשבונות

סוג ג', רצוי נסיון של 1—2 שנים.

בתשובה בא לפנות לת.ד. 33157 תל-אביב, עבור מס' 783

דרוש לחב' פרסום ידועה בת"א

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

באים בחשבון רק. מנהלי-חשבונות עצמאיים, בעלי דירוג ד' בהנה"ח לפחות. התפקיד כולל הכנת חשבונות לקוחות, תשלומים לספקים, הכנת- משכורות, הכנת מאזנים וכושר ניהול עצמאי שוטף של כל עבודות הנהלת הכספים והחשבונות של החברה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בלבד, בציון קורות חיים, נסיון והמלצות, אל ת. ד. 4407, ת"א, עבור „מנהל-חשבונות להב' ידועה". סודיות מובטחת.

אלביט מחשבים בע"מ
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION

דרושה

מנהל/ת חשבונות

בעלת סוג ג' בהנהלת חשבונות
ונסיון של שנתיים לפחות

בתגובה נא להתייחס למספר המשרה (42/1).

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ל-
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם. סודיות מובטחת.

תדיראן

למפעל האלקטרוניקה באזור

דרושים

1. **ספרנ/ית טכני/ת**
אחראי/ת על הספריה הטכנית של המפעל. ספרן מוסמך, רצוי עם נסיון קודם בעבודה בספריה טכנית, שליטה בעברית .אנגלית ויכולת לנהל התכתבות בשפות.
2. **מסגרים**
עם ידיעה בריתוך ואינסטלציה. בוגרי בתי ספר מקצועיים.
3. **ראשי צוותים**
ניהול צוות עובדים/ות בהרכבה אלקטרונית. רצוי עם נסיון.
4. **שרטטים**
שרטוט אלקטרוניקה — שרטוטי מיקום וכיבים ושרטוטי מעגלים מודפסים, סכמאות חשמליות.
שרטוט מכני — שרטוטי יצור לאביזרים מכניים, לוחות קופסאות כולל כתיבה הוראות ייצור.
5. **אלקטרונאים**
לבדיקת מודולים ולבדיקות סופיות.
רצוי יוצאי חי"ק עם נסיון במכשירי קשר. בוגרי בתי ספר מקצועיים.
6. **הנדסאי/טכנאי יצור**
הפעלת טכניקות לשיפור שיטות ייצור. עריכת חקר זמן לקביעת מדדי יעילות, ריכוז מקצועי של הנדסת ייצור.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת. ד. 648 תל-אביב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי.

סודיות מובטחת

למפעל קיבוצי- המייצר מוצרי פלסטיק מעולים

דרוש: איש מכירות

לחנויות לכלי בית ולכלי עבודה

הכישורים הנדרשים:
— נסיון במכירות
— הופעה משכנעת
— בעל רכב
— מגורים באזור ת"א

נא לפנות לת.ד. 32028 ת"א עבור „פלסטיק". בצירוף פרטים מלאים על נסיון קודם והמלצות.

דרוש

גזרן

לקונפקציה תחתונה

נא לפנות ל„פשלוף", רחוב בן-אביגדור 26, ת"א (כניסה מרח' המסגר 62), טל. 36327.

לחברת די-קרון

דרוש

פרייזריסט

מתקדם

עבודה קבועה — תנאים טובים

בנין מרכזים, רח' היסוד 1 תל-אביב

טל.: 826601

חברה פיננסית במרכז תל-אביב

מחפשת

מרכזנית וכתבנית

למשרה חלקית משעה 12.30 עד 17.00.

דרישות המשרה: ידיעת הפעלת מרכזיה קטנה, כתיבה במכונה עברית; שליטה בעברית ויכולת לנהל שיחה באנגלית!

נא לפנות בכתב למנהל המנגנון ת.ד. 1688, תל-אביב או בטלפון 622256 לגב' דוריס

מדינת ישראל
שירות התעסוקה

דרושים מתנדבים לעבודה בשכר

המקצוע	האזור
● מנהלי חשבונות (סוגים גבוהים)	— חיפה, ת"א
● כתבניות	— חיפה, תל-אביב
● כתבניות 2 שפות;	(חצי משרות פקידות)
כתבניות מעולות	— ירושלים
● פקידי קבלה	— ירושלים
● מסגרים	— תל-אביב, רמת-גן, חיפה, ירושלים, באר-שבע
● רתכים	— תל-אביב, רמת-גן, חיפה, באר-שבע
● חרטים	— תל-אביב, רמת-גן, חיפה, פתח-תקוה
● מכונאי מנועים, מכשירנים, פחחים, צבעים	— רמת-גן
● מכונאים	— רמת-גן, חיפה, פתח-תקוה, תל-אביב
● חשמלאים	— חיפה, רמת-גן
● כרסמים, פחחי רדיאטורים	— חיפה
● מפעילי תעשיה (אפשרות לינה)	— באר-שבע
● נגרים	— תל-אביב, ירושלים רמת-גן
● תופרות	— פתח-תקוה
● תופרות (הדרכה במקום העבודה)	— ירושלים
● חייטים תופרות קונפקציה, גהצניות	— חיפה
● סורגים	— רמת-גן
● נהגים ג' — הדרכה לאוטובוס	— ירושלים
● עובדות לבתי אריזה	— רחובות
● עובדות ועובדים בלתי מקצועיים לתעשיה	— רחובות, תל-אביב, פתח-תקוה, ר"ג, חיפה
● פועלי בנין מקצועיים ובלתי מקצועיים	— תל-אביב, ירושלים
● דוורים ודוורות	— רחובות, ירושלים
● עובדות אלקטרוניקה — 10 שנות לימוד, הכשרה בעבודה	— חיפה
● שומרים	— ירושלים, רמת-גן
● שומרים מחוץ לעיר, עם לינה וכלכלה	— ירושלים
● מלצרים ועובדי מטבח	— ירושלים
● מטפלות, כח עזר בבי"ח לשיקום נכים	— רעננה
● עובדי שירותים במוסדות	— רמת-גן, פתח תקוה
● עובדים לסבלות ופואריות	— חיפה

ברשות מדורי המתנדבים לעבודה בשכר בלשכות העבודה הזמנות רבות נוספות לעבודות שונות.

מתנדבים מעונינים מתבקשים לפנות לסניף הקרוב למקום מגוריהם כמפורט להלן.

העבודה היא בשכר בהתאם לתעריפים המקובלים בהסכמי עבודה

כתובות מדורי ההתנדבות לעבודה בשכר

* ירושלים, רח' מסילת ישרים 16 — טל. 02-231181
* תל-אביב, רח' יבנה 12 — טל. 03-625281
* חיפה, רח' דבורה 2 — טל. 04-666101
* רמת-גן, רח' ארלוזורוב 14 — טל. 03-720111
* פתח-תקוה, רח' אוסישקין 16 — טל. 03-914835
* רחובות, רח' יעבץ 8 — טל. 03-950462
* באר-שבע, רח' העצמאות 53 — טל. 057-4386

שעות קבלת קהל: בימים א'—ה' מ-8.00—15.00; ביום ו' עד ...00

תן ידך למאמץ המשקי
התנדב לעבודה בשכר!

לא, סיניבר ושות' מהנדסים בע"מ

דרושים:

טלפוניסטית

מסגרים ● חרטים
מכונאים ● רתכים

נא לפנות לטלפון 741175, 748117 לעוזי.

חברת ברום ים המלח בע"מ

דרוש

מנהל חשבונות

הכישורים הדרושים:
1. סוג 2 בהנהלת חשבונות
2. ידיעה בהכנת שכר
3. רצויה ידיעת השפה האנגלית

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למנהל חשבונות ראשי. ת.ד. 180, באר-שבע, 84100

דרושה

פקידה מנוסה

למשרה חלקית
— ידיעת עברית ואנגלית על בורין (כולל הדפסה)
— שפת האם אנגלית
● לפנות בכתב-יד עם ציון קורות חיים לת.ד. 39021 ת"א.

חברת בניה דינמית מחפשת

מנהל לעבודות גמר

בשכונת וילות במרכז הארץ.
הכרחי נסיון של 3 שנים לפחות.

רצוי שיוכל להביא עמו 1—2 פועלי תיקון וגמר. חוזה עבודה לתקופה ארוכה.

לטלפון 54597 ת"א.

חברת כיתן דימונה

מחפשת

עבור מפעל בדימונה

סגן מנהל מח' כח אדם

*

על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 2147, ת"א עבור „סגן מנהל מח' כח אדם"

NCR

דרוש למשרדנו בתל-אביב
עובד לתפקיד של

פקיד/עוזר למחסנאי

לחצי משרה

הכישורים הדרושים:
— נסיון כמחסנאי
— נסיון כפקיד
— ידיעה בסיסית במונחים לועזיים.
— עדיפות תנתן למועמד מעל לגיל 50.

נא לפנות בכתב-יד תוך ציון קורות חיים לי. א. מיטווך ובניו בע"מ ת.ד. 1089 ת"א 61000 עבור מס' משרה 46-9 ע. — סודיות מובטחת —

מועצת הפועלות — ויצו עולמית

בית ספר היכון החקלאי עיינות

דרוש מרכז הדרכה

בפנימית המוסד. מועמד בעל השכלה מתאימה ונסיון בנהול פנימיה ידרש לגור במקום. קיימת אפשרות להעסקת בת זוג.

בקשות בצרוף תולדות חיים של המועמד ובת זוגו יש להפנות עד 18.1.74 לעיינות דואר נס-ציונה.

דרושה פקידה לעבודות מזכירות

(משרה שלמה)

הכישורים: נסיון בהדפסה על מכונה עברית וידיעה בקורספודנציה. רצויה ידיעה בשפה האנגלית.

על המעוניינות לפנות בדחיפות לטלפון 822883, 823648 בין השעות 8—1.

LANCIA

חב' „טלקאר" סוכנים בלעדיים למכוניות לנציה
מכונית חדשה בישראל

דרושים:

1. **מחסנאי** — למחסן חלקים
בעל נסיון של 3 שנים לפחות, התמצאות בקטלוגים, שליטה בשפה האנגלית
2. **מכונאי מעולה** — בעל נסיון של 5 שנים

שעות העבודה: 07.30—16.00

המעוניינים יתקשרו לטל. 853891 לגמר פעמוני

לחברה תעשייתית מתקדמת
באזור תל-אביב

דרושים

* הנדסאי/טכנאי ייצור

לעבודה בתכנון, מעקב ובצוע פרויקט פיתוח

הכישורים: יכולת קריאה וכתיבה באנגלית טכנית.
רצויה ידיעה ב-PREP.
נסיון של 3 שנים לפחות

* טכנאי ייצור/תמחירן

לעבודה בהכנת תקציב ומעקב על הוצאות של פרויקט בפיתוח

הכישורים: נסיון של 3 שנים לפחות
יכולת קריאה וכתיבה באנגלית וידיעה בשימוש דו"חות מחשב

למועמדים המתאימים: תנאי עבודה טובים
אפשרויות קידום

נא לפנות אל: ת. ד. 9050 תל-אביב

התעשיה האוירית לישראל בע"מ
נמל-תעופה ע"ש בן-גוריון

לחטיבת ההנדסה

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה להפעלת מערכת טלמטריה

למועמד המתאים: אפשרויות קידום בתחום חדש בעל אתגרים מקצועיים

● על המעונין לפנות אל: יחידת התעסוקה של התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל-תעופה לוד.

דרושים

א. בנאים	ו. שרברבים
ב. טפסנים	ז. טכנאי מיזוג אויר
ג. נגרי בנין	ח. מנהלי עבודה בבנין
ד. חשמלאים מתקנים	ט. מהנדס בנין
ה. מסגרי בנין	י. מהנדס חשמל

יא. ארכיטקט
יב. מנהל/ת חשבונות
יג. מש-קי אפסנאות
יד. קציני אפסנאות

● המעונינים יפנו לת.ד. 33411 תל-אביב 61330. עבור ג'.

למפעל מתכת בחיפה דרושים

מנהל חשבונות ראשי

ידע והבנה בהנהלת חשבונות תמחירית. נסיון של מספר שנים בתפקיד דומה. ידיעת אנגלית הכרחית

מזכירה למחלקת אספקה

הדפסה עברית-אנגלית, הבנה בתהליכי יבוא, נסיון קודם בעבודה — יתרון.

כתבנית אנגלית

לאחר שרות צבאי.

הצעות בצרוף פרטים נוספים נא להפנות לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 535 (מיקוד 31040)

חרט!
מפעל חדש, מודרני וממוזג באזור גדרה
מציעה לך: אתגר מקצועי
רוח צוות, אוירה נעימה ועתיד
נא להתקשר טלפון 055—92361 או לכתוב ת. ד. 80 גדרה

למיקרואלקטרוניקס בע״מ
דרושים:
חרט מעולה
מסגרי כלים
כרסם מעולה
בעלי נסיון רב בעבודות עדינות לייצור
יענו גם עובדים בגיל מתקדם
לפנות למיקרואלקטרוניקס רח׳ הפטיש 4 אזור התעשיה חולון (מול טמפו) טל. 851186/7

מפעל גדול להלבשה
מחפש
עבור הכנת קולקציות
תדמן
מעולה PATTERN MAUER
על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 2147, ת״א עבור „תדמן".

למוסד מחקר בסביבות חיפה
דרוש
*** כלכלן**
נדרש נסיון קודם של מספר שנים בתקציב ותמחיר.
● המעוניינים יפנו לת.ד. 9757 חיפה 31096 (עבור „כלכלן"), בצירוף תולדות חיים, השכלה, נסיון מקצועי ומספר טלפון להתקשרות.

קולסו בע״מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA.USA
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד 206 טל. 520071
דרושים
חרטים / כרסמים } מעולים
אפשר גם כעבודה חלקית בשעות אחה״צ והערב
מכשירנים
בוגרי בי״ס מקצועי ו/או יוצאי חיל אויר ו/או חיל חמוש
העבודה בהרכבת מכשירים אלקטרו־מכניים עדינים.
ידיעת אנגלית יתרון.
מכשירנים
תפקידי בקורת איכות למכשירים עדינים.
ידיעת אנגלית יתרון.
קידום מקצועי · קידום כלכלי · עתיד בטוח

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על
המשרות הבאות הפנויות:
באגף ארגון ותכנון
פקידת קלט/פלט
הגדרת התפקיד: דווח נתונים ובדיקת דו״חות המחשב.
הכשירויות הדרושות: נסיון קודם של 3—5 שנים בעבודות פקידות; רצוי בוגר/ת קורס תכנות ו/או הנהלת חשבונות.
מספר המשרה: את.ד/30.
במזכירות למודי הסמכה
מנהל יחידת המחשה
הכשירויות הדרושות: הנדסאי או טכנאי המתמצא בתחזוקה ותיקון מכשירי המחשה; כושר מינהלי להפעלת יחידת שרות ומתן יעוץ לחברי סגל על בחירה והפעלת ציוד להמחשה.
מספר המשרה: לה.ד/31.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 25.1.74 בציון מספר המשרה, אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה. מיקוד: 32000.

לצה״ל
דרושים
לעבודה באזור הצפון והמרכז
סנדלרים
בדבר פרטים נא לפנות לד.צ. 1190

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על
המשרות הבאות הפנויות:
במזכירות למודי הסמכה
פקידת מעקב
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה באנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות; נסיון בקבלת קהל.
מספר המשרה: לה.ד/30.
בפקולטה להנדסת חומרים
מזכירת מעבדה
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה; נסיון קודם של 3 שנים לפחות בעבודות משרד שונות.
מספר המשרה: הנ.חמ.ד/22.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 18.1.74 בציון מספר המשרה, אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית־הטכניון, חיפה. מיקוד: 32000.

ליחידת מחשב של בנק בת״א
דרושים
* **מנתחי מערכות**
* **תכניתנים**
* **מפעילים** (עבודה במשמרות)
עדיפות תינתן לבעלי נסיון
המעוניינים יגישו הצעות מועמדותם לת.ד. 1687 ת״א (ולציין על גבי המעטפת עבור מנגנון)

למפעל מתכת במפרץ חיפה
העומד בפני התרחבות גדולה
דרושים
א. איש אחזקה
הדרישות:
* טכנאי מכונות או מסגר אחזקה
* בוגר בי״ס מקצועי ארבע שנתי
* מספר שנות נסיון בתעשיה
ב. חשמלאי
הדרישות:
* בעל רשיון של חשמלאי מוסמך
* נסיון של שלוש שנים לפחות בתעשיה
המועמדים שיבחרו מיועדים לצאת להשתלמות בחו״ל.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 44519 עבור מס׳ 10 (מיקוד 31 000) חיפה.
— סודיות מובטחת —

מוסד למחקר ופיתוח
מעונין
באקדמאי בכיר
לטיפול בסגל האקדמאי
העבודה הינה מעניינת ובלתי שגרתית.
מקום העבודה באיזור חיפה.
הכשורים הדרושים: בעל תואר שני או תואר דוקטור במדעי הטבע, עם נסיון בנושאי כח־אדם.
* המעוניינים מתבקשים לשלוח קורות חייהם, השכלתם ונסיונם המקצועי הקודם לת.ד. 9757, חיפה 31096 (עבור 12), ולציין מס׳ טלפון להתקשרות.
— סודיות מובטחת —

דרוש
פריזריסט מעולה
על המעוניינים לפנות לת.ד. 33411, ת״א 61330, עבור מ.ו. ולציין תולדות חיים ופירוט ניסיון בכתב יד, כתובת ומס׳ טלפון.
סודיות מובטחת

אוניברסיטת הנגב
מכרז מספר 73/25
אוניברסיטת הנגב מודיעה
על משרה פנויה:
במזכירות האקדמית
ראש מדור סגל אקדמי
תאור התפקיד:
מטפל בחומר הקשור במינויים והעלאות בדרגה של חברי הסגל האקדמי באוניברסיטה. מספק שרותי מזכירות לועדת משנה להעלאות ומינויים ולועדות המקצועיות. כפוף למזכיר האקדמי ופועל לפי הנחיותיו.
הכשורים הדרושים:
בוגר תיכון, עדיפות לבעל תואר אקדמי בתחום המינהל. ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה בשפה האנגלית. נסיון מינהלי של 4 שנים לפחות (לא בתפקיד של מזכירה). יכולת להתבטא בכתב ובע״פ. יכולת ונסיון בניהול צוות עובדים.
הדרגה המוצעת:
י״ג—י״ד בדרוג האחיד או 2—1 בדרוג מח״ה.
המשרה הינה מלאה
למועמד מחוץ לבאר־שבע תנתן עזרה בדיור.
פניות בכתב בצרוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו׳ 18.1.74 אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת הנגב ת.ד. 2053 באר־שבע. מיקוד 84120.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים
★ **פקיד אפסנאות / אספקה**
מהות התפקיד: הכנת הזמנות מקומיות לחו״ל לציוד, חלפים וכימיקלים, התכתבות עם ספקים.
הכישורים הדרושים: ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית. בעלי נסיון קודם יועדפו.
★ **מפעילים**
למתקנים כימיים חדישים המותקנים במפעל. העבודה מעניינת ומהווה אתגר.
הכישורים הדרושים: 8—10 כתות, רקע טכני רצוי.
למועמדים המתאימים אפשרויות קידום טובות.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 99 חיפה, מיקוד 31000

למשרד גדול של רואה חשבון בתל־אביב
דרושים:
בוחנים
בוחנים מרכזים
המעוניינים לרבות סטודנטים וסטודנטיות בראיית חשבון יפנו בכתב יד ובציון פרטים על השכלתם ומקומות עבודה קודמים לת. ד. 888 תל־אביב מיקוד 61000 או טל. 51791 לשם קביעת ראיון אישי

למחסן שווק מזון בפתח-תקוה
דרוש מחלק
עם מסחרית
עד 4 טון
תנאים טובים למתאים (אפשרי בלי רכב)
להתקשר פרי הגליל, טלפון 9117773.

לחברה חדשה ומתפתחת
לייצור חלקי גירים אוטומטיים
דרושים:
1. **חרטים**
2. **פועלים**
בלתי מקצועיים
שיוכשרו במפעל
לפנות תמסירן בע״מ אזור התעשיה כפר אז״ר טלפון 750870.

דרושים סוכנים
לחלוקת תוצרת
בעלי רכב מסחרי סגור מעל 1½ טון.
נא לפנות לשטראוס שווק רח׳ תוצרת הארץ 13, פנת גבורי ישראל דרך השלום.
כל יום מ־3.30

למשרדי החברה בתל-אביב דרושה
פקידה - כתבנית
אנגלית/עברית
נא להתקשר טלפונית לגב׳ אוה, טל. 03—255451
חברת פוספטים בנגב בע״מ.

AEL
א.אי.ה ישראל בע״מ
תעשיות אלקטרוניקה
לתחום לוגיסטיקה
דרושים
1. לפעילות רכש חו״ל
עובד בכיר, בעל רקע טכני באלקטרוניקה ובמכניקה
* נסיון בנהול מו״מ מסחרי.
* הכרת תהליכי יבוא.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית, גרמנית — יתרון.
2. פקיד שחרורים
* דרושה הכרת תהליכי שחרור סחורות במכס.
* הכרחי נסיון קודם; יתרון לפקיד רשוי מוסמך.
* ידיעת חלקית בשפות אנגלית וגרמנית, רצויה.
3. מתאם עבודות חוץ
לעבודה בקידום עבודות בקבלנות משנה ונהול מעקב בצוע.
* בוגר בי״ס מקצועי טכני במגמת מכונות.
* רשיון נהיגה, הכרחי (סוג ב׳).
4. מחסנאי/ת טכני
* הכרת רכיבים אלקטרוניים.
* נסיון קודם בתעשיה או הכשרה מקבילה בצה״ל — הכרחית.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב או טלפונית 782141 או 787131 (שלוחה 81) רחוב מבצע קדש 48 בני־ברק 51203.
סודיות מובטחת

דרוש
איש מכירות
SALESMAN
הדרישות:
רצוי טכנאי בנין הכרת השוק בענף הבניה, בעל רכב, נכונות לעבודה בשעות מפוצלות.
העונים לדרישות הנ״ל יפנו בכתב־יד אל „איפונג" בע״מ, שד׳ רוטשילד 138, תל־אביב, עבור משרה.

דרושים
עובד/ת סוציאלי/ת
לעבודה בבית חולים
הכישורים:
בוגר/ת אוניברסיטה בעבודה סוציאלית רצוי נסיון עבודה בתחום הבריאות.
קיימת אפשרות לעבודה חלקית.
המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב לת.ד. 2883 תל־אביב ולהמציא העתק מתעודת ההסמכה והמלצות, ולפרט תולדות חיים ונסיון עבודה.

למכון למחקר דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מוסמך/ת
תנאים טובים למועמד/ת המתאים/מה
לפנות ת.ד. 7458 ירושלים

דרושה
דוגמנית בית
לפנות לאירים
בצלאל 27, רמת־גן
מאחורי בורסת היהלומים

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע״מ
דרושות
מרכיבות
אלקטרוניקה
נסיון קודם אינו הכרחי.
הכשרה בתשלום מלא תנתן במקום.
בתגובה נא להתייחס למספר המשרה (19/1).
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ל־ ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם, סודיות מובטחת.

למפעל טכנולוגי חדיש בגבעתיים
דרושים:
טכנאי אלקטרוניקה
טכנאי מכונות
על המועמדים להיות בעלי יכולת הבעה בכתב.
למועמדים המתאימים מובטחת:
משרה מקצועית מעניינת
תנאים סוציאליים גבוהים
קביעות לאחר תקופת נסיון
לפנות לת.ד. 827 גבעתיים, או לטלפון — 746681

מפעל בטחוני בחיפה
דרושים: מכונאי וחשמלאי רכב
מסגרים - רתכים
חשמלאי ומסגרי אחזקה
כרסמים, נשקים, פחחים
פועלי תעשיה
מובטחים: שכר בהתאם לרמה מקצועית * אפשרות קידום נרחבות * קביעות ותנאים סוציאלים מלאים * הכשרה מקצועית לחסרי מקצוע.
הסעה: מובטחת לכל הכיוונים באזור וכן משולם זמן נסיעה לתושבים הגרים במקומות הבאים וסביבתם: נצרת עילית, מגדל העמק, כרמיאל, נהריה, עכו, חדרה.
לפנות: חיפה, חוף הכרמל (מול בית הקברות העירוני מחנה צ׳/258 — מחלקה כח־אדם.
ימים: א׳—ה׳ בין השעות 07.00—13.00, ו׳ בין השעות 07.00—10.00.
אוטובוס אלמו מס׳ 45 מרחוב שפירא בחיפה, טלפון 04—691682.

למרכז לאינפורמציה בירושלים
דרושה
מזכירה כתבנית
עם נסיון.
ידיעת השפה האנגלית רצויה.
ל־6 שעות עבודה.
נא לטלפן 02־30013.

למפעל העוסק בפיתוח מנועים
דרושים
1. מהנדס מכונות
לעבודה בפיתוח מנועים
רצוי נסיון קודם בשטח תכנון מכונות, ידע בשפה האנגלית הכרחי
2. שרטט/ת באותו השטח
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא להתקשר לטלפון: 063—24591

דרוש
למפעל מתפתח
לבורנט
כימיה
בוגר בי״ס מקצועי לעבודה בשטח האנליטי לאחר שירות צבאי
● המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33411 עבור מ ת״א 61330. ולצרף תולדות חיים בכתב יד, כתובת ומס׳ טלפון.
סודיות מובטחת

לחברת בטוח
בתל-אביב
דרושות:
כתבניות
למחלקת פוליסות רכב
רצוי בעלות נסיון קודם
לפנות טלפון 621816 תל־אביב
בין השעות 08.00—15.00
או 727161 ת״א בשעות אחה״צ והערב

דרוש
אחראי על
בטיחות במפעל
על המועמד להיות טכנאי מוסמך בעל ניסיון בנושאי בטיחות
על המעוניינים לפנות לת. ד. 33411 ת״א 61330 ולצרף תולדות חיים בכתב יד, כתובת ומס׳ טלפון
סודיות מובטחת

הנדסת התפלה לישראל (תהליך זרחין) בע״מ
דרושים
מסגרים
בוגרי בית ספר מקצועי
עם נסיון של שלש שנים.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לפנות טלפונית טל. 417171.

לעבודה מענינת
דרושות:
מזכירות
* יוצאות צבא
* השכלה תיכונית
המעוניינות תפנינה לת.ד. 33156 תל־אביב בצרוף קורות חיים.